

**Ponavljanje razreda
v obveznem izobraževanju
v Evropi:
predpisi in statistika**

**Ponavljanje razreda
v obveznem izobraževanju v Evropi:
predpisi in statistika**

Publikacija je bila prvič izdana v angleščini z izvirnim naslovom *Grade Retention during Compulsory Education in Europe: Regulations and Statistics*, francoščini (*Le redoublement dans l'enseignement obligatoire en Europe: réglementations et statistiques*) in nemščini (*Klassenwiederholung während der Pflichtschulzeit in Europa: Regelungen und Statistiken*).

Izdala jo je Izvršna agencija za izobraževanje, avdiovizualne vsebine in kulturo – EACEA P9 Eurydice, Avenue du Bourget 1 (BOU2) B-1140 Brussels (2010)

ISBN 978-92-9201-176-5

doi:10.2797/59347

Besedilo je bilo pripravljeno januarja 2011.

© Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, 2011.

Vsebino publikacije je dovoljeno delno ponatisniti, razen za tržne namene, če se pred povzetkom navede »Omrežje Eurydice« ter datum izdaje dokumenta.

Prošnjo za ponatis celotnega dokumenta je treba nasloviti na EACEA P9 Eurydice.

Študijo po sporazumu z EACEA v slovenskem prevodu izdaja Ministrstvo za šolstvo in šport (2011).

Publikacija je objavljena tudi na spletnih straneh EACEA P9 Eurydice:

<http://www.eurydice.org>

in na spletnih straneh Eurydice Slovenija

<http://www.eurydice.si>

Izdalo: Ministrstvo za šolstvo in šport

Za izdajatelja: dr. Andreja Barle Lakota

Prevajanje: mag. Mirko Zorman

Terminološki pregled: Alenka Taštanoska

Jezikovni pregled: Božena Kenig

Uredila: Barbka Kresal Sterniša

Naklada: 1000 izvodov

Ljubljana, oktober 2011

CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37(4)

PONAVLJANJE razreda v obveznem izobraževanju v Evropi: predpisi
in statistika / [prevajanje Mirko Zorman]. - Ljubljana:
Ministrstvo za šolstvo in šport, 2011

Prevod dela: Grade Retention during Compulsory Education in Europe

ISBN 978-961-6101-62-2

257453056

Zelo me veseli, da lahko predstavim študijo Eurydice o zelo resnem vprašanju, to je o ponavljanju razreda. Vprašanje je del širših prizadevanj v boju proti šolski neuspešnosti in osipu, problemoma, ki sta že dolgo v ospredju nacionalnih šolskih politik, zdaj pa sta pomembni prednostni nalogi na dnevnem redu evropskih politik. Zmanjšanje šolskega osipa s sedanjih 14,4 % na manj kot 10 % do leta 2020 je ena od zavez iz strategije Evropa 2020 za izhod iz ekonomske krize ter pameten in vključujoč napredek. Zato strategije za preprečevanje šolske neuspešnosti spadajo med osrednje razprave na evropski ravni. In prav zato smo se odločili, da v središče pozornosti znova umestimo prakse o ponavljanju razreda in njihov vpliv na otroke, ki imajo težave v šoli; to je predmet te raziskave.

Sporočilo z naslovom »Krepitev kompetenc za 21. stoletje: agenda za evropsko sodelovanje v šolstvu« (Evropska komisija 2008a) prakso ponavljanja razreda kot strategije za odpravo težav komentira takole:

»V nekaterih šolskih sistemih razred ponavlja do 25 % učencev, v drugih se to zgodi le redko. Ponavljanje ima visoko ceno. Nekateri ponavljavci sicer dohitijo vrstnike, veliki večini pa to ne uspe. Deleži ponavljavcev so bistveno višji pri otrocih iz manj ugodnih socialno-ekonomskih razmer, dolgoročni uspehi ponavljavcev pa so pogosto slabši kot uspehi tistih šibkejših učencev, ki niso ponavljali razreda.«

Za uresničitev ciljev, dogovorjenih na evropski ravni, so bistvene učinkovite, na podatkih temelječe šolske politike. Države se lahko učijo druga od druge in z izmenjavo dobrih praks kritično proučujejo in izboljšujejo svoje politike. Da bi bolje razumeli odločitve o ponavljanju razreda, je Evropska komisija omrežju Eurydice naročila, naj pripravi primerjalno analizo vzpostavljenih politik v evropskih državah.

Prepričana sem, da je v tej študiji dragocen popis uveljavljene zakonodaje in praks o ponavljanju šolskega razreda in bo zelo zanimiva za oblikovalce politik in praktike, pa tudi za širšo javnost.

Androulla Vassiliou

Komisarka za izobraževanje,
kulturo, večjezičnost in mladino

VSEBINA

Predgovor	3
Uvod	7
1. poglavje: Pogoji za vpis v obvezno primarno izobraževanje	9
1.1 Vpisni pogoji	9
1.1.1 Vpisna starost	9
1.1.2 Druga vpisna merila	11
1.2 Udeleženci pri odločanju	13
1.3 Določbe o učencih, ki niso sprejeti	16
1.4 Statistični podatki	17
2. poglavje: Ponavljanje razreda v primarnem izobraževanju	21
2.1 Veljavni predpisi	21
2.2 Merila za ponavljanje razreda	23
2.3 Možnosti za odpravo zaostankov ob koncu šolskega leta	27
2.4 Prehod iz primarnega v sekundarno izobraževanje in ponavljanje razreda	27
2.5 Udeleženci pri odločanju o ponavljanju razreda	28
2.5.1 Vloga strokovnih delavcev v šoli in zunaj nje	28
2.5.2 Vloga staršev	31
2.6 Statistični podatki	34

3. poglavje: Ponavljanje razreda v nižjem sekundarnem izobraževanju	41
3.1 Merila za ponavljanje razreda	41
3.1.1 Evidence prisotnosti, družinske razmere in vedenje	42
3.1.2 Napredek v znanju	43
3.2 Omejitve pri ponavljanju razreda	45
3.2.1 Možnosti, da učenec odpravi zaostanek ob koncu šolskega leta	45
3.2.2 Pogojno napredovanje	46
3.2.3 Omejitev števila let ponavljanja	46
3.2.4 Sprememba smeri ali šole kot alternativa ponavljanju razreda	47
3.3 Ukrepi ob ponavljanju razreda	48
3.4 Udeleženci pri odločanju o ponavljanju	49
3.4.1 Vloga strokovnih delavcev v šoli in zunaj nje	49
3.4.2 Vloga staršev	51
3.5 Statistični podatki	54
Glavne ugotovitve	59
Viri	61
Pojmovnik	71
Oznake držav	71
Pojmovnik	72
Preglednica slik	73
Zahvale	75

Pričujoča študija je prispevek omrežja Eurydice k razpravam o šolski neuspešnosti in osipu v okviru politike Evropske komisije za izobraževanje in usposabljanje (Evropska komisija 2011) ⁽¹⁾. V vseh izobraževalnih sistemih med šolskim letom tako ali drugače ocenjujejo napredek učencev. Tistim, ki imajo težave, zagotavljajo različne oblike pomoči, da bi tudi oni zadovoljivo napredovali. V številnih državah je za učence, ki kljub različnim oblikam pomoči niso zmogli zadovoljivo napredovati, ob koncu šolskega leta na izbiro tudi ponavljanje razreda. Takoj je treba poudariti, da napredovanja v naslednji razred ni mogoče ločiti od družbenega okolja in tradicije izobraževanja v določeni državi. To hkrati pojasnjuje, zakaj se pogosto zatekanje k ponavljanju razreda in uporabljena merila od države do države lahko pomembno razlikujejo.

Študija se posveča veljavnim določilom ⁽²⁾ o ponavljanju razreda v primarnem in nižjem sekundarnem splošnem izobraževanju v državah omrežja Eurydice. To se v večini držav ujema z obdobjem obveznega izobraževanja. Študija ne obravnava različnih ukrepov in individualnih pomoči, ki so učencem s težavami na voljo med šolskim letom. Poleg tega se osredinja samo na redno šolanje. To pomeni, da v tej študiji niso upoštevana morebitna posebna določila ali posebni oddelki oziroma ureditve za otroke s posebnimi potrebami ali otroke s priseljenskim poreklom zunaj rednega izobraževanja. Analiza ne obravnava niti zgodnejšega vpisa ali hitrejšega napredovanja učencev, ki so opredeljeni kot zelo sposobni ali nadarjeni.

Pričujoča analiza zajema tri pomembne ravni obveznega izobraževanja. Prvo poglavje je posvečeno vstopu v primarno izobraževanje. Ustrezna starost za začetek primarnega izobraževanja in natančneje opredeljen čas v letu, ko se šteje, da jo je otrok dopolnil, sta v različnih šolskih sistemih različna. V nekaterih državah starost ni edini pogoj za vstop. Lahko se upoštevajo tudi merila, kot so zrelost in splošna raven razvitosti otroka, mednje pa spadajo tudi dejavniki, ki upravičijo odložitev vpisa v primarno izobraževanje. Drugo in tretje poglavje obravnavata določila, povezana z napredovanjem in prehodom v naslednji razred v primarnem ter nižjem sekundarnem izobraževanju. Ti dve poglavji proučujeta različne vidike, povezane s ponavljanjem: uveljavljena merila, postopek, omejitve za uporabo tega ukrepa, možnosti, ki so na voljo učencem, da bi odpravili zaostanke, in udeležence v postopkih odločanja. Vsako poglavje ima sklepni razdelek z dostopnimi statističnimi podatki o številu učencev, ki primarno izobraževanje začenjajo pozneje, in tistih, ki ponavljajo razred. Ti podatki pripomorejo k boljšemu razumevanju razlik med državami pri uveljavljanju praks o ponavljanju razreda. Razdelek s statističnimi podatki temelji na podatkovnih bazah Eurostata za šolsko leto 2007/08 in študiji PISA iz leta 2009.

⁽¹⁾ Sklepi sveta z dne 12. maja 2009 o strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju ('ET 2020'), OJ C 119, 28. 05. 2009.

⁽²⁾ Nacionalni dokumenti o sprejemu otrok na primarno raven in napredovanju učencev v obveznem izobraževanju so naštetih v seznamu virov.

Študija upošteva podatke za šolsko leto 2009/10 in zajema vse države v omrežju Eurydice. Enota Eurydice EACEA je primerjalno analizo napisala na podlagi podrobnih nacionalnih opisov izobraževalnih sistemov, objavljenih na spletni strani Eurydice. Nacionalne enote so pri verificiranju študije informacije dopolnile in posodobile. Vsem, ki so sodelovali, se zahvaljujemo na koncu tega poročila.

1. POGlavJE: POGOJI ZA VPIS V OBVEZNO PRIMARNO IZOBRAŽEVANJE

V tem poglavju je osrednja pozornost namenjena vpisu otrok v obvezno primarno izobraževanje (ISCED 1). V Evropi se uradna starost za začetek obveznega izobraževanja razlikuje od države do države. Med državami so razlike tudi pri datumu, do katerega mora otrok dopolniti uradno predpisano starost za vpis. Pri odločanju o vpisu otroka v prvi razred primarnega izobraževanja se poleg starosti lahko uporabljajo tudi druga merila, zaradi katerih se vstop v obvezno šolanje lahko odloži. Tako lahko nekateri otroci začnejo prvi razred primarnega izobraževanja, ko so leto starejši od teoretične vstopne starosti. Zato je pomembno, da imamo poleg sprejemnega postopka v primarno izobraževanje v mislih tudi napredovanje v naslednji razred.

V prvem razdelku tega poglavja so obravnavani različni pogoji, ki jih mora otrok izpolnjevati, da bi bil sprejet v prvi razred obveznega primarnega izobraževanja. V drugem razdelku si bomo ogledali, kdo sodeluje v postopkih odločanja o odložitvi vstopa v šolo. V tretjem razdelku je opisano, kako je poskrbljeno za otroke, ki niso bili sprejeti v prvi razred primarnega izobraževanja, v zadnjem pa je prikazana ocena odstotnih deležev učencev, ki so dopolnili za vpis predpisano starost, a so še vedno vključeni na predšolsko raven.

V naši analizi s primerjavami različnih politik in praks v zvezi z vstopom v primarno izobraževanje v državah iz omrežja Eurydice je upoštevana le v predpisih navedena uradna vpisna starost. Možnost zgodnejšega vstopa v primarno izobraževanje ni upoštevana, prav tako ne posebni sprejemni pogoji za otroke, ki so jim uradno priznane posebne izobraževalne potrebe.

1.1 Vpisni pogoji

V večini držav se začetek obveznega šolanja ujema z začetkom primarnega izobraževanja. Skoraj povsod se morajo otroci vpisati v šolo pri predpisani starosti. V nekaterih državah morajo obvezno obiskovati predšolsko institucijo. V Grčiji, na Cipru, Madžarskem in Poljskem je za vse otroke obvezno zadnje predšolsko leto, v Latviji in Luksemburgu pa sta obvezni zadnji dve leti. Na Danskem je v *folkeskole* (šolo primarnega in nižjega sekundarnega izobraževanja) integriran predšolski razred (*børnehaveklasse*), obvezen od leta 2009, v katerega so sprejeti otroci od šestega leta starosti.

1.1.1 Vpisna starost

Z zakonom določena starost je v vseh državah eno od meril za vstop v obvezno primarno izobraževanje. V večini držav (24) je ta starost šest let. Pet let je predpisana starost na Malti in Nizozemskem, pa tudi v Združenem kraljestvu (Angliji in Walesu). Najnižja vpisna starost je štiri leta, in sicer na Severnem Irskem. Najvišja starost je sedem let v treh baltskih državah, dveh srednjeevropskih (Bolgariji in na Poljskem) in treh nordijskih (na Danskem, Finskem in Švedskem). Na Poljskem bo od leta 2012 veljala začetna starost šest let.

V vseh državah datum ali obdobje v letu, do katerega mora otrok za vpis v primarno izobraževanje dopolniti zahtevano starost, opredeljuje zakon. V večini držav začne primarno izobraževanje, ko predpisano starost dopolni med koledarskim letom. Ni nujno, da zahtevano starost dopolni do začetka šolskega leta, mora pa jo do konca koledarskega leta.

Združeno kraljestvo (Anglija in Wales) je pri vstopnih obdobjih izjema. Otroci obvezno šolsko starost dopolnijo ob različnih datumih v šolskem letu – ob začetku šolskega obdobja, ki sledi njihovemu petemu rojstnemu dnevu, to je septembra, januarja ali aprila. Kljub temu mnogi otroci vstopijo v primarno izobraževanje pred predpisano starostjo, najpogosteje septembra po njihovem četrtem rojstnem dnevu. Otroke navadno poučujejo v sprejemnem razredu (ISCED 0) do septembra po njihovem petem rojstnem dnevu, potem pa avtomatično napredujejo v prvi razred.

V drugih enajstih državah mora otrok predpisano starost dopolniti pred določenim datumom. To pomeni, da morajo otroci, ki so predpisano starost dopolnili po tem datumu, na vstop v primarno izobraževanje počakati do naslednjega šolskega leta. Referenčni datum navadno ustreza začetku šolskega leta. Tako je na Češkem, Cipru ⁽³⁾, v Luksemburgu, Avstriji, na Portugalskem, v Romuniji, na Slovaškem in v Lihtenštajnu, malo pozneje, oktobra, pa tudi v Estoniji. Na Severnem Irskem je presečni datum 1. julij – otrok, ki ima četrti rojstni dan po tem datumu, ni šoloobvezen do septembra naslednjega leta. Na Škotskem referenčno obdobje sega v šolsko leto do konca marca. Otrokom, rojenim ob koncu koledarskega leta ali v začetku naslednjega, to omogoča, da so v primarno izobraževanje sprejeti ob začetku šolskega leta. V Nemčiji so v primarno izobraževanje sprejeti otroci, ki šest let dopolnijo pred koncem septembra. Vendar zvezne dežele (*Länder*) to referenčno obdobje lahko spremenijo. V Berlinu, na Bavarskem in Severnem Porenju – Vestfaliji so referenčno obdobje podaljšali do 31. decembra: vsi otroci, ki so stari šest let pred koncem koledarskega leta, začnejo obvezno šolanje po poletnih počitnicah.

V štirih od teh držav lahko otroci, ki predpisano starost dopolnijo v mesecih, ki sledijo določenemu referenčnemu datumu, dobijo možnost, da so v prvi razred primarnega izobraževanja sprejeti pod določenimi pogoji. Na Češkem so pod pogojem, da zakoniti zastopnik vloži ustrezno prošnjo in ustrezna šolska svetovalna služba oceni, da je otrok pripravljen na šolo, lahko sprejeti otroci, ki šest let dopolnijo od začetka šolskega leta septembra do konca decembra. Marca 2009 je šolski zakon to obdobje podaljšal do junija tekočega šolskega leta. To pa hkrati pomeni, da mora raven šolske zrelosti otrok, rojenih od januarja do konca junija, ki se želijo vpisati v šolo, oceniti specialist (na primer nevrolog, pediater); ta pa potem pripravi mnenje o vpisu. V Avstriji je lahko otrok, ki dopolni uradno začetno starost šestih let do 1. marca po začetku šolskega leta, na prošnjo staršev sprejet v prvi razred primarnega izobraževanja, če se izkaže, da je umsko in socialno dovolj zrel za obiskovanje šole. Na Portugalskem so otroci, rojeni med 16. septembrom in 31. decembrom, sprejeti v *ensino básico*, če starši oziroma zakoniti skrbniki za to zaprosijo. Pri tem je edina omejitev število razpoložljivih mest v izbrani šoli. V Romuniji morajo starši

⁽³⁾ Osnovno izobraževanje je obvezno za vse otroke, ki so do začetka šolskega leta (1. septembra) dopolnili pet let in osem mesecev. To torej pomeni, da morajo biti vsi otroci stari šest let pred koncem koledarskega leta, da bi bili sprejeti.

ali skrbniki otroka, ki ima rojstni dan med začetkom šolskega leta in koncem koledarskega leta, zaprositi za sprejem v prvi razred. Otrok mora za sprejem dokazati določeno raven fizične in umske zrelosti ali splošne razvitosti.

Otroci, ki do referenčnega datuma ali v predvidenem obdobju niso dopolnili zahtevane starosti, ostanejo na predšolski ravni. Ti otroci bodo primarno izobraževanje začeli naslednje leto in bodo leto starejši od uradne, za vstop predvidene starosti. Zato mednarodne statistike (glej razdelek 1.4) kažejo, da v teh državah ob začetku primarnega izobraževanja večji delež otrok zaostaja za eno leto.

1.1.2 Druga vpisna merila

Kot pokaže slika 1.1, je v 14 državah zahtevana starosti edini pogoj za sprejem otroka v prvi razred primarnega izobraževanja. Podobno je v osmih drugih državah (Latviji, na Poljskem, v Romuniji, na Slovaškem, v Sloveniji, na Finskem, Švedskem in v Turčiji), vendar imajo starši pravico odložiti vpis svojega otroka v prvi razred primarnega izobraževanja. V vseh drugih državah šolske oblasti poleg starosti predpisujejo še druga vpisna merila: otrok, ki v določenem obdobju izpolni zahtevano starost, se lahko zadrži na predšolski ravni, če teh pogojev za začetek primarnega izobraževanja ne izpolnjuje.

Druga, najpogosteje uporabljena merila temeljijo na pojmovanju, da mora otrok pred začetkom primarnega izobraževanja doseči določeno stopnjo razvitosti, zrelosti ali pripravljenosti. Otroci, za katere menijo, da niso dovolj pripravljeni za primarno izobraževanje, ostanejo na predšolski ravni še eno leto: toliko časa potrebujejo, da se pripravijo na novi svet primarnega izobraževanja in njegove zahteve.

Zahtevana raven razvitosti se v praksi udejanja bodisi s presojanjem otrokovega razvoja kot celote (kot v Belgiji, na Danskem, v Nemčiji in na Islandiji) bodisi z opredelitvijo številnih in raznolikih razsežnosti: fizičnih, umskih, psihičnih in socialnih. V Estoniji se otrokova fizična, umska, in socialna razvitost kot merila za sprejem upoštevajo le, kadar starši nameravajo zaprositi za leto odloga. Enako velja tudi za Belgijo. V Turčiji pa otroka kljub izpolnjeni šolski starosti ni treba vpisati v primarno izobraževanje, če starši menijo, da raven njegove fizične razvitosti ni ustrežna.

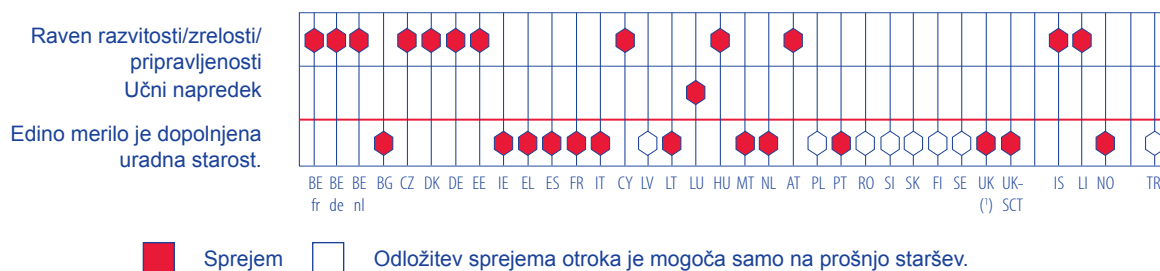
V več drugih državah je pomembna predvsem otrokova zrelost in pripravljenost za primarno izobraževanje. V Avstriji na začetku šolskega leta vsi šoloobvezni otroci vstopijo v primarno izobraževanje (*Volksschule*). Šolska zrelost potem odloča o vpisu učenca v predšolski (*Vorschulstufe*) ali prvi razred. Na Češkem ugotavljajo, ali je otrok fizično in umsko pripravljen. Podobno se v Latviji pripravljenost otroka ocenjuje po psihični in zdravstveni plati. Na Madžarskem kot dokaz, da otrok lahko začne izobraževanje v *altalános iskola* (instituciji primarnega in nižjega sekundarnega izobraževanja) zahtevajo izjavo vzgojiteljice oziroma vzgojitelja o »pripravljenosti na šolo«. Na Cipru se otrokova zrelost in pripravljenost upošteva ob prehodu iz zadnjega obveznega predšolskega leta v *nipiagogeio* v prvi razred primarnega izobraževanja (*dimotiko scholeio*). Podobno na Slovaškem zakon določa, da se šolanje začne, ko otrok dopolni zahtevano starost in zrelost oziroma pripravljenost za šolo. Če otrok ne doseže šolske zrelosti in njegov zakoniti skrbnik vloži prošnjo, se njegovo všolanje lahko odloži.

V Lihtenštajnu je najpomembnejše merilo, ki se upošteva pri odločanju, ali naj bodo otroci sprejeti v primarno izobraževanje (*Primarschule*), njihova *Schulfähigkeit*. Ta izraz pomeni »pripravljenost za šolo« in obsega tri ločena merila: razvojno stopnjo otroka, zahteve šole in družinsko oziroma domače okolje. Ta merila obravnavajo kot soodvisna, otroka torej ni mogoče oceniti le na podlagi enega ali dveh in zanemariti preostalih.

V Luksemburgu je raven otrokovega znanja edino merilo za prehod iz predšolske vzgoje v primarno izobraževanje. V tej državi se prehod v primarno izobraževanje pravzaprav ujema s prehodom iz prvega *cycle d'apprentissage* (ravni izobraževanja, obvezne od drugega leta naprej) na drugo raven. Napredovanje s prve na drugo raven izobraževanja je regulirano, kar pomeni, da se ob koncu prvega *cycle d'apprentissage* opravi ocenjevanje. Namen ocenjevalnega poročila ob koncu ravni je preveriti, ali imajo učenci dovolj znanja in spretnosti za uspešno nadaljevanje učenja v drugem *cycle d'apprentissage*. Tako je lahko sprejeta odločitev, da mora biti učenec še eno leto na prvi ravni (v predšolski vzgoji), da bi dosegel za konec te ravni predvideno spretnost ⁽⁴⁾.

V flamski skupnosti v Belgiji v šolskem letu 2010/11 začnejo veljati novi pogoji za sprejem v redno primarno izobraževanje v nizozemskem jeziku. Za otroke, stare pet ali šest let, je za prejšnje leto potrebna evidenca o zadostni prisotnosti v predšolski vzgoji v nizozemskem jeziku. Če je nimajo, je pred odločitvijo, ali naj otrok še eno leto ostane v predšolski vzgoji, potrebno preverjanje znanja jezika.

Slika 1.1: Merila za vpis v prvi razred primarnega izobraževanja (ISCED 1), 2009/10

Vir: Eurydice

UK ⁽¹⁾ = UK-ENG/WLS/NIR

Dodatni opombi

Irska: Podatki niso preverjeni na nacionalni ravni.

Madžarska: Starši imajo pravico odložiti vpis otroka v prvi razred primarnega izobraževanja, celo če uspešno opravi preizkus pripravljenosti na šolo.

Pojasnila

Posebni pogoji za vpis učencev, ki so jim uradno priznane posebne izobraževalne potrebe, na tej sliki niso upoštevani. Države, prikazane z belim simbolom, so tiste, kjer je dopolnjena uradna vpisna starost edino merilo, ki so ga določile šolske oblasti, na prošnjo staršev pa je mogoča odložitev všolanja.

Za več podrobnosti glej razdelek 1.2.

⁽⁴⁾ Tu gre za presojo o vključitvi v obvezno primarno izobraževanje pri šestih letih. Glede na to, da je obvezno šolanje na predšolski ravni določeno pri 4 letih, je všolanje mogoče odložiti za eno leto na prošnjo staršev in z odobritvijo občinskega sveta, če tak ukrep upravičuje zdravstveno stanje otroka ali njegova fizična ali intelektualna razvitost. Prošnji pristojnemu občinskemu organu se priloži potrdilo, ki ga sestavi pediater. To pojasnjuje, zakaj otroci lahko začnejo predšolsko vzgojo leto po izpolnitvi uradne starosti.

1.2 Udeleženci pri odločanju

Odločitev o odložitvi vpisa v prvi razred primarnega izobraževanja, ko otrok dopolni obvezno šolsko starost, ne poteka le z uporabo posebnih meril, temveč tudi po kompleksnem postopku preverjanja in ocenjevanja ter odločanja, v katerem sodelujejo različni udeleženci.

V treh državah je izobraževalna institucija, v katero naj bi se otrok vpisal v prvi razred primarne ravni, edina, ki odloča o všolanju ali odložitvi. V večini dežel (*Länder*) v Nemčiji so nadzorna telesa v primarnem izobraževanju (*Grundschule*) z zakonom pooblaščená zaprositi, da se otroci, ki še niso dosegli zahtevane ravni razvitosti, vpišejo v *Schulkindergarten* ali v *Vorklasse*. V Luksemburgu vzgojiteljice in vzgojitelji (*équipe pédagogique*) odločajo, ali otrok izpolnjuje cilje, določene za konec prve (predšolske) ravni, in je lahko sprejet na drugo raven (v primarno izobraževanje). V Avstriji, kjer so vsi otroci sprejeti v primarno izobraževanje (*Volksschule*), je ravnatelj šole tisti, ki opredeli zrelost otroka in odloči, ali je pripravljen začeti v prvem razredu primarne ravni ali potrebuje pripravljeno leto v *Vorschulstufe*.

Na Madžarskem o sprejemu otroka v primarno izobraževanje na osnovi ocene zrelosti odloči ravnatelj *általános iskola*. Vzgojiteljica oziroma vzgojitelj v vrtcu po posvetovanju s starši izda »izjavo o pripravljenosti«, ki je potrebna za sprejem. Ta izjava temelji na spremljanju otrokovega razvoja med njegovo prisotnostjo v vrtcu. Če otrok vrtca ni obiskoval, ob negotovosti, nesoglasju s starši ali negativnem mnenju *óvoda*, »izjavo o pripravljenosti« izda pedagoška svetovalna služba po temeljiti ocenitvi otroka. Končno odločitev o sprejemu otroka sprejme ravnatelj *általános iskola*. V nekaterih primerih lahko odloči v nasprotju z izjavo, ki pravi, da otrok ni pripravljen na šolo, vendar so taki primeri redki.

V mnogih državah imajo pomembno vlogo pri sprejetju v primarno izobraževanje otrokovi starši. Nekaj primerov je, ko izobraževalni zavod predlaga, naj se vstop otroka odloži, vendar nobene odločitve ni mogoče sprejeti brez soglasja staršev. V drugih primerih se o odložitvi odloča le na prošnjo staršev. Takrat je treba izpeljati postopek, v katerem se ugotovi, ali naj se prošnji ugodi ali se ta zavrne.

V treh belgijskih skupnostih pri odložitvi všolanja prevlada odločitev staršev ⁽⁵⁾, čeprav v postopku lahko sodelujejo tri različne strani. V nemško govoreči skupnosti imajo starši pravico zaprositi, naj otrok še eno leto ostane v vrtcu ali k temu dajo soglasje ⁽⁶⁾, v francoski in flamski skupnosti pa končno odločitev o odložitvi všolanja sprejmejo starši. Ostali udeleženci pri odločanju so ravnatelj šole (v francoski in v nemško govoreči skupnosti), vzgojiteljice in vzgojitelji na predšolski ravni, ki dajejo svoje mnenje, ter psiho-zdravstveno-socialni center, ki ga zaprosijo za oceno otroka (v francoski skupnosti znani kot CPMS – *centre psycho-médico-social*, v nemško govoreči skupnosti kot PMS – *Psycho-Medizinisch-Soziales Zentrum*, v flamski skupnosti pa kot CLB – *centrum voor leerlingenbegeleiding*). Otrokova razvitost se po tem postopku ocenjuje le ob predlogu za odložitev otrokovega vpisa v prvi razred primarnega izobraževanja.

⁽⁵⁾ Po novih vpisnih postopkih od leta 2010/11 naprej starši nimajo več zadnje besede, če je bila prisotnost otroka v zadnjem letu predšolske vzgoje nezadostna, to je, če otrok ni bil prisoten najmanj 185 polovičnih dni ali 220 dni v letu in ni opravil preizkusa iz jezika. Če otrok preizkus opravi, starši ohranijo pravico odločiti, ali naj otrok ostane še eno leto na predšolski ravni ali ne.

⁽⁶⁾ Če otrok ni obiskoval predšolske institucije, zadostuje predlog PMS, da se otroku ne dovoli vpis v prvi razred, temveč se za eno leto vpiše na predšolsko raven.

Na Češkem pripravljenost vseh otrok ob prijavi za vpis v prvi razred ocenjuje institucija primarnega izobraževanja. Na podlagi rezultatov starše ali zakonite skrbnike otroka obvesti o možnosti odložitve začetka primarnega šolanja. Nato so starši ali zakoniti skrbniki tisti, ki zaprosijo za odložitev vpisa. Če to storijo, se izvede dodatno ocenjevanje. O tem, ali se vpis odloži, dokončno odločijo samo starši oziroma zakoniti skrbniki.

Na Danskem ob dvomu o pripravljenosti otroka za primarno izobraževanje starši, vrtec ali druga institucija za dnevno varstvo ter šola, ki naj bi jo otrok obiskoval, skupaj ocenijo, vrednotijo in razpravljajo, kaj je za otroka najbolje. Občinski odbor lahko potem odloči, da se sprejem v primarno izobraževanje odloži za eno leto, tako da se otrok v šola pri sedmih letih, vendar vedno le na prošnjo staršev ali z njihovim soglasjem.

V Estoniji imajo starši pravico odložiti vstop svojih otrok v prvi razred primarnega izobraževanja. Njihovo razvitost ocenijo institucije, ki so jih obiskovali otroci: predšolske institucije ali pripravljalne skupine v *põhikool* (instituciji primarnega in nižjega sekundarnega izobraževanja). Starši to oceno lahko uporabijo pri svojem odločanju, ali naj v šolanje odložijo. V tem primeru se raven otrokove razvitosti upošteva kot vpisni pogoj. Če se odločijo za odložitev, se morajo obrniti na svetovalni odbor, ki ga sestavljajo učitelj za otroke s posebnimi potrebami, logoped, psiholog, socialni delavec in predstavnik pokrajinske ali mestne uprave. Odločitev svetovalnega odbora se šteje kot priporočilo. Tudi če predšolska institucija z odložitvijo ne soglaša, se staršem ni treba posvetovati s svetovalnim odborom in se lahko dokončno odločijo sami. V Estoniji je prošnja za odložitev in dokončna odločitev izključna pravica otrokovih staršev.

Na Cipru je za to, da otrok še eno leto ostane v *nipiagogeio*, potrebno soglasje staršev. Vzgojiteljica oziroma vzgojitelj v *nipiagogeio* diagnosticira probleme v otrokovem razvoju in zrelosti in lahko zaprosi, da bi otrok ostal še eno leto v zadnjem letu *nipiagogeio*. V nekaterih primerih se za mnenje zaprosi tudi šolski psiholog.

V Latviji se vključitev otroka, ki je izpolnil predpisano starost za vpis v primarno izobraževanje, odloži na prošnjo staršev; prošnja mora biti utemeljena z mnenjem družinskega zdravnika ali psihologa o otrokovi pripravljenosti za šolo. Dokončno odloči institucija na primarni ravni.

Na Poljskem šolski zakon določa, da starši ob prijavi otroka za vpis v prvi razred primarnega izobraževanja lahko zaprosijo za odložitev v šolanja do naslednjega leta. Prošnja mora biti dobro utemeljena in v šolanje se lahko odloži samo za eno leto. Ravnatelj šole v otrokovem šolskem okolišju odloči po posvetovanju s centrom za pedagoško-psihološko svetovanje. Pri odločanju imajo svojo vlogo tudi vzgojiteljice in vzgojitelji na predšolski ravni; staršem lahko posredujejo mnenje, da bi bilo za otroka koristneje, da ostane še eno leto na predšolski ravni.

V Sloveniji odložitev vpisa otroka v prvi razred osnovne šole lahko predlagajo starši, dokončno pa odloči ravnatelj, upošteva mnenje komisije, ki jo navadno sestavljajo svetovalni delavec, zdravstveni specialist in učitelj.

Na Slovaškem lahko ravnatelj na prošnjo zakonitega skrbnika odloži v šolanje otroka, ki je dopolnil predpisano starost za vpis (6 let), če ta še ni zadosti zrel za primarno izobraževanje. Prošnja mora biti utemeljena s priporočilom pediatra in pedagoške svetovalne službe.

Na Finskem imajo starši pravico zaprositi za odložitev všolanja svojega otroka v primarno izobraževanje, če je prošnja utemeljena z rezultati psiholoških preizkusov ali po potrebi zdravstvenih preiskav, ki kažejo, da otrok še ni umsko ali fizično zrel za šolo. Starši lahko izberejo zdravnika ali psihologa, ki lahko dela v zasebni praksi, ali strokovnjaka z občine ali iz šole. Rezultati testov oziroma preiskav so za šolo obvezujoči.

Na Švedskem lahko občina, v kateri otrok živi, odloči, da otrok začne obvezno šolanje leto pozneje – v jesenskem semestru koledarskega leta, v katerem ima osmi rojstni dan, če so za to posebni razlogi in so za to zaprosili otrokovi skrbniki.

Na Islandiji starši lahko zaprosijo ali soglašajo s tem, da bo njihov otrok vstopil v primarno izobraževanje (*grunnskóli*) leto pozneje. Ravnatelj lahko odobri odložitev po priporočilu specialista (psihologa, pedagoga, učitelja za otroke s posebnimi potrebami ali logopeda).

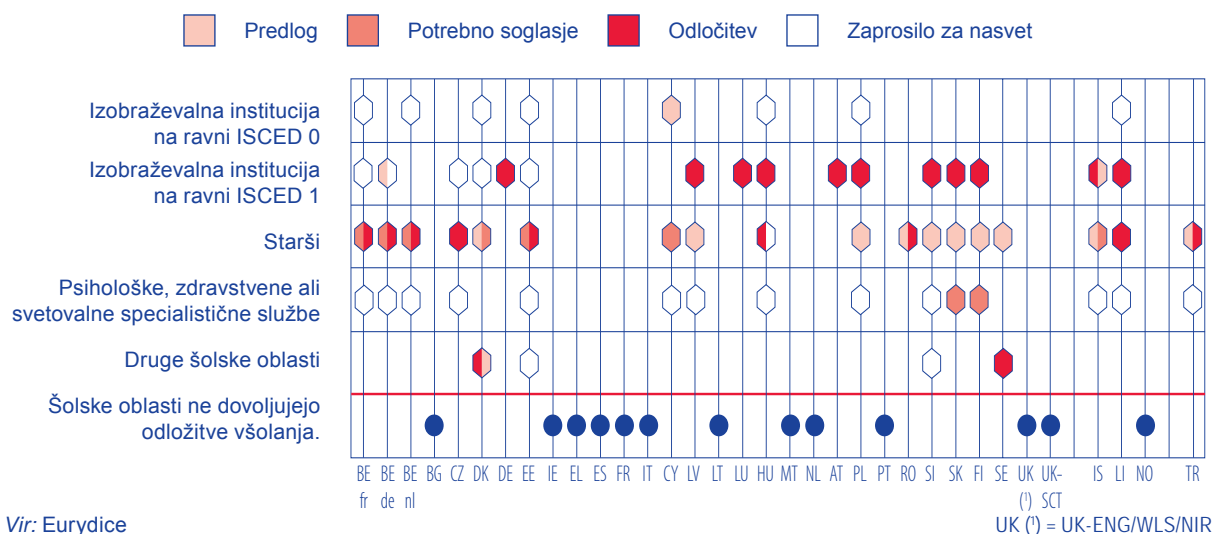
V Lihtenštajnu izhaja odločitev o sprejemu otroka v primarno izobraževanje v glavnem iz pogovora med starši in *Schulrat*, svetom primarne šole (*Primarschule*). Šteje se, da so otroci, ki so šest let dopolnili do roka, to je 30. junija, šoloobvezni, vendar zakonodaja staršem za štiri mesece – od 1. maja do 31. avgusta – prepušča odločanje, ali bo otrok začel izobraževanje v *Primarschule*. Staršem o otrokovi pripravljenosti na *Primarschule* svetuje *Kindergarten*; nasvet se pripravi ob upoštevanju meril o »pripravljenosti za šolo« (*Schulfähigkeit*). Vzgojiteljice in vzgojitelji v vrtcu se lahko pri ugotavljanju, ali je otrok pripravljen, posvetujejo s psihološko službo *Primarschule*. Čeprav se to zgodi redko, ob nesoglasju med vzgojitelji in starši dokončno odloči svet šole (*Schulrat*), pri tem pa upošteva mnenje staršev. Navadno pa starši in svet šole (*Schulrat*) skupaj odločijo, ali naj bo otrok sprejet v *Primarschule*.

V Turčiji lahko starši na osnovi ocene otrokove fizične razvitosti pisno zaprosijo za enoletno odložitev všolanja svojega otroka v prvi razred *ilköğretim okulu*.

V dveh državah se lahko starši za svojega otroka brez formalnih postopkov odločijo za odložitev začetka obveznega izobraževanja, če menijo, da je to potrebno. Tako je na Madžarskem, kjer imajo starši tudi takrat, kadar *óvoda* oceni, da je otrok pripravljen, pravico odložiti vstop otroka v *általános iskola*, če tako želijo. Podobno se lahko v Romuniji starši sami odločijo za odložitev všolanja otroka v primarno izobraževanje za eno leto, četudi je do začetka šolskega leta že dopolnil šest let. Ta pravica je tesno povezana z udejanjanjem reforme iz leta 2003, s katero je bila za začetek obveznega izobraževanja določena starost šestih let. Prej je bila ta starost sedem let.

Sklenemo lahko, da je odločanje o odložitvi vpisa otroka, ki je izpolnil starost, predpisano za vpis v prvi razred primarnega izobraževanja, kompleksen postopek, pri katerem sodeluje več udeležencev z različnimi vlogami. V večini navedenih primerov se išče ravnotežje med mnenji staršev in stališči predšolske ali šolske institucije, tako da se sprejme odločitev, ki je za otroka najustreznejša. Pri ocenjevanju otroka pogosto sodelujejo tretji, zunanji sodelavci, na primer strokovni delavci zdravstvenih ali svetovalnih služb. Z njihovo oceno, da otrok ne izpolnjuje za sprejem določenih meril, se pravzaprav utemelji in s tem upraviči odločitev, ki jo sprejmejo bodisi starši bodisi izobraževalna institucija.

Slika 1.2: Udeleženci pri odločanju o odložitvi vpisa v prvi razred primarnega izobraževanja (ISCED 1), 2009/10

1.3 Določbe o učencih, ki niso sprejeti

Kadar otrok ni sprejet v prvi razred primarnega izobraževanja, v večini držav ostane v predšolskem oddelku ali centru, ki ga je že obiskoval. To pomeni, da otrok bodisi konča dodatno leto bodisi ponovi zadnje leto predšolske vzgoje. V nekaterih državah pa za otroke, ki so dopolnili predpisano starost za vpis, a ob upoštevanju drugih meril (razvitost in zrelost) niso bili sprejeti v prvi razred primarnega izobraževanja, oblikujejo prehodne oddelke.

Na splošno velja, da otroku zadošča eno dodatno leto, da doseže ustrezno raven razvitosti oziroma zrelosti ali pripravljenosti. Na Češkem in Madžarskem lahko otroci v predšolski vzgoji ostanejo še dve leti. Pravila otrokom omogočajo, da obvezno izobraževanje začnejo najpozneje takrat, ko so stari osem let.

Ne glede na to, ali so prehodni razredi, znani tudi kot pripravljalni razredi, integrirani v institucijo primarnega izobraževanja ali v drugo institucijo, je njihov namen omogočiti otroku, da se prilagodi na primarno izobraževanje. Otroci se lahko v te prehodne razrede vpišejo v petih državah: na Češkem, v Nemčiji, Avstriji, na Slovaškem ter v Lihtenštajnu.

Na Češkem za otroke, ki jim je bilo odloženo všolanje v primarno izobraževanje, priporočajo vpis bodisi v pripravljalni razred v primarnem izobraževanju (*základní škola*) bodisi ponovno vključitev v zadnje leto vrtca (*materšská škola*).

V večini nemških dežel (*Länder*) se otroci vpišejo v *Schulkindergarten*, institucijo, namenjeno prav šoloobveznim otrokom, ki še niso dosegli primerne ravni razvitosti za začetek *Grundschule*. V nekaterih deželah (*Länder*) se lahko otroci, ki niso bili sprejeti v prvi razred primarnega izobraževanja, vpišejo tudi v prehodni razred (*Vorklasse*), v določenih primerih pa se ponovno pridružijo mlajšim otrokom, navadno petletnim.

V Avstriji je določeno, da imajo otroci pravico še do tretjega leta, če se v prvih dveh letih *Vorschulstufe* pokaže, da s svojo hitrostjo potrebujejo več časa za doseganje ciljev prve ravni primarnega izobraževanja.

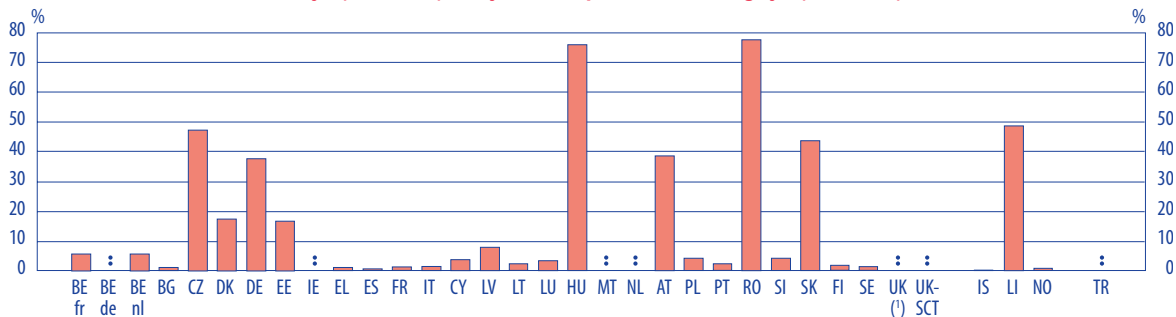
Na Slovaškem lahko otroke, ki niso bili sprejeti v prvi razred primarnega izobraževanja, še za eno leto zadržijo v *materská škola* (vrtcu). Otrokom, ki niso dosegli primerne ravni zrelosti in prihajajo iz socialno prikrajšanih družin, je na voljo tudi vpis v pripravljalni razred, znan kot »razred nič« v primarnem izobraževanju (*základná škola*). »Razred nič« sprejema otroke, ki šest let dopolnijo do 1. septembra. Vanj se lahko uvrstijo tudi učenci, ki v prvem letu osnovne šole naletijo na težave. Zakoniti zastopnik se ima pravico odločiti, ali bo otrok obiskoval *materská škola* ali »razred nič«.

V Lihtenštajnu sta otrokom, ki ne izpolnjujejo meril *Schulfähigkeit* (pripravljenosti za šolo) na voljo dve možnosti, ki jim omogočata, da se pripravijo na vstop v *Primarschule*. Prva je *Vorschule*, predšolska institucija, namenjena prav pripravi otrok na vključitev v *Primarschule*. Druga je dveletni uvajalni razred, *Einführungsklasse*, organiziran v *Primarschule*, po katerem otrok napreduje v drugi razred *Primarschule*.

1.4 Statistični podatki

Na podlagi podatkov Eurostata za leto 2008 je bil za vsako državo preračunan odstotni delež otrok, ki so izpolnili predpisano starost za vpis v prvi razred obveznega primarnega izobraževanja (ISCED 1) in so še vedno vpisani v predšolsko vzgojo (ISCED 0). Eurostatovi podatki, uporabljeni za te ocene, zajemajo tudi otroke s posebnimi potrebami.

Slika 1.3: Odstotni delež učencev, ki so dopolnili predpisano starost za vpis v obvezno primarno izobraževanje (ISCED 1), vključeni v predšolsko vzgojo (ISCED 0), 2007/08

BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU
5,6	:	5,9	1,0	47,3	17,4	37,7	16,7	:	1,0	0,5	1,4	1,5	3,8	8,0	2,5	3,5

HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK (¹)	UK-SCT	IS	LI	NO	TR
75,8	:	:	38,6	4,2	2,5	77,7	4,4	43,7	1,9	1,6	:	:	0,1	48,6	0,9	:

Vir: Eurydice, izračuni na podlagi podatkov Eurostat

UK (¹): UK-ENG/WLS/NIR

Dodatne opombe

Irska: Po opombah države k Eurostatovim podatkom »uradna vzgoja na ravni ISCED 0 ni zagotovljena; mnogi otroci pa obiskujejo neke vrste vzgojo na ravni ISCED 0, vendar je ponudba zasebna in podatkov večinoma ni«.

Grčija: Podatki, objavljeni v letu 2006/07.

Nizozemska in Malta: V skladu z Mednarodno standardno klasifikacijo izobraževanja (UNESCO, 2006) je prvo leto primarnega izobraževanja razvrščeno v predšolsko vzgojo (raven ISCED 0).

Pojasnilo

Izračuni temeljijo na podatkih Eurostata o učencih po ravneh ISCED in starosti. Ocena za vsako državo temelji na uradni starosti za vstop v ISCED 1 (mejna starost). Za mejno starost je bil iz skupnega števila vseh učencev te starosti v državi izračunan odstotni delež učencev, ki so še vedno obiskovali ISCED 0. Všteti so tudi učenci s posebnimi izobraževalnimi potrebami. Neodvisne zasebne izobraževalne institucije niso upoštevane.

O uradnih mejnih starostih za vstop v ravni ISCED glejte shematske diagrame struktur evropskih izobraževalnih sistemov v šolskem letu 2009/10 (Eurydice, 2009).

Kot kaže slika 1.3, je v državah, v katerih je izpolnjena predpisana starost edina zahteva za sprejem v primarno izobraževanje, delež šoloobveznih otrok v predšolski vzgoji zelo nizek. To so Bolgarija, Grčija, Španija, Francija, Italija, Litva in Norveška, kjer so ti deleži okrog 2 % ali blizu. V vseh teh državah se vsi otroci (razen tistih s posebnimi potrebami), ki predpisano starost za vpis v osnovno šolo dopolnijo pred koncem koledarskega leta, avtomatično vpišejo v prvi razred primarnega izobraževanja. Portugalska je zelo blizu tej skupini, saj se zdi, da ocene na sliki 1.3 kažejo, da večina staršev otrok, ki imajo šesti rojstni dan med predpisanim datumom in koncem leta, zaprosi za vpis v primarno izobraževanje – v šolskem letu 2007/08 je samo 2,5 % šest let starih otrok še vedno obiskovalo vrtec (*jardim de infância*).

Med državami, v katerih je mogoče vpis otroka, ki doseže šoloobvezno starost med koledarskim letom, odložiti, se deleži nadaljnjega obiskovanja predšolske ravni močno razlikujejo. Ocene, prikazane na sliki 1.3, kažejo, da se možnost odložitve všolanja otroka v prvi razred obveznega izobraževanja na osnovi nezadostne zrelosti, pripravljenosti za šolo ali ravni kognitivne in fizične razvitosti od države do države

razlikuje. To prakso redko izvajajo na Islandiji. Tudi na Švedskem (1,6 %) in Finskem (1,9 %) odlaganje obveznega izobraževanja ni v navadi. V petih državah je nekoliko pogostejše: na Cipru (3,8 %), Poljskem (4,2 %), v Sloveniji (4,4 %), Belgiji – francosko govoreči skupnosti (5,6 %) in flamski (5,9 %) ter Latviji (8,0 %). Danska ima s 17,4 % v tej skupini najvišji delež otrok, ki so uradno šoloobvezni, a so še vedno na predšolski ravni. Predpisi omogočajo odložitev všolanja večinoma na prošnjo staršev ali z njihovim soglasjem, vendar statistika kaže, da se to v praksi ne dogaja pogosto.

V drugih državah morajo otroci uradno starost za začetek šolanja dopolniti pred začetkom ali na začetku šolskega leta. Odstotek otrok, ki niso sprejeti v prvi razred primarnega izobraževanja, je zato višji. Jasno je, da določen delež teh otrok za vpis predpisano starost dopolni šele v zadnjih mesecih koledarskega leta, to je kmalu po začetku šolskega leta. Poleg tega predpisi skoraj v vseh teh državah omogočajo odložitev všolanja iz drugih razlogov. V teh državah je lahko delež otrok, vključenih v ISCED 0 v starosti, ko bi že lahko obiskovali ISCED 1, zelo visok: Romunija (77,7 %), Madžarska (75,8 %), Lihtenštajn (48,6 %), Češka (47,3 %), Slovaška (43,7 %), Avstrija (38,6 %) ⁽⁷⁾ in Nemčija (37,7 %). V Estoniji je delež bistveno nižji (16,7 %), a še vedno višji kot v prvih dveh skupinah.

Zaradi zelo visokega odstotka otrok, ki so, potem ko so že dopolnili predpisano starost za vpis v primarno izobraževanje, še vedno v predšolski vzgoji, je treba pojasniti posebna primera Romunije in Madžarske. V Romuniji se je starost za začetek obveznega šolanja v šolskem letu 2003/04 znižala s 7 let na 6. Čeprav je nova zakonodaja že začela veljati, se je v naslednjih štirih letih v praksi le malo spremenilo: tri četrtine otrok ni bilo vpisanih v primarno izobraževanje, čeprav so dopolnili predpisano starost. Tako večina staršev svojim otrokom ne dovoli vstopa v primarno izobraževanje, dokler niso stari sedem let – prejšnje starosti, predpisane za začetek šole. Romunska državna statistika to oceno potrjuje, saj je bilo v šolskem letu 2006/07 78,2 % šest let starih učencev še vedno v predšolski vzgoji (METC, 2007). Na Madžarskem je določeno, da mora otrok obvezno šolanje na primarni ravni začeti najpozneje do starosti osem let. Ker je predpisana starost za začetek obveznega šolanja šest let, se s tem otroku za raven razvitosti, ki se zahteva za sprejem v primarno izobraževanje, dajeta na voljo dodatni dve leti. Dejstvo, da preverjajo pripravljenost vsakega otroka za primarno izobraževanje, kaže, da se to merilo uporablja kar sistematično. Videti je, da gre za enake težnje kot v Romuniji, kjer precejšnje število staršev svojega otroka pred začetkom obveznega šolanja raje še za eno leto obdrži v predšolski vzgoji, četudi predšolska institucija meni, da je otrok že pripravljen za šolo.

*

* *

(7) Po uradni avstrijski državni statistiki je delež otrok, ki obiskujejo predšolsko raven (*Vorschulstufe*) petkrat manjši (*Statistics Austria*, 2010)

V sedmih državah je odlog vpisa v primarno izobraževanje normalen pojav; v glavnem izvira iz pojmovanja otrokovega razvoja, pa tudi stopnje zrelosti in pripravljenosti na šolo. To dokazujejo prehodni razredi v precejšnjem številu omenjenih držav. Tako pojmovanje je vneseno tudi v zakonodajo in zdi se, da ga sprejemajo vsi sodelujoči pri odločanju, se pravi starši, šolska skupnost in drugi, na primer svetovalne službe, zdravniki ali psihologi.

2. POGlavJE: PONAVLJANJE RAZREDA V PRIMARNEM IZOBRAŽEVANJU

To poglavje se začne s predpisi o ponavljanju razreda v državah članicah omrežja Eurydice. Nadaljuje se s proučevanjem meril za napredovanje v naslednji razred na primarni ravni in pregledom o tem, kakšne možnosti so na voljo učencem, ki so pri učenju zaostali, da nadomestijo zamujeno. Temu sledi obravnava zveze med prehodom iz primarnega v nižje sekundarno izobraževanje in napredovanjem iz razreda v razred, nato pa se osredinja na vlogo različnih udeležencev pri odločanju, ali bo učenec ponavljal razred. Da bi razumeli, koliko se ponavljanje razreda v primarnem izobraževanju, čeprav ga predpisi dovoljujejo, dejansko uporablja v praksi, so nazadnje predstavljeni podatki iz mednarodnih pregledov o številu učencev, ki ponavljajo razred v ISCED 1.

2.1 Veljavni predpisi

Po veljavni zakonodaji je skoraj v vseh državah mogoče, da učenec v primarnem izobraževanju ponavlja razred. Čeprav so učencem na voljo različne oblike pomoči, kadar med šolskim letom naletijo na težave, lahko kakemu učencu do konca šolskega leta še vedno ne uspe doseči postavljenih ciljev. Ponavljanje se takrat predlaga kot zadnji ukrep pomoči. Velja namreč, da s ponavljanjem razreda učenci dobijo dodatno priložnost za izboljšanje svojega znanja in spretnosti. Predpisi, ki predvidevajo možnost ponavljanja razreda, večinoma temeljijo na tem načelu.

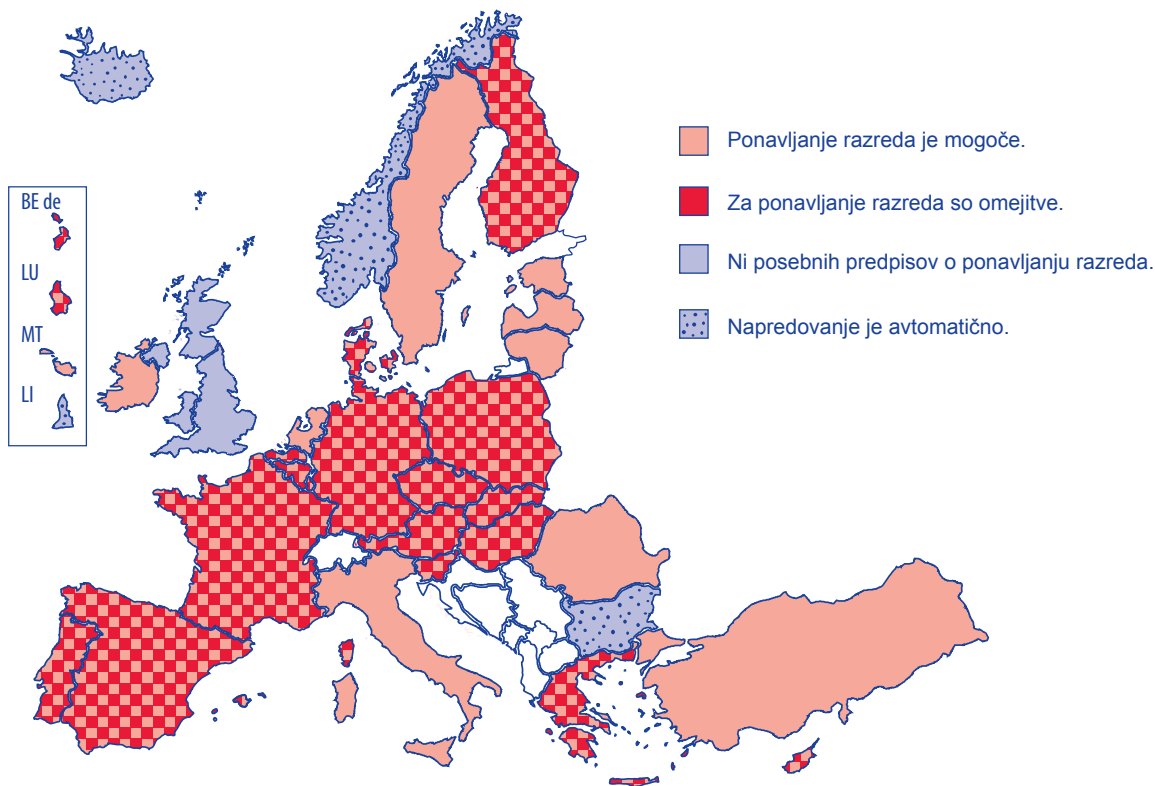
Zelo malo je držav, ki ne dopuščajo ponavljanja razreda. Na Norveškem predpisi določajo, da imajo v obveznem izobraževanju vsi učenci pravico do avtomatičnega napredovanja iz razreda v razred. Na Islandiji Zakon o obveznem šolanju sicer izrecno ne določa, da učenci avtomatično napredujejo v naslednji razred, vendar pojasnjuje, da »obvezno izobraževanje na splošno traja deset let ... na splošno morajo vsi otroci stari 6 do 16 let obiskovati obvezno šolo⁽⁸⁾«. To se razume tako, da noben otrok ne bi smel ostati na obvezni ravni več kot 10 let in posledično je to postala uveljavljena praksa. Poleg tega bo v Smernicah nacionalnega kurikuluma, ki jih prav zdaj prenavljajo, izrecno navedeno, da morajo otroci na obvezni ravni ob koncu šolskega leta avtomatično napredovati v naslednji razred. V Bolgariji po nedavnem dopolnilu nacionalnega šolskega zakona iz leta 2009 učenec ne bo smel ponavljati prvega do četrtega razreda, kar ustreza ISCED 1. Tudi v Lihtenštajnu zakonodaja določa avtomatično napredovanje skozi primarno izobraževanje.

Zelo posebna je ureditev v Združenem kraljestvu. Tu ni nikakršnih določnih zahtev, da morajo otroci vsako leto napredovati s svojo starostno opredeljeno skupino, in nobenih zakonskih določb o tem, kako naj bodo šole organizirane. Velja pa temeljno, z zakonodajo varovano načelo, da mora izobraževanje ustrezati otrokovi starosti, sposobnosti in nadarjenosti. Skladno s tem načelom je struktura kurikuluma zasnovana tako, da upošteva razlike v sposobnostih in dosežkih učencev. Ta okvir omogoča, da se učenci z različnimi ravnmi dosežkov praviloma izobražujejo v svoji starostni skupini in se le v izjemnih okoliščinah uvrstijo v »skupino zunaj letnika starosti«.

⁽⁸⁾ *Lög um grunnskóla* [Zakon o obvezni šoli] 2008

V nekaterih državah, kjer je dovoljeno ponavljanje razreda, predpisi omejujejo ponavljanje razreda v prvih letih primarnega izobraževanja, zato da bi se izognili prenašalci uporabi tega ukrepa. Merila o napredovanju iz razreda v razred na osnovi učenčevih ocen se torej v začetku primarnega izobraževanja ne uporabljajo. S tem avtomatično napredovanje postane pravilo. To se v prvem razredu primarnega izobraževanja dogaja v Nemčiji, na Madžarskem, v Avstriji in na Portugalskem. Na Madžarskem je pravzaprav predpisano, da se, če učenec ne zadosti zahtevam, prvo leto v *általános iskola* šteje za pripravljalo leto. Zato bo za tega učenca naslednje leto dejansko njegov prvi razred. To velja samo za eno leto in za otroke, ki so šolo začeli obiskovati najkasneje pri 7 letih. V Grčiji učenci ne ponavljajo prvi dve leti. Na Poljskem avtomatično napredovanje velja za prva tri leta šolanja ⁽⁹⁾.

Slika 2.1: Napredovanje v naslednji razred (ISCED 1) po veljavnih predpisih, 2009/10

Vir: Eurydice

Dodatna opomba

Irska: Informacije niso potrjene na nacionalni ravni.

Pojasnilo

Med omejitve za ponavljanje razreda spadajo: izvetje določenih razredov iz postopka ponavljanja in omejitev števila ponavljanj razreda med primarnim izobraževanjem.

⁽⁹⁾ V izjemnih primerih učiteljski zbor lahko odloči o učenčevem ponavljanju na podlagi mnenja, ki ga izda zdravnik ali javna psihološko-pedagoška svetovalna služba, in mnenja učenčevih staršev ali zakonitih skrbnikov. Od leta 2010/11 naprej bo tako odločanje potekalo na zahtevo razrednega učitelja.

Namen drugih, s predpisi opredeljenih smernic, je zmanjšati pogostost ponavljanja razreda, zato tej praksi na primarni ravni postavljajo določene omejitve. V nekaterih državah je določeno, kolikokrat učenec lahko ponavlja razred na tej ravni izobraževanja. V flamski skupnosti v Belgiji primarno izobraževanje učenca ne sme trajati več kot osem let. V francoski skupnosti v Belgiji sme učenec ponavljati razred samo enkrat v vsakem od naslednjih dveh obdobjih: od vstopa v osnovno šolo do konca drugega razreda ter od tretjega do šestega razreda. Samo zaradi posebnih razlogov, na primer dolgotrajne odsotnosti zaradi bolezni, lahko otrok ostane v primarnem izobraževanju največ devet let. V nemško govoreči skupnosti v Belgiji lahko učenec po šestih letih ostane v primarnem izobraževanju še eno leto, le v izjemnih okoliščinah še eno nadaljnje leto. Na Danskem je ponavljanje v celotnem obdobju obveznega šolanja omejeno na dve leti. V Luksemburgu, kjer je šolanje organizirano v obdobjih, se obiskovanje šole v vseh treh obdobjih skupaj ne more podaljšati za več kot dve leti, čeprav je razred mogoče ponavljati v vsakem obdobju. V drugih državah predpisi določajo, da je v primarnem izobraževanju mogoče razred ponavljati samo enkrat. Tako je na Češkem, v Španiji, Franciji, na Cipru in Slovaškem.

2.2 Merila za ponavljanja razreda

Na primarni ravni se pri odločanju o napredovanju učenca v naslednji razred upoštevajo različni elementi. Skoraj v vseh državah so merila, na katerih mora temeljiti ta odločitev, opredeljena v predpisih na centralni ravni. V nekaj državah pa je ureditev drugačna.

Na Danskem predpisi ne določajo nobenih posebnih meril za napredovanje v naslednji razred. Kadar se postavi vprašanje, ali naj učenec ponavlja razred, se odloča, kaj učencu najbolj koristi. Na Nizozemskem na primarni ravni ni nikakršnih predpisanih pravil, povezanih s pogoji za napredovanje. Šole oziroma pristojna krajevna oblast (*bevoegd gezag*) morajo postopke opredeliti v svojih šolskih načrtih. V Združenem kraljestvu v predpisih niso opredeljena nikakršna merila za umestitev otroka zunaj njegove starostne skupine. Šola je odgovorna, da presodi potrebe vsakega posameznega učenca. Samo v izjemnih okoliščinah se odloči, da otrokovim potrebam najbolj ustreza razvrstitev v mlajšo starostno skupino.

V tistih državah, v katerih so merila za odločanje, ali naj učenec napreduje v naslednji razred ali ne, zapisana v centralnih predpisih, je med njimi najpogostejši napredek v znanju, ki ga učenec izkaže med šolskim letom. Drugi parametri, ki so prav tako lahko določeni, so vednje učenca, evidenca prisotnosti in drugi dejavniki, povezani s pogosto odsotnostjo, kot na primer problemi v družini ali zdravstvene težave.

Zaradi odsotnosti od pouka se lahko zahteva, da mora učenec ponavljati razred. Če pri pouku ni bil najmanjše določeno število ur, lahko učitelj presodi, da ga ni mogoče zanesljivo oceniti, saj naj ne bi bilo dovolj podatkov za odločitev, ali je izpolnil pogoje za napredovanje v naslednji razred. V nekaj državah predpisi opredeljujejo, v katerih primerih lahko učenčeva odsotnost od pouka vodi v ponavljanje razreda. Lahko je določena tudi največja dopustna odsotnost; če je presežena, mora učenec ponavljati razred.

Glavni razlog dolgotrajne odsotnosti je bolezen ali hospitalizacija. V francoski skupnosti v Belgiji, na Češkem, Irskem in Slovaškem se po veljavnih predpisih daljša odsotnost zaradi slabega zdravja šteje kot zadosten razlog za to, da učenec še eno leto ostane v istem razredu. Na Irskem je lahko tudi zamenjava

šole razlog, zaradi katerega mora otrok ponavljati razred. V drugih državah razlogi za pogosto odsotnost niso navedeni, predpisi določajo samo trajanje odsotnosti med šolskim letom, ki se še šteje za sprejemljivo. Tako v Grčiji učenec ne sme napredovati, če se izkaže, da je bil odsoten več kot polovico šolskega leta. Na Portugalskem je določena meja neopravičene odsotnosti, ki ne sme biti presežena, sicer se lahko zahteva, da otrok ponavlja razred. Enako velja na Madžarskem, kjer je odsotnost tudi edini razlog za ponavljanje prvega razreda na primarni ravni. Na Poljskem (4. in 6. razred) in v Romuniji pa učenec, ki je manjkal pri več kot 50 % obveznih ur, vseeno lahko opravlja izpite, katerih rezultati so potem podlaga za ocenjevanje in s tem za dokončno odločanje o napredovanju ali ponavljanju razreda. Romunska zakonodaja upošteva tudi zelo različne okoliščine, povezane z odsotnostjo učencev, tudi tistih, ki so se del časa šolali v tujini, ali učencev, ki jim je šola odsotnost dovolila zaradi udeležbe na kulturnih, športnih, umetniških ali strokovnih prireditvah in državnih ali mednarodnih tekmovanjih. Predpisi imajo za te učence podoben učinek kot za učence, ki so daljši čas odsotni: proglašeni so za »pogojno sprejete v naslednji semester oziroma naslednji razred«, kar pomeni, da bodo morali ob koncu prvega polletja ali šolskega leta opravljati izpite.

Tudi vedénje je lahko razlog za ponavljanje razreda. Na Poljskem se vedénje ocenjuje, a ne upošteva, kadar se odloča o napredovanju v naslednji razred. Mogoče pa je učencu preprečiti napredovanje v naslednji razred, če ob koncu šolskega leta iz vedénja drugič dobi najnižjo oceno. Če najnižjo oceno prejme tretjič, avtomatično ponavlja razred. Od leta 2010/11 je odločitev o tem, ali naj učenec ponavlja razred, če je bil ob koncu šolskega leta v vedénju vsaj dve leti zapored ocenjen z najnižjo oceno, pristojnost učiteljskega zbora. V Romuniji zakonodaja določa, da učenec, ki je pri vedénju prejel oceno »nezadostno«, ne more napredovati v naslednji razred, četudi je bil v vseh predmetih ocenjen pozitivno.

Poleg teh dveh meril – obiskovanja pouka in vedénja – je najobičajnejše in najpomembnejše merilo za napredovanje v naslednji razred učenčev napredek v znanju. Na primarni ravni se pri odločanju, ali je učenec do konca šolskega leta zadovoljivo napredoval v znanju in torej lahko napreduje v naslednji razred, uporabljata dva različna načina.

Prvi je splošna ocena učenčevega napredka v znanju. Pri tem se lahko upoštevajo učenčeve ocene, vendar te niso odločilni dejavnik pri opredeljevanju, ali naj napreduje v naslednji razred ali ne. Zato se, celo če učenčeve ocene niso zadovoljive, pri dokončnem odločanju o napredovanju učenca upoštevajo še druga merila. Tako je v Belgiji, Španiji, Franciji, na Cipru, v Luksemburgu, Litvi, pa tudi na Portugalskem v prvem obdobju (razen v prvem razredu) osnovnega izobraževanja (*ensino básico*), v Sloveniji od prvega do tretjega razreda in na Švedskem.

V francoski skupnosti v Belgiji poznajo dva načina ocenjevanja: po prvem se ocenjuje delo, ki ga učenec opravi med šolskim letom (opazovanje in ocene iz formativnega vrednotenja), pa tudi rezultati preizkusov ob koncu leta (kjer so organizirani), pri drugem se upoštevajo učenčev odnos in zmožnosti, kot npr. vložen napor, kakovost dela, zmožnost delati v skupini in zmožnost neodvisnega razmišljanja, pa tudi zmožnost analize in povzemanja. V Španiji se pri oceni upoštevajo različni elementi, kot so cilji, temeljne spretnosti, merila ocenjevanja in drugo. Vsako področje znanja se oceni z uporabo besedne klasifikacije, pomembno

pa je tudi splošno ovrednotenje učenčevega napredka in stopnje, do katere so bile osvojene zmožnosti, kakor tudi izkazana zrelost učenca. V Franciji o napredovanju v naslednji razred ali o ponavljanju odloča učenčev napredek v znanju. Na Cipru predpisi določajo, da učenec lahko ponavlja razred, če ni napredoval, kot zahteva kurikulum. Kot je opisano v prvem poglavju, mora v Luksemburgu učenec za to, da bi se bil sposoben uspešno spoprijeti z izzivi naslednjega izobraževalnega obdobja (*cycle d'apprentissage*)⁽¹⁰⁾ osvojiti temeljno znanje in spretnosti (*socle de compétences*). V oceni je upoštevano različno delo, ki dokazuje, da je učenec osvojil *socle de compétences*. Na Portugalskem učenec od drugega do četrtega razreda prvega obdobja *ensino básico* napreduje v naslednji razred, če si je razvil potrebne spretnosti za uspeh v naslednjem razredu ter za izpopolnjevanje temeljnega znanja in spretnosti, ki se zahtevajo do konca obdobja. Tako v Litvi kot v Sloveniji se od prvega do tretjega razreda uporablja splošno ocenjevanje učenčevih dosežkov. Na Švedskem se pri odločanju o napredovanju ali ponavljanju učenca upoštevajo pisni komentarji o vseh učenčevih dosežkih pri vsakem predmetu, kakor tudi njegova splošna razvitost.

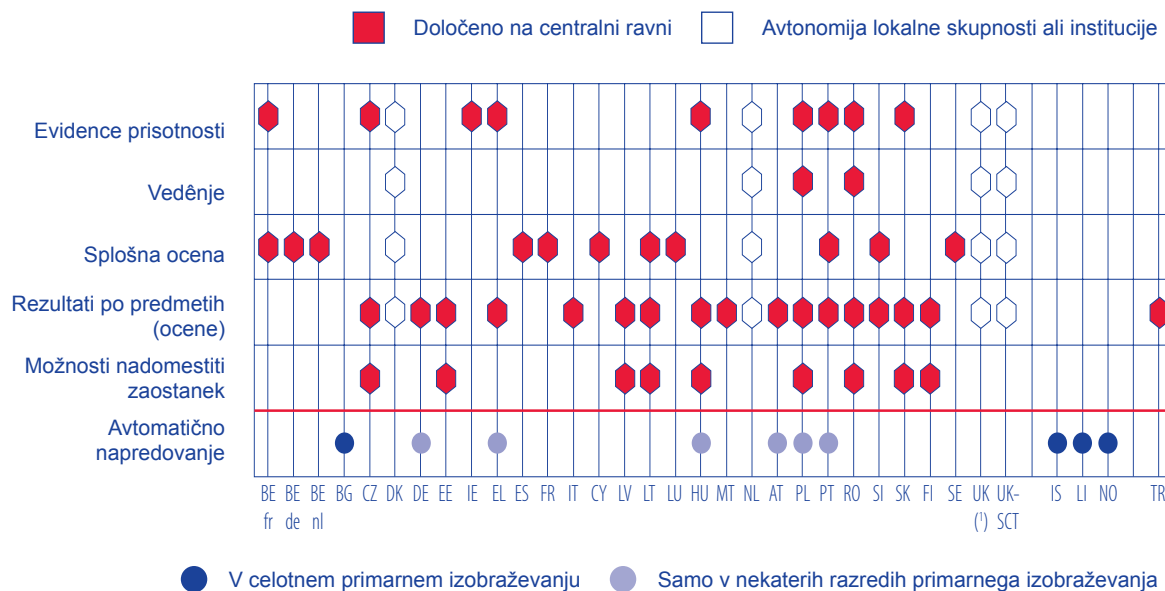
Drugi način odločanja o napredovanju učenca, ki ga uporabljajo v večjem številu držav, je klasifikacija učenčevega napredka v znanju na vnaprej določeni lestvici. Ta klasifikacija večinoma izhaja iz združevanja širšega niza ocen, ki da splošno končno oceno vseh predmetov ali povprečno oceno za vsak predmet. Ocene lahko združujejo tudi različne vidike učenčevega splošnega napredka, skupaj z znanjem, spretnostmi in stališči. Za odločitev, ali napredek v znanju učenca zadošča ali ne, predpisi določajo lestvico – učenec mora za napredovanje v naslednji razred doseči neko minimalno raven. V nekaterih državah predpisi določajo tudi (navadno obvezne) predmete, katerih ocene se upoštevajo v tem postopku, pa tudi število predmetov, pri katerih mora biti učenec ocenjen zadovoljivo, da bi lahko napredoval.

Ta splošna načela se v različnih državah uporabljajo na različne načine. Na Češkem učenec, ki je bil pozitivno ocenjen pri vseh obveznih predmetih, določenih s šolskim izobraževalnim programom, napreduje v naslednji razred. V Nemčiji in na Malti se določi končna ocena razreda, vendar se v prvi državi upoštevajo vsi predmeti, v drugi pa le obvezni, to je malteški jezik, angleščina in matematika. V Estoniji mora učenec, katerega končna ocena je vsaj pri treh predmetih »nezadostno« ali »šibko«, ponavljati razred. V Grčiji mora učenec v tretjem in četrtem razredu ponavljati, če med končnimi povprečji prevladujejo nižje ocene (D in nižje) različnih predmetov, v petem ali šestem razredu pa, če je splošno povprečje nižje od 4,5 na desetstopenjski lestvici. V Italiji se za oceno učenčevega napredka uporablja zbirni pregled ocen, obravnavan na redovalni konferenci (*scrutínio*). V Latviji učenec lahko ponavlja razred, če je neuspešen pri več kot enem predmetu v prvem do četrtem razredu ali pri dveh v petem in šestem razredu. V Litvi in Sloveniji je v razredih od tretjega do šestega že neuspeh pri enem samem predmetu lahko razlog za ponavljanje razreda. Položaj je podoben na Poljskem od četrtega (zadnjega) razreda primarne ravni. Na Madžarskem se številčna klasifikacija priporoča od drugega razreda. Če šola izbere drugačen način ocenjevanja, je treba oceno pretvoriti v številčno. V Avstriji lahko nezadostna ocena pri enem obveznem predmetu privede do tega, da mora učenec ponavljati razred. V Romuniji morajo učenci, ki imajo pri več kot dveh predmetih povprečno letno oceno nižjo od 5, ponavljati razred. Na Portugalskem ocenjevanje v drugem obdobju *ensino básico* ni več opisno. Šteje se, da učenec, ki pri glavnih predmetih, to je pri

⁽¹⁰⁾ Francoščina in luksemburški jezik se v tej oceni ne upoštevata.

portugalščini in matematiki, ali pri določenem številu predmetov ⁽¹¹⁾ ni dobil zadostne ocene, ni razvil spretnosti, potrebnih za napredovanje v naslednji razred, in mora torej ponavljati razred. Na Finskem se ocenjujejo učenčevi dosežki pri vseh predmetih; če je neuspešen pri več kot enem predmetu (z oceno 4 ali manj; najboljša ocena je 10), bo morda moral ponavljati razred. V Turčiji bo učenec morda moral ponavljati razred, če je aritmetična sredina njegovih ocen obeh semestrov pri dveh predmetih manj kot 2.

Slika 2.2: Merila za ponavljanje razreda v primarnem izobraževanju (ISCED 1), 2009/10

Vir: Eurydice

UK ⁽¹⁾: UK-ENG/WLS/NIR

Dodatna opomba

Irska: Informacije niso popolne in niso potrjene na nacionalni ravni.

Pomembno je opozoriti, da se pri odločanju o tem, ali naj učenec v primarnem izobraževanju napreduje v naslednji razred ali ponavlja, vpliv morebitnih slabih rezultatov lahko omili z upoštevanjem drugih elementov ocenjevanja učenca ali drugih vidikov njegovega šolskega napredka. Tako se v Nemčiji učencu v določenih okoliščinah lahko dovoli ponavljanje, četudi je bilo odločeno, da napreduje v naslednji razred. V drugih državah pa je lahko v naslednji razred sprejet učenec, ki bi v skladu s pravili in predpisi sicer moral ponavljati. Tako je v Avstriji in v Sloveniji. Če so učenčevi rezultati pri drugih predmetih ocenjeni kot zadovoljivi, se mu dovoli vpis v naslednji razred. Na Finskem se v določenih primerih lahko, ne glede na normalna pravila ocenjevanja, dovoli bodisi napredovanje bodisi ponavljanje. Na Poljskem je pogojno napredovanje dovoljeno le enkrat v obdobju (od četrtega do šestega razreda) in samo zaradi enega predmeta, če se ta nadaljuje v naslednjem razredu.

⁽¹¹⁾ To pomeni oceno nižjo od 3 pri dveh glavnih predmetih, portugalščini in matematiki, ali pri treh drugih predmetih ali pri dveh predmetih (razen dveh glavnih predmetov) in ocena »nezadostno« pri predmetu, imenovanem *área de projecto* (zasnova in izdelava celoletnega razrednega projekta).

2.3 Možnosti za odpravo zaostanka ob koncu šolskega leta

V mnogih državah so na primarni ravni rezultati ob koncu šolskega leta odločilni za napredovanje v naslednji razred. Vendar predpisi učencem večinoma omogočajo priložnosti za odpravljanje zaostanka, če jim preti, da bodo morali ponavljati razred. Učencem mora biti dana druga možnost, da so ocenjeni in izpolnijo pogoje za vpis v naslednji razred. V Estoniji se ob koncu leta dodatno delo zagotavlja učencem, ki bi morda morali ponavljati razred, in sicer samo pri predmetih, pri katerih so ob koncu leta prejeli nizke ocene. Cilj je učencem pomagati pridobiti znanje in zmožnosti, ki jih zahteva program in jim jih ni uspelo obvladati med šolskim letom. Podobno je v Latviji: ob koncu šolskega leta imajo učenci dodatni pouk in preizkuse znanja pri predmetih, pri katerih so bili slabo ocenjeni ali so bili nezadostni. V Litvi lahko učitelji ob koncu leta učencem predpišejo dodatno delo; tako jim dajo možnost, da so vnovič ocenjeni in jim posledično omogočijo napredovanje v naslednji razred. V drugih državah: na Češkem, v Romuniji in na Slovaškem, se ob koncu šolskega leta opravljajo izpiti iz predmetov, pri katerih so bili učenci neuspešni. Tudi na Madžarskem in Poljskem lahko učenci opravljajo popravne izpite od drugega oziroma četrtega razreda primarnega izobraževanja. Vendar je opravljanje izpitov lahko omejeno. Na Češkem in Poljskem učenci popravnih izpitov ne morejo opravljati iz več kot dveh predmetov. Na Finskem je predpisano, da morajo učenci dobiti priložnost dokazati, da so dosegli sprejemljivo raven. V ta namen se uporabijo različni, učenčevim sposobnostim prilagojeni načini ocenjevanja, na primer pisni izpiti ali pogovor z učiteljem.

2.4 Prehod iz primarnega v sekundarno izobraževanje in ponavljanje razreda

V mnogih državah so predvideni postopki, po katerih učenci prehajajo iz primarnega v nižje sekundarno izobraževanje ⁽¹²⁾. Ugotovljeni so bili trije različni tipi postopkov prehoda: prehod na podlagi spričevala šole primarnega izobraževanja, prehod po uspešnem končanju primarnega izobraževanja in prehod, pri katerem se upošteva pedagoško usmerjanje, določeno v šolskih oblasteh. Postopek prehoda lahko vpliva na to, ali bo učenec po zadnjem razredu primarnega izobraževanja neposredno napredoval na naslednjo raven ali ne.

V nekaterih državah se za sprejem v nižje sekundarno izobraževanje zahteva spričevalo šole primarnega izobraževanja. Če učenec ne dobi tega spričevala, to lahko pomeni, da mora ponavljati zadnji razred primarnega izobraževanja. Tako je v Grčiji, na Cipru in Poljskem. Položaj v francoski in nemško govoreči skupnosti v Belgiji se razlikuje po tem, da učencem, ki jim ne uspe pridobiti spričevala o osnovni izobrazbi (CEB – *certificat d'études de base*), ni nujno treba ponavljati razreda. Vpišejo se lahko v prvi skupni razred sekundarnega izobraževanja (*première année commune*), vendar z določenimi omejitvami. V francoski skupnosti se lahko vpišejo v alternativni pripravljalni razred (*première année différenciée*), kjer lahko opravljajo popravni izpit, ta pa vodi do CEB. Če si ga pridobijo, se lahko vključijo v redno sekundarno izobraževanje. Če izpita ne opravijo, izobraževanje nadaljujejo v alternativnem izobraževanju (*enseignement différencié*). Po končanem drugem ali tretjem letniku lahko ti učenci svoje šolanje nadaljujejo le v tehničnem ali poklicnem izobraževanju.

⁽¹²⁾ V določenem številu držav, v katerih je za obvezno izobraževanje značilna enotna struktura, je napredovanje iz primarnega v nižje sekundarno izobraževanje avtomatično. Države z enotno strukturo so Bolgarija, Češka, Danska, Estonija, Latvija, Madžarska, Slovenija, Slovaška, Finska, Švedska, Islandija, Norveška in Turčija.

V drugih državah primarnemu izobraževanju sledi splošno izobraževanje, ki se na nižji sekundarni ravni deli na usmeritve z različno vsebino in zahtevnostjo. Odločitev o napotitvi učencev v eno ali drugo usmeritev se sprejme na podlagi rezultatov, doseženih na primarni ravni. Če ima učenec težave, se lahko, namesto da bi ponavljal razred, na sekundarni ravni razporedi v manj zahtevno usmeritev. Po drugi strani pa se lahko na ponavljanje zadnjega razreda primarne ravni gleda kot na strategijo za izboljšanje rezultatov in s tem pridobitve dostopa do želene usmeritve izobraževanja v naslednjem letu.

Ker sta v štirih državah izbrana pot izobraževanja in učenčev učni uspeh ob koncu primarnega izobraževanja tesno povezana, lahko odločitev za splošnejšo in zahtevnejšo pot izobraževanja privede do tega, da učenec prostovoljno ponavlja razred. Tako je v Nemčiji, kjer se učenec lahko odloči za ponavljanje razreda, da bi izboljšal uspeh in izpolnil pogoje za drugačen tip nižjega sekundarnega izobraževanja od tistega, ki mu je bil namenjen leto prej. V Luksemburgu se učenci lahko odločijo za ponavljanje zadnjega razreda *enseignement fondamental* in si tako pridobijo dostop v *lycée* namesto v *lycée technique*. Če je na Malti cilj učenca vpis v *junior lyceum* in ne v sekundarno šolo, kjer je izobraževalni program manj zahteven, se starši lahko skupaj z ravnateljem odločijo, da mora učenec ponavljati zaključni šesti razred primarnega izobraževanja in potem nadaljevati še sedmo leto. To dodatno leto je torej priložnost za pripravo na sprejemni izpit v *junior lyceum*. Samo učenci z najboljšimi dosežki pri teh izpitih so sprejeti v *junior lyceum*, ki ponuja zahtevnejšo pot izobraževanja kot sekundarna šola. Vendar zaradi reforme prehoda iz primarnega v sekundarno izobraževanje sprejemni izpiti za *junior lyceum* od septembra 2010 niso več na voljo, zato je bil odpravljen tudi sedmi razred. Čeprav v Lihtenštajnu velja pravilo o avtomatičnem napredovanju, se zadnji razred *Primarschule* lahko ponavlja, saj se na koncu tega leta učenci razporejajo v različne veje sekundarnega izobraževanja. Ker starši vedo, da razvrščanje poteka na podlagi izobraževalnih dosežkov in sistema kvot, lahko zaprosijo, da njihov otrok ponavlja zadnji razred primarne ravni, vendar le z dobro utemeljenim razlogom. Potrebna je tudi odobritev šolskega odbora.

2.5 Udeleženci pri odločanju o ponavljanju razreda

2.5.1 Vloga strokovnih delavcev v šoli in zunaj nje

V večini držav skoraj vse predmete na primarni ravni poučujejo kvalificirani, splošni razredni učitelji. Predmetni učitelji pa lahko poučujejo predmete, kot so glasba, tuji jeziki in športna vzgoja. Poleg tega predmetni učitelji v nekaterih državah poučujejo določene predmete v višjih razredih primarnega izobraževanja. Za ocenjevanje znanja in spretnosti učencev so navadno odgovorni vsi učitelji, ne glede na to, ali so razredni ali predmetni. V določenem številu držav pa o napredovanju učencev odločajo samo učitelji, razredniki, odgovorni za razred. Na Slovaškem je razrednik edina oseba, ki odloča, ali učenec napreduje ali bo ponavljal razred. Kadar je za oddelek odgovornih več učiteljev, odločitev za ponavljanje razreda temelji na ocenah vseh učiteljev, ki poučujejo v oddelku. Tako je v Nemčiji (razen v težavnih primerih), v Grčiji, Španiji, Latviji in na Malti. V Italiji je poleg tega odločitev o ponavljanju razreda sprejeta le, če jo vsi učitelji, ki poučujejo v oddelku, sprejmejo soglasno.

V postopkih odločanja o napredovanju v naslednji razred lahko z razrednimi učitelji sodelujejo tudi drugi udeleženci. V nekaterih državah o tem razpravlja in odloča celotni učiteljski zbor šole. V Belgiji v vseh treh skupnostih o napredovanju odloča oddelčni učiteljski zbor (učitelji in ravnatelj). V Nemčiji v težjih primerih o napredovanju ne odloča učiteljski zbor oddelka (*Klassenkonferenz*), temveč zbor na ravni šole (*Lehrerkonferenz*), ki mu predseduje ravnatelj šole in v katerem so vsi učitelji šole. Učiteljski zbor šole (*Lehrerkonferenz*) lahko odloči, da bo učenec ponavljal, celo če je oddelčni učiteljski zbor (*Klassenkonferenz*) pred tem odločil v prid napredovanju. Ker v Franciji merila o napredovanju veljajo za celotno izobraževalno obdobje, o tem, ali učenec napreduje ali ne, odloča učiteljski zbor določenega izobraževalnega obdobja (*conseil des maîtres de cycle*), predlog pa pripravi učenčev razrednik. V Luksemburgu o tem, ali učenec napreduje ali ponavlja razred, odločajo svetovalni delavci in učitelji, ki sestavljajo pedagoški zbor, odgovoren za oddelke določenega izobraževalnega obdobja. V Avstriji učiteljski zbor učencu, ki bi zaradi nezadostne ocene pri enem od obveznih predmetov navadno moral ponavljati razred, lahko dovoli napredovanje v naslednji razred, če ima zadovoljive rezultate pri drugih predmetih. Na Portugalskem v prvem izobraževalnem obdobju *ensino básico* o tem, ali učenec napreduje ali ne, odloča razrednik v soglasju z učiteljskim zborom šole (*conselho de docentes*). V drugem izobraževalnem obdobju o ocenah in napredovanju odloča učiteljski zbor oddelka (*conselho de turma*). V tem organu so navadno vsi učitelji, ki poučujejo v oddelku, pa tudi predstavniki učencev in njihovih staršev ali skrbnikov. Vendar so na sestankih, ki zadevajo ocenjevanje učencev, prisotni samo učitelji.

V Sloveniji se o ponavljanju prvega in drugega razreda odloči na prošnjo staršev ali na priporočilo učiteljev s soglasjem staršev. Od tretjega do šestega razreda je postopek tudi drugačen: priporočilo za ponavljanje pripravi razrednik, odločitev pa sprejme učiteljski zbor šole.

V petih državah (Estoniji, Litvi, na Madžarskem, Poljskem in v Romuniji) je nekaj podobnosti glede udeležencev, ki sodelujejo v postopkih odločanja, in njihovih vlog. V teh državah razredniki na podlagi svojih ocen pripravijo predlog o napredovanju učenca v naslednji razred ali ponavljanju. Končna odločitev je sprejeta na drugi ravni, ponavadi v učiteljskem zboru šole, ki mu predseduje ravnatelj. V Estoniji o napredovanju učenca na predlog razrednika odloči učiteljski zbor šole (vsi učitelji šole in ravnatelj). V Litvi predlog o napredovanju učenca ali ponavljanju razreda pripravi razrednik. O predlogu potem razpravlja in dokončno odloči učiteljski zbor šole, ki ga sestavljajo vsi učitelji, vodstvo in svetovalni delavci. Na Madžarskem razrednik predstavi svojo oceno, člani učiteljskega zbora šole pa obravnavajo ocene, ki jih je vsak učenec prejel ob koncu šolskega leta. Na tej podlagi se odločijo, ali učenec lahko napreduje v naslednji razred. Na Poljskem (od četrtega do šestega razreda) predmetni učitelj predstavi svoje ocene učiteljskemu zboru, sestavljenemu iz vseh učiteljev, zaposlenih v šoli, ki ga vodi ravnatelj šole. Učiteljski zbor šole nato odloči o tem, ali naj učenec ponavlja. Tudi v Romuniji razrednik pripravi predlog za ponavljanje razreda, člani učiteljskega zbora, ki ga sestavljajo vsi učitelji šole, vodstveni delavci in svetovalni delavci, pa predlog obravnavajo in o njem dokončno odločijo.

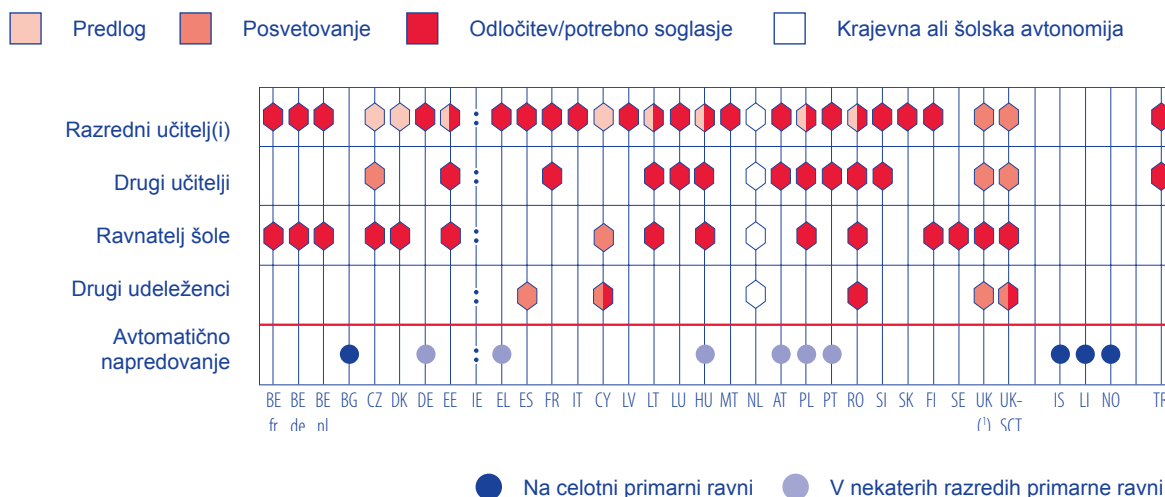
V različnih državah ravnatelju ali organu upravljanja šole pri odločanju o napredovanju namenjajo različne vloge. V nekaterih državah je njihov vpliv neznaten, čeprav morda sodelujejo pri odločanju. V Franciji je po

predpisih ravnatelj šole tisti, ki staršem predstavi priporočilo učiteljskega zbora izobraževalnega obdobja (*conseil des maîtres de cycle*) o napredovanju ali ponavljanju. V Litvi se ravnatelj šole vključi na koncu postopka – formalno izpelje sklep učiteljskega zbora. V drugih državah je odločanje o napredovanju ali ponavljanju učenca v pristojnosti ravnatelja. Tako je na Češkem, vendar ravnatelj pri odločanju upošteva mnenje učiteljskega zbora, ki ga imajo vse šole in ga sestavljajo vsi učitelji šole. Vloga učiteljskega zbora je obravnavati primere učencev, ki niso izpolnili pogojev za napredovanje in pripraviti priporočila ravnatelju šole. Na Danskem predlog za ponavljanje razreda pripravi učitelj, ravnatelj pa o predlogu dokončno odloči. Na Švedskem samo ravnatelj lahko odloči, naj učenec ponavlja razred. V Združenem kraljestvu (Angliji, Walesu in na Severnem Irskem), je odločanje o ponavljanju v pristojnost ravnatelja. Pred odločitvijo navadno zaprosi za mnenje strokovnjake zunaj šole, na primer pedagoške psihologe ali svetovalca, pristojnega za razvoj šole, vse strokovne delavce v šoli, ki delajo z otrokom, pogovori pa se tudi s starši in otrokom. V Združenem kraljestvu (na Škotskem) se postopek razlikuje po tem, da se ravnatelju pri odločanju pridruži lokalna oblast in dokončno odločitev sprejmeta skupaj. Na Finskem ravnatelj šole in učenčevi učitelji skupaj odločijo o napredovanju v naslednji razred.

Čeprav so zaposleni v šoli glavni udeleženci v postopku odločanja o tem, ali naj učenec ponavlja razred, imajo v nekaterih državah pomembno vlogo tudi udeleženci zunaj šole. To so največkrat pedagoški psihologi in svetovalne službe, ki bodisi svetujejo bodisi dajejo soglasje; tako zagotavljajo, da je bila odločitev o učenčevem primeru sprejeta na podlagi najboljših informacij. V Belgiji si je treba za to, da ostane učenec še osmo leto na primarni ravni, pridobiti mnenje strokovnega centra za psihološke, zdravstvene in socialne zadeve (v flamski skupnosti CLB – *centrum voor leerlingenbegeleiding*, v francoski skupnosti CPMS – *centres psycho-médico-social* in v nemško govoreči skupnosti PMS – *Psycho-Medizinisch-Soziales Zentrum*). V Španiji strokovno osebje iz svetovalnih ali pedagoško-psiholoških skupin svetuje ali zagotavlja dokazila v podporo učenčevim ocenam in napredovanju. Na Portugalskem se, kadar gre za drugo ponavljanje razreda, izpelje »izredna«
evalvacija, pri kateri je potrebno mnenje pedagoškega psihologa.

Na Cipru pa velja drugačna ureditev. V skladu s predpisi je učiteljeva dolžnost, da prepozna učence, ki naj bi razred ponavljali. Učitelj potem izdela priporočila in se o vsakem učencu pogovori z ravnateljem, s starši in včasih tudi z izobraževalnim psihologom. Vendar je za dokončno odločitev pristojen za šolo pooblaščen inšpektor, ki učiteljeve predloge odobri ali zavrne.

Slika 2.3: Vloga strokovnih delavcev v šoli in zunaj nje pri odločanju o ponavljanju razreda v primarnem izobraževanju (ISCED 1), 2009/10

Vir: Eurydice

UK (!): UK-ENG/WLS/NIR

Dodatne opombe

Estonija, Litva, Poljska in Romunija: Razredniki pripravijo predloge in potem odločajo kot del organa, to je učiteljskega zbora, ki odloča o učenčevem ponavljanju razreda. Kot predsedujoči zbora odloča tudi ravnatelj.

Ciper in Združeno kraljestvo (SCT): Nekateri udeleženci povedo svoje mnenje, drugi odločajo.

Portugalska: Učitelji kot člani učiteljskega zbora (*conselho de docentes*) sodelujejo pri odločanju samo v prvem obdobju *ensino básico*.

Slovenija: Udeleženci, prikazani na tej sliki, so tisti, ki sodelujejo pri odločanju od tretjega razreda primarnega izobraževanja naprej. O prvih dveh razredih glej razdelek 2.5.1.

Pojasnili

Posebnosti, kot je sodelovanje staršev pri odločanju, na primer to, da lahko vložijo ugovor, na tej sliki niso upoštevane (glej razdelek 2.5.2).

Drugi udeleženci: Ta skupina zajema bodisi strokovnjake v izobraževalni instituciji bodisi tiste v zunanjih centrih (socialne delavce, pedagoge, svetovalce za usmerjanje, psihologe itd.) ali tiste iz lokalnih ali izobraževalnih oblasti.

2.5.2 Vloga staršev

V vseh državah šole starše ali zakonite skrbnike redno obveščajo o napredku in razvoju njihovega otroka. Tam, kjer je ponavljanje razreda mogoče, se odločitev o tem, ali bo učenec napredoval v naslednji razred ali ponavljal, staršem sporoči ob koncu vsakega šolskega leta. V nekaj državah je pri odločanju mogoče posvetovanje s starši ali zakonitimi skrbniki. Na Danskem se ravnatelj šole s starši posvetuje, čeprav se potem odloči z njihovim soglasjem ali brez njega. V Estoniji »uravnotežena in upravičena« odločitev o ponavljanju razreda pomeni, da mora učiteljski zbor pri odločanju upoštevati mnenje učenčevih zakonitih zastopnikov. Na Malti nekatere šole starše preprosto obvestijo o odločitvah o napredovanju v naslednji razred, druge pa se z njimi posvetujejo, preden odločijo, da bo otrok ostal v primarnem izobraževanju eno leto dlje. Na Nizozemskem predstavniki šole in starši ali skrbniki skupaj obravnavajo učenčev napredek, dosežke oziroma rezultate in nagnjenja. Če o odločitvi o ponavljanju razreda ne soglašajo, lahko starši o tem razpravljajo s šolo in navedejo razloge za drugačno odločitev.

Če se ne morejo sporazumeti, dokončno odloči šola. Na Švedskem lahko ravnatelj šele po posvetovanju s skrbniki odloči, da bo učenec ponavljal razred.

Skoraj v polovici držav zakonodaja pri odločanju o napredovanju učenca predvideva dejavno vlogo staršev. Odvisno od predpisov države, imajo starši tri možnosti: lahko vložijo ugovor, če nasprotujejo odločitvi, da bo njihov otrok ponavljal razred, lahko zahtevajo, da njihov otrok ponavlja razred ali pa je za vsakršno odločitev o ponavljanju potrebno njihovo soglasje ali privolitev.

V desetih državah zakonodaja staršem ali skrbnikom daje možnost ugovora, če ne soglašajo z odločitvijo o ponavljanju razreda. Ugovor, ki ga vložijo starši, pomeni vključitev še ene strani ali telesa, katerega odločitev bo prvotni sklep potrdila ali ovrgla. Na Češkem ima zakoniti skrbnik ob dvomu o veljavnosti učenčevih ocen pravico od ravnatelja šole zahtevati ponovno preverjanje znanja pred izpitno komisijo. Če predmet, pri katerem učenec ni bil uspešen, poučuje ravnatelj, lahko starši ali skrbniki prošnjo za ponovno ocenjevanje naslovijo na regionalno oblast. V večini avtonomnih skupnosti v Španiji predpisi dajejo staršem pravico do ugovora zoper ocene njihovega otroka ali zoper odločitev o ponavljanju razreda. V nekaterih skupnostih je pritožbeni postopek jasno opredeljen. V Franciji lahko starši po prejemu priporočila o ponavljanju razreda v 15 dneh vložijo ugovor. Ugovor, skupaj z argumenti za svoje stališče, morajo predložiti inšpektorju akademije, vodji območne službe za nacionalno izobraževanje, ki sprejme dokončno odločitev. Kadar v Latviji starši ugovarjajo zoper otrokove rezultate ob koncu šolskega leta, ravnatelj šole imenuje ocenjevalno komisijo učiteljev in članov metodološkega odbora (*mācību priekšmetu metodiskās komisijas*)⁽¹³⁾. Ta komisija mora pripraviti oceno učenčevih dosežkov v znanju na podlagi nacionalnih izobrazbenih standardov. Ravnatelj šole se potem, upoštevaje to oceno, dokončno odloči. Če v Litvi starši ne soglašajo z odločitvijo, da bo njihov otrok ponavljal razred, ravnatelj upošteva pomočnikovo informacijo o delu razrednega učitelja. Na podlagi ravnateljevega priporočila potem dokončno odloči učiteljski zbor. Če starši v Luksemburgu ne soglašajo z odločitvijo učiteljske skupine (*équipe pédagogique*) o ponavljanju, lahko v 15 dneh vložijo ugovor pri okrožnem inšpektorju (*inspecteur d'arrondissement*); ta potem odloči v enem mesecu. V Avstriji mora šola, potem ko so starši ali zakoniti skrbniki vložili ugovor zoper odločitev učiteljskega zbora, tega posredovati okrožnemu šolskemu odboru (*Bezirksschulrat*), ki ima zadnjo besedo. Na Portugalskem je vložitev ugovora postopek, ki se začne na šoli, tako v primarnem kot v nižjem sekundarnem izobraževanju, lahko pa se na koncu vanj vključi zunanji organ upravljanja, regionalni izobraževalni direktorat, ki potem dokončno odloči. Tako lahko starši ob koncu šolskega leta z dobro utemeljitvijo zaprosijo izvršni organ šole ali skupine šol za ponovno preverjanje ocen njihovega otroka. Razrednik v povezavi z učiteljskim zborom šole (*conselho de docentes*) iz prvega obdobja ali učiteljskim zborom oddelka (*conselho de turma*) v drugem in tretjem obdobju prouči vso potrebno dokumentacijo in sprejme odločitev, s katero potrdi ali

⁽¹³⁾ V ta odbor noben član učnega osebja ni imenovan trajno. Najpogosteje je vodja odbora pomočnik ravnatelja za pedagoška vprašanja. Če pa posamezni predmet ali predmetno področje poučuje več učiteljev, lahko metodološki odbor predmeta vodi eden od predmetnih učiteljev.

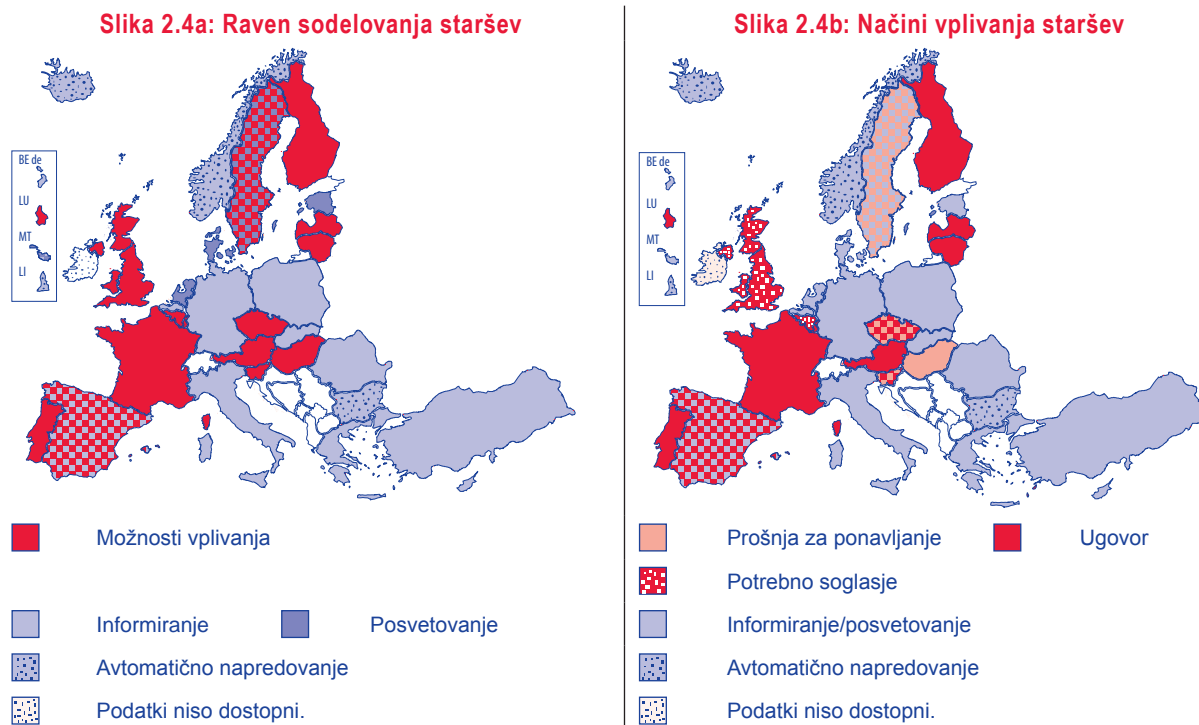
spremeni prvotno oceno. Odločitev mora potrditi pedagoški svet (*conselho pedagógico*)⁽¹⁴⁾. Z odločitvijo nato starše seznaní izvršni organ šole. Če se v postopku zgodi napaka, lahko starši morebitni ugovor naslovijo na regionalnega direktorja za izobraževanje, ki dokončno odloči o ponavljanju razreda. Kadar v Sloveniji starši ali zakoniti skrbniki vložijo ugovor, dokončno odloči komisija, sestavljena iz treh članov, od katerih eden ni zaposlen v šoli, druga dva pa sta imenovana izmed strokovnih delavcev šole. Kadar je na Finskem odločitev glede učenčevega napredovanja očitno zmotna, imajo starši pravico zaprositi regionalno državno upravno agencijo (od leta 2010 nadomešča pokrajinski državni urad), naj učitelju ali učiteljem naloži ponovno ocenjevanje ali ponovno odločanje o tem, ali naj učenec napreduje ali ne.

V nasprotju s pravico do ugovora zoper odločitve o ponavljanju razreda imajo na Madžarskem in v Sloveniji starši pravico zaprositi, naj njihov otrok razred ponavlja, celo kadar je že dobil dovoljenje za napredovanje v naslednji razred. Na Madžarskem je za to še vedno potrebna odobritev ravnatelja, v Sloveniji pa dokončno odloči učiteljski zbor. Na Češkem starši lahko zaprosijo, naj njihov otrok ponavlja, vendar samo zaradi resnih zdravstvenih problemov. Prošnja mora biti utemeljena z mnenjem specialista, vendar nazadnje še vedno odloči šola. Na Švedskem lahko ponavljanje razreda dovoli ravnatelj na prošnjo učenčevega skrbnika. Ni nujno, da ravnatelj in skrbnik o odločitvi soglašata, saj na koncu odloči ravnatelj šole.

V drugih državah je za to, da učenec na primarni ravni ponavlja razred, potrebno soglasje staršev. V francoski skupnosti v Belgiji imajo starši pravico ugovarjati zoper odločitve učiteljev, da bo njihov otrok ponavljal razred, ali zaprositi, naj njihov otrok ostane v istem razredu, čeprav se učiteljem to ne zdi potrebno. Čeprav predpisi določajo, da mora šola sprejeti stališča staršev, starši navadno spoštujejo odločitve učiteljev. V nemško govoreči skupnosti v Belgiji se starši na predlog oddelčnega učiteljskega zbora in tudi na nasvet psiho-medicinske socialne službe (PMS) odločijo, ali naj njihov otrok ostane v primarnem izobraževanju še osmo leto. Na Poljskem morajo z odločitvijo o tem, da učenec ponavlja razred v prvem, drugem in tretjem razredu *Szkoła podstawowa*, soglašati starši, sicer je ni mogoče uveljaviti. Čeprav imajo v Sloveniji starši pravico vložiti ugovor na koncu kateregakoli leta otrokovega primarnega izobraževanja, je v prvih treh razredih primarnega izobraževanja njihovo mnenje odločilno. V teh razredih smejo učenci ponavljati samo, če njihovi starši ali skrbniki na to pristanejo. Podobno tudi v Združenem kraljestvu ravnatelj skuša pridobiti soglasje staršev za uvrstitev otroka zunaj njegove starostne skupine, in sicer po podrobni razpravi o mogočih posledicah za otroka.

⁽¹⁴⁾ Pedagoški svet (*conselho pedagógico*) je strokovni organ, odgovoren za koordinacijo, nadzor in usmerjanje šole v zadevah, ki se nanašajo na učenje in poučevanje, usmerjanje in spremljanje učencev, začetno in nadaljnje usposabljanje pedagoškega in nepedagoškega osebja.

Slika 2.4: Sodelovanje staršev pri odločanju o ponavljanju razreda na primarni ravni, 2009/10

Vir: Eurydice

Dodatne opombe

Belgija (BE de): O tem, ali je za otroka koristno, da ostane na primarni ravni še osmo leto, na predlog oddelčnega učiteljskega zbora in upoštevaje mnenje centra PMS dokončno odločijo starši.

Španija: Raven vplivanja staršev se med avtonomnimi skupnostmi razlikuje.

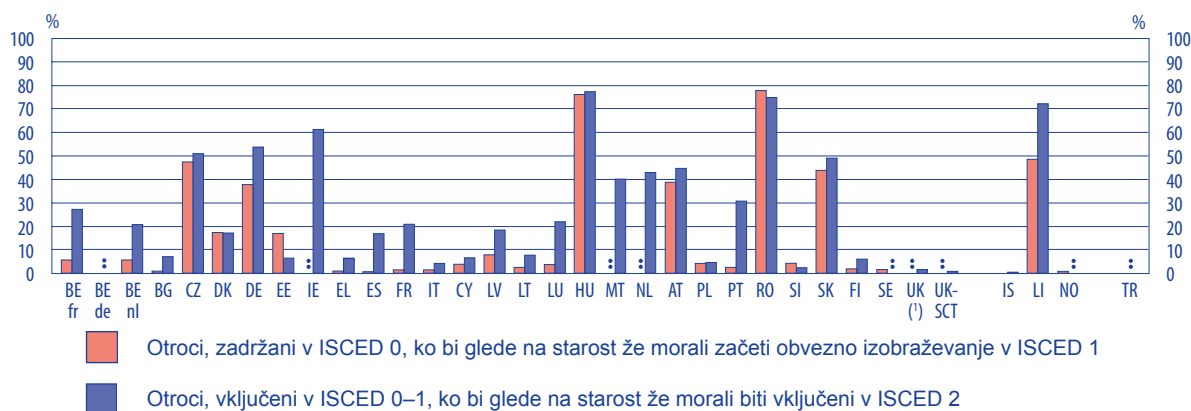
Poljska: V prvih treh letih primarnega izobraževanja je napredovanje avtomatično. Kadar se v izjemnih okoliščinah odloči o ponavljanju razreda, morajo starši s tem soglašati.

Slovenija: Soglasje staršev je potrebno samo v prvih dveh razredih primarnega izobraževanja.

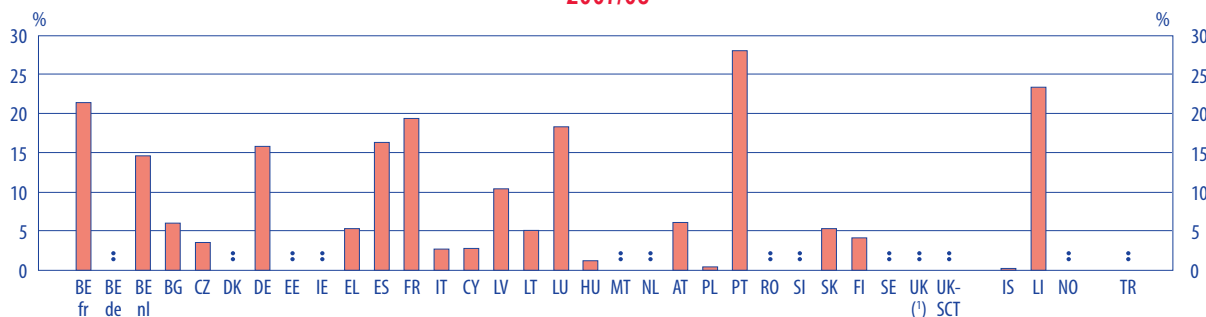
2.6 Statistični podatki

Za oceno, koliko učenci v evropskih državah na primarni ravni zaostajajo, je bil iz Eurostatove podatkovne baze (2008) izračunan odstotni delež otrok, ki so še vedno v predšolski vzgoji ali primarnem izobraževanju (ISCED 0 ali 1), čeprav so že dopolnili uradno starost za nižjo sekundarno raven (ISCED 2). Delež zajema otroke, ki so se v primarno izobraževanje vpisali pozneje, tiste, ki so na primarni ravni ponavljali razred, pa tudi otroke, ki so prišli iz tujine in so bili vpisani v nižji razred, kot bi bilo primerno glede na njihovo starost. Ta skupni delež primerjamo z odstotkom otrok, ki so pri starosti, ko se navadno začneja primarno izobraževanje (glej sliko 2.5a), še na predšolski ravni. Razlika med obema deležema nam omogoča oceno o tem, koliko se ponavljanje razreda uporablja v posamezni državi (glej sliko 2.5b). Eurostatovi podatki, uporabljeni za te ocene, zajemajo tudi otroke s posebnimi potrebami.

Slika 2.5a: Odstotni delež učencev, ki zaostanejo v predšolski vzgoji (ISCED 0) in na primarni ravni (ISCED 1), 2007/08

Slika 2.5b: Ocena deleža ponavljanja razreda v primarnem izobraževanju (ISCED 1), 2007/08

Podatki (sliki 2.5a in 2.5b)

	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU
■	5,6	:	5,9	1,0	47,3	17,4	37,7	16,7	:	1,0	0,5	1,4	1,5	3,8	8,0	2,5	3,5
■	27,0	:	20,5	7,0	50,8	17,2	53,5	6,5	61,0	6,3	16,8	20,8	4,2	6,6	18,4	7,6	21,8
Δ	21,4	:	14,6	6,0	3,5	:	15,8	:	:	5,3	16,3	19,4	2,7	2,8	10,4	5,1	18,3

	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK (!)	UK-SCT	IS	LI	NO	TR
■	75,8	:	:	38,6	4,2	2,5	77,7	4,4	43,7	1,9	1,6	:	:	0,1	48,6	0,9	:
■	77,0	39,9	42,8	44,7	4,6	30,5	74,6	2,4	49,0	6,0	:	1,6	0,5	0,3	72,0	:	:
Δ	1,2	:	:	6,1	0,4	28,0	:	:	5,3	4,1	:	:	:	0,2	23,4	:	:

Vir: Eurostat, 2008

UK (!): UK-ENG/WLS/NIR

Dodatne opombe

Bolgarija: Ko so se v šolskem letu 2007/08 zbirali podatki, pravilo o avtomatičnem napredovanju na primarni ravni še ni bilo uveljavljeno. V tem obdobju učenci niso ponavljali prvega razreda, lahko pa so ponavljali drugi ali četrty razred.

Irski: Otroški oddelki (infant classes) sprejmejo otroke v primarno izobraževanje pri štirih letih, to je pred začetkom obveznega šolanja.

Grčija in Malta: Podatki, objavljeni v šolskem letu 2006/07.

Švedska in Norveška: Podatki niso dostopni, ker se porazdelitve starosti, ki jih predvideva Eurostat, ocenjujejo po šolskih letih.

Združeno kraljestvo: Podatki DCSF – ministrstva za otroke, šolstvo in družino, (sedaj ministrstvo za izobraževanje – DfE). Vštete so javne in zasebne šole, posebne šole pa so izvzete. Referenčno leto je 2008/09.

Turčija: Zaradi enotne strukture izobraževanja ni mogoče razlikovati med ISCED1 in ISCED 2.

Pojasnila

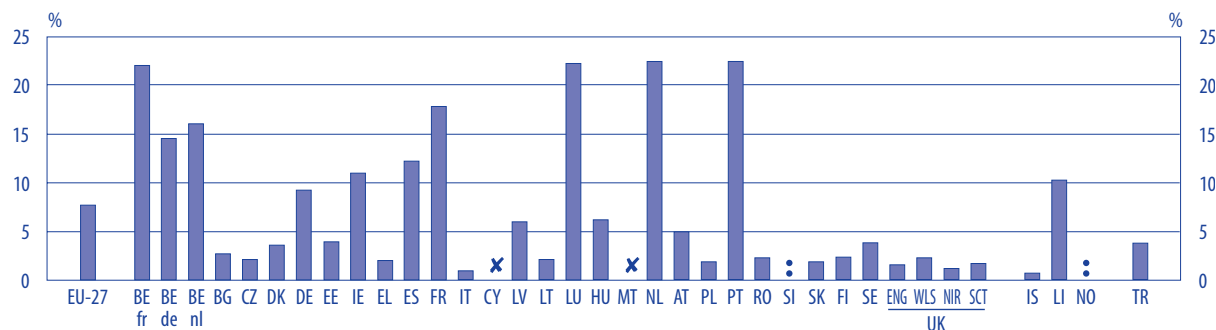
Izračuni temeljijo na Eurostatovih podatkih o učencih po ravneh ISCED in starosti. Ocena za vsako državo temelji na uradni starosti za vstop v ISCED 1 in ISCED 2 (mejna starost). Za uradno mejno starost je bil iz celotnega števila učencev te starosti v posamezni državi izračunan odstotek učencev, ki so še obiskovali ISCED 0 ali ISCED 1. Všteti so tudi učenci s posebnimi izobraževalnimi potrebami. Samostojne zasebne izobraževalne institucije niso upoštevane. O uradni mejni starosti za vpis na ravni ISCED, glej shematične diagrame struktur evropskih šolskih sistemov v šolskem letu 2009/10 (Eurydice, 2009).

Ocena obsega ponavljanja razreda na primarni ravni je izračunana z odštevanjem odstotka učencev, ki zaostajajo na predšolski ravni, od odstotka učencev, ki zaostanejo na primarni ravni. Gre za oceno, saj se za isto referenčno leto upoštevajo različne generacije. Negativne vrednosti se štejejo za manjkajoče.

Za posebne opombe k državam o odstotku otrok, zadržanih na ravni ISCED 0 pri starosti, ko bi že morali začeti obvezno izobraževanje na ISCED 1, glej dodatne opombe k sliki 1.3.

Ocene o učencih, ki zaostanejo na primarni ravni, na podlagi Eurostatovih podatkov dopolnjujejo najnovejši podatki iz Programa mednarodnega ocenjevanja učencev (PISA). V študiji, izvedeni leta 2009, so 15-letni učenci odgovarjali na vprašanje: »Si kdaj ponavljal razred?« Učenci so lahko izbrali eno od naslednjih možnosti: »Ne, nikoli«, »Da, enkrat« in »Da, dvakrat ali večkrat« in opredelili raven izobraževanja, na kateri so ponavljali razred, na ravni ISCED 1, 2 ali 3. Odgovori na to vprašanje so omogočili izračun deleža 15-letnikov, ki so ponavljali v primarnem izobraževanju.

Slika 2.6: Delež 15-letnih učencev, ki so v primarnem izobraževanju (ISCED 1) vsaj enkrat ponavljali razred, 2009

✘ Države, ki niso prispevale v zbirko podatkov

EU-27		BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU	
7,7		22,0	14,5	16,0	2,7	2,1	3,6	9,2	3,9	11,0	2,0	12,2	17,8	1,0	x	6,0	2,1	22,2	
	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK-ENG	UK-WLS	UK-NIR	UK-SCT	IS	LI	NO	TR
	6,2	x	22,4	4,9	1,9	22,4	2,3	:	1,9	2,4	3,8	1,6	2,3	1,2	1,7	0,7	10,2	:	3,8

Vir: Sekundarna analiza iz baze podatkov PISA 2009, OECD

Dodatne opombe

Slovenija: Vprašanje učencem za ISCED 1 ni bilo postavljeno.

Norveška: Zaradi avtomatičnega napredovanja učencem to vprašanje ni bilo postavljeno.

Turčija: Ni delitve na primarno in nižjo sekundarno izobraževanje. Delež zajema obe ravni izobraževanja.

Iz Eurostatovih podatkov na slikah 2.5a in 2.5b lahko s primerjavo obeh deležev ugotovimo razliko med dvema glavnima skupinama držav. V prvi skupini, ki zajema več kot polovico vseh držav, je razlika majhna, kar kaže, da v primarnem izobraževanju le zelo majhen odstotek učencev ponavlja razred. V drugi skupini, v kateri je devet držav, je razlika precejšnja, kar kaže, da na primarni ravni precejšen odstotek učencev vsaj enkrat ponavlja razred. V vsaki izmed teh dveh skupin je mogoče opaziti še nekaj drugih posebnosti.

V vseh državah, ki pripadajo prvi skupini, sta pravzaprav precej nizka oba deleža: zelo redko se zgodi, da otrok, ki dopolni predpisano starost za vpis, ni sprejet v primarno izobraževanje, prav tako je redko tudi ponavljanje razreda. Tako je v Bolgariji ⁽¹⁵⁾, Grčiji, Italiji, na Cipru, v Litvi, na Malti, Poljskem, v Sloveniji in na Finskem. Zaradi avtomatičnega napredovanja iz razreda v razred na Islandiji skoraj ni razlike med obema deležema. Podatki iz študije PISA 2009 (slika 2.6) se ujemajo z ugotovitvijo, da je v državah iz te skupine, ki so sodelovale v raziskavi, delež petnajstletnikov, ki so na primarni ravni ponavljali vsaj enkrat, zelo nizek in je od 0,7-odstoten na Islandiji do 2,7-odstoten v Bolgariji. Delež je nizek tudi v Združenem kraljestvu, na Švedskem je samo 3,8-odstoten. Na Norveškem učencem niso postavili vprašanja o ponavljanju, saj veljavna pravila v tej državi določajo avtomatično napredovanje.

V osmih drugih državah (na Češkem, Danskem, v Estoniji, Latviji, na Madžarskem, v Avstriji, Romuniji in na Slovaškem) z visokim deležem otrok, ki ostajajo na primarni ravni, ko bi že morali biti vpisani na sekundarno, pa je razlika na podlagi primerjave z deležem otrok, ki jih zadržujejo na predšolski ravni, majhna. To pomeni, da v teh državah pogosto odlagajo vpis otrok v primarno izobraževanje, ko pa začnejo šolanje, velika večina učencev skozi primarno izobraževanje napreduje, ne da bi kdaj ponavljala razred. Podatki o učencih na primarni ravni iz raziskave PISA 2009 v navedenih osmih državah to prakso potrjujejo. Na Slovaškem, Češkem in v Romuniji je na primarni ravni razred ponavljalo samo 1,9 %, 2,1 % oziroma 2,3 % petnajstletnih učencev. Delež ponavljavcev na primarni ravni je bil 3,6-odstoten na Danskem, 3,9-odstoten v Estoniji in 4,9-odstoten v Avstriji. Kaže, da nekaj podobnega, čeprav manj izrazito, velja tudi za Latvijo in Madžarsko, kjer je mogoče odložiti otrokov vpis v primarno izobraževanje. Po podatkih iz raziskave PISA 2009 je v teh dveh državah razred v primarnem izobraževanju ponavljalo 6,0 % oziroma 6,2 % 15-letnih učencev.

Kar zadeva drugo skupino držav, za katere slika 3.5b razkriva pomembno razliko med obema deležema, lahko najprej razlikujemo med državami, v katerih primarno izobraževanje skoraj vsi učenci začnejo pravočasno, in državami, v katerih se začetek primarnega izobraževanja lahko odloži.

V Belgiji, Španiji, Franciji, Luksemburgu, na Nizozemskem in Portugalskem se všolanje odloži zelo majhnemu številu otrok, ki so dopolnili predpisano starost za vpis v prvi razred primarnega izobraževanja. Toda število otrok, ki so ob koncu primarne ravni zaostajali, je zelo visoko, kar pomeni, da mora velik delež učencev ponavljati vsaj enkrat med primarnim izobraževanjem. Na sliki 2.6 po podatkih iz raziskave PISA 2009 ta šesterica držav med vsemi sodelujočimi evropskimi državami izkazuje najvišji

⁽¹⁵⁾ Pred uveljavitvijo avtomatičnega napredovanja v vseh razredih primarnega izobraževanja v šolskem letu 2009/10 so predpisi dopuščali ponavljanje v drugem do četrtem razredu zaradi nezadostne ocene pri enem ali več predmetih.

delež ponavljavcev na primarni ravni: od 12,2 % v Španiji do 22,4 % na Nizozemskem in Portugalskem. Z 11,0 % tudi Irska izkazuje visok odstotek ponavljavcev na ravni ISCED 1.

Nemčija in Lihtenštajn v drugi skupini držav s pomembnim deležem ponavljanja sta drugačen vzorec. Kot je bilo pojasnjeno že v prvem poglavju, je ob vpisu v prvi razred visok odstotek otrok leto starejših od uradno predpisane starosti za vpis, vpisani pa so v prehodne razrede. Razlika med obema deležema na sliki 2.5a je precej pomenljiva, saj kaže, da ob koncu primarne ravni zaostaja več otrok, kot je tistih, ki so prvi razred začeli pozneje. PISA potrjuje, da je poleg učencev, ki so odložili začetek primarnega izobraževanja, veliko tudi število učencev, ki so na primarni ravni ponavljali razred. V Nemčiji je 9,2 % učencev izjavilo, da so na ravni ISCED 1 vsaj enkrat ponavljali razred. V Lihtenštajnu – čeprav v *Primarschule* velja pravilo avtomatičnega napredovanja –, podatki raziskave PISA kažejo, da je 10,2 % učencev izjavilo, da so na primarni ravni ponavljali razred. Poleg tega je visoka tudi razlika med obema državama v Eurostatovih podatkih. To morda lahko pojasnimo z uvajalnimi razredi (*Einführungsklasse*), ki jih ISCED uvršča na raven 1. Mogoče je, da visok odstotek učencev ni bil sprejet neposredno v prvi razred, temveč so se najprej vpisali v uvajalni razred (*Einführungsklasse*). To bi pojasnilo, zakaj so ti učenci zaostali na primarni ravni. Nazadnje je v teh dveh državah morda treba upoštevati tudi uvrstitev otrok, ki so prišli iz tujine, in so jih ob sprejemu razporedili v nižji razred, kot bi bilo primerno za njihovo starost.

*

* *

Nekaj držav ima podobne predpise o možnostih za ponavljanje razreda, merilih in udeležencih pri odločanju. Ko pa si ogledamo statistiko, se zdi, da se ti predpisi v praksi uporabljajo različno. V Belgiji, Španiji, na Cipru in Slovaškem je na primer določeno najvišje mogoče število let izobraževanja na primarni ravni, a delež učencev na primarni ravni, ki razred ponavljajo v prvih dveh državah, je mnogo višji od onega v drugih dveh.

V nekaterih državah, kjer je dovoljeno ponavljanje razreda, je delež ponavljanja nizek. Te države potem, ko so učitelji ocenili učence, zahtevajo izvedbo dodatnih postopkov. Namenjeni so omejevanju prakse ponavljanja razredov na primarni ravni. Kadar v Grčiji učitelj predlaga, naj učenec ponavlja razred, se začne zapleten postopek. Preden se v Italiji doseže, da bo otrok v *scuola primaria* ponavljal razred, morajo s predlogom soglašati vsi učitelji v tem oddelku. Čeprav na Cipru postopek začne šola, dokončne odločitve o ponavljanju ne sprejmejo na ravni šole, temveč odloči oseba zunaj nje – za šolo pristojni inšpektor. Zunanji nadzor ali avtomatično napredovanje iz razreda v razred pa v vseh primerih ne pojasnjuje, zakaj ima neka država nizek delež ponavljanja. Na Danskem je, na primer, odstotek učencev, ki zaostanejo na primarni ravni, zelo nizek, čeprav zakonodaja zaposlenim učiteljem dovoljuje, da zahtevajo ponavljanje razreda. Poleg tega v postopek odločanja o napredovanju učenca ni vpleten noben zunanji organ, prav tako niso predvideni nikakršni postopki nadzora ali druge oblike omejevanja.

Sklenemo lahko, da razlik med državami v deležih učencev, ki zaostanejo v primarnem izobraževanju, ni mogoče neposredno povezati z različnimi predpisi. Zdi se, da je praksa ponavljanja razreda trdno uveljavljena le v državah, kjer je splošno soglasje o tem, da je ponavljanje razreda koristno za otrokovo učenje. Videti je, da je ta kultura posebno močna v Belgiji, in sicer v francoski skupnosti, pa tudi v Španiji, Franciji, Luksemburgu, na Nizozemskem in Portugalskem. V pozitivne učinke ponavljanja razreda skupaj verjame večina učiteljev in staršev in to pojasnjuje, zakaj se praksa še vedno uporablja – pogosto navkljub omejitvam, ki jih uradno določajo predpisi.

3. POGlavJE: PONAvlJANJE RAZREDA V NIŽJEM SEKUNdARNEM IZOBRAŽEVANJU

To poglavje proučuje različne vidike predpisov, ki se nanašajo na ponavljanje razreda v državah, kjer se ta praksa uporablja na nižji sekundarni ravni ⁽¹⁶⁾. Najprej si bomo ogledali veljavno zakonodajo v evropskih državah in glavna merila, ki utemeljujejo uporabo takšnega ukrepa, kot je ponavljanje razreda. Poglavje se bo potem posvetilo morebitnim omejitvam pri odločanju o ponavljanju, na primer določilom o priložnostih za nadomestitev zamujenega, pogojnemu napredovanju v naslednji razred, prepovedi ponavljanja v določenih razredih ali omejitvi o tem, kolikokrat sme učenec med šolanjem ponavljati. Pred obravnavo udeležencev pri odločanju o ponavljanju razreda, bomo proučili tudi, kako je poskrbljeno za učence, ki razred ponavljajo. Na koncu analize so predstavljeni nekateri statistični podatki, ki razkrivajo, kako se praksa ponavljanja razreda uporablja v evropskih državah.

Učencem, ki imajo pri učenju težave, je med šolskim letom v vseh državah na voljo nekakšna učna pomoč. Če ta ne zadošča in učenec ne napreduje zadovoljivo, je po veljavnih zakonih v številnih državah ponavljanje razreda ukrep, s katerim naj bi učencu pomagali obvladati njegove težave. Večina držav z zakonom določa pravila in merila, ki urejajo napredovanje v naslednji razred ali ponavljanje istega razreda. Samo v dveh državah – na Islandiji in Norveškem – učenci ne glede na njihove učne dosežke po zakonu avtomatično napredujejo v naslednji razred. Z drugimi besedami: njihovo napredovanje je nepretrgano in ob koncu leta ne zahteva ocenjevanja vsakega posameznega učenca. Zakonodaja na Norveškem določa, da imajo vsi učenci pravico napredovati skozi celotno obvezno šolanje in so upravičeni do s kurikulumom predpisane izobrazbe. Po islandski zakonodaji morajo otroci v obveznem izobraževanju po koncu vsakega šolskega leta napredovati v naslednji razred in nihče ne sme ostati v primarnem izobraževanju več kot deset let. Vseeno so mogoče izjeme, saj se učenci lahko prostovoljno odločijo za podaljšanje svojega šolanja, vendar to možnost izrabi manj kot odstotek učencev.

V Združenem kraljestvu ni pravil o ponavljanju razreda v obveznem izobraževanju. Vendar je iz vrste razlogov (glej 2. poglavje) navada in praksa, da učence z različnimi ravnmi sposobnosti poučujejo v njihovih starostnih skupinah in jih samo v izjemnih okoliščinah razporedijo v skupine zunaj letnika.

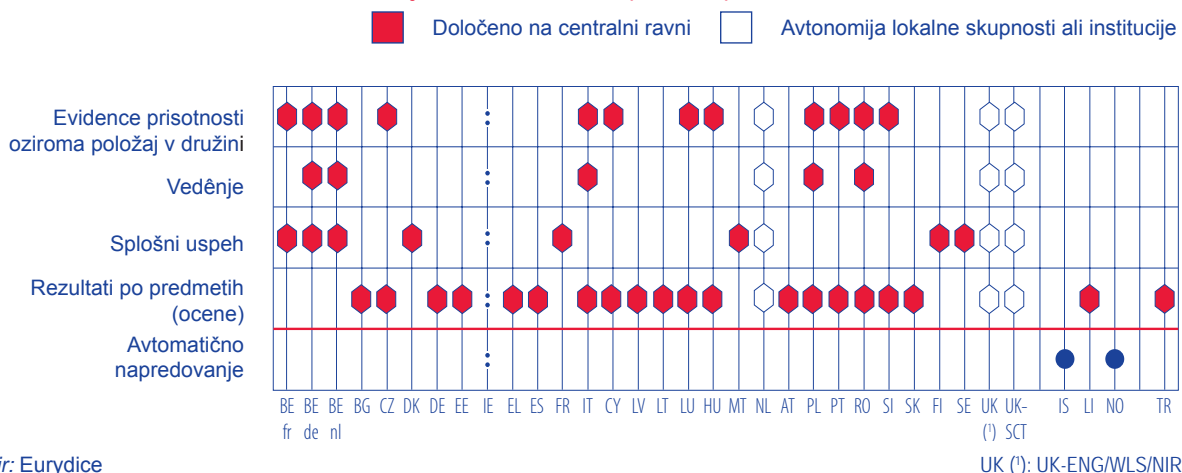
3.1 Merila za ponavljanje razreda

Veljavni predpisi v vsaki državi, kjer se ponavljanje razreda lahko uporablja kot ukrep za premagovanje težav, določajo merila, po katerih je mogoče odločiti o ponavljanju. Izjema je Nizozemska. V tej državi ni nikakršnih omejitev gleda časa, namenjenega obveznemu sekundarnemu izobraževanju, in učenci ga lahko za dokončanje te ravni izobraževanja porabijo toliko, kolikor ga potrebujejo. Vsa merila za ponavljanje razreda ali napredovanja so določena na ravni šole, prav tako so na tej ravni sprejete tudi vse odločitve o ponavljanju ali napredovanju.

Razlogov, zaradi katerih naj bi učenci s težavami na nižji sekundarni ravni ponavljali razred, je več. Med najpogostejšimi mogočimi merili, določenimi v zakonodaji držav, so nezmožnost doseči pričakovani napredek v učenju, evidenca o učenčevi prisotnosti, vedênje in družinske razmere.

⁽¹⁶⁾ Nižje sekundarno izobraževanje, kot je opredeljeno v ISCED, v 12 državah ustreza zadnjim razredom v enotnem obveznem izobraževanju, v Belgiji pa obsega samo prvi dve leti sekundarnega izobraževanja.

Slika 3.1: Merila za ponavljanje razreda na nižji sekundarni ravni (ISCED 2), 2009/10

3.1.1 Evidence prisotnosti, družinske razmere in vedénje

Absentizem (odsotnost od pouka zaradi zdravstvenih, družinskih, socialnih ali neupravičenih razlogov) je eden od meril, ki lahko privede do tega, da mora učenec ponavljati razred. Težko je namreč ovrednotiti napredek učenca, ki je bil dolgo časa odsoten. V polovici držav je dolgotrajna odsotnost zaradi bolezni eden od razlogov za ponavljanje razreda, tudi če to ni določeno v zakonodaji, temveč se o tem odloča na ravni šole, kot na primer na Nizozemskem in v Združenem kraljestvu. Zdravstvene razloge lahko navedejo šole ali starši, ki možnost ponavljanja razreda želijo uporabiti kot priložnost za izboljšanje uspeha. V Luksemburgu, na primer, je dolgotrajna odsotnost zaradi bolezni ⁽¹⁷⁾ lahko razlog, da ponavljanje razreda odobri učiteljski zbor (*conseil de classe*), v Sloveniji pa za to, naj njihov otrok ponavlja razred zaradi zdravstvenih težav, lahko zaprosijo starši. Podobno je na Češkem, kjer starši lahko vložijo tako prošnjo, čeprav je otrok na tej ravni že ponavljal razred. V Lihtenštajnu pa se po drugi strani daljša bolezen lahko navede kot utemeljitev za napredovanje učenca s težavami.

V nekaterih državah, namreč v Italiji, na Cipru, Madžarskem, Poljskem, Portugalskem in v Romuniji, je število ur učenčeve odsotnosti (upravičenih ali neupravičenih) lahko edini razlog za ponavljanje razreda. V vsaki od teh držav je določena omejitev glede števila odsotnosti – ponavljanje razreda se lahko zahteva, če je ta meja presežena. V Italiji naj bi razred ponavljal učenec, ki je bil pri pouku prisoten manj kot 75 % celotnega časa. Na Cipru ponavljajo razred učenci, ki so bili brez utemeljenega razloga odsotni več kot 51 ur ali, upravičeno ali neupravičeno, 161 ur. Če na Madžarskem skupno število odsotnosti v šolskem letu preseže 250 ur ali je učenec odsoten pri več kot 30 % ur kateregakoli predmeta in ga zaradi tega učitelj ob koncu šolskega leta ne more oceniti, se zahteva ponavljanje razreda, razen če učitelji dovolijo opravljanje popravnega izpita. Na Portugalskem skupno število neupravičenih odsotnosti v tretjem izobraževalnem obdobju *ensino básico* na nižji sekundarni ravni ne sme preseči trikratnika tedenskega števila ur na predmet. Po romunskem in

⁽¹⁷⁾ O številu dni odsotnosti ni nobenih določil, za odločanje je pristojen učiteljski zbor oddelka (*conseil de classe*).

poljskem zakonu se ponavljanje lahko zahteva, če so učenci odsotni pri več kot 50 % letnega števila ur v njihovem razredu. Na Poljskem lahko učenec, katerega prisotnost je nižja od 50 %, odsotnost pa je bila upravičena, opravlja poseben popravni izpit. Če je v Romuniji učenec v šolskem letu brez utemeljenega razloga odsoten pri 40 urah ali več ali pri 30 % vseh ur pri predmetu ali modulu, je lahko izključen iz šole, obdrži pa pravico, da se v naslednjem šolskem letu vpiše v isto šolo in v isti razred. Poleg tega se šteje, da so učenci »pogojno napredovali«, če so bili opravičeno odsotni zaradi udeležbe na kulturnih prireditvah oziroma na državnih ali mednarodnih športnih, umetniških ali kulturnih tekmovanjih. Isto velja za učence, ki so imeli štipendijo ali so šolo za določeno obdobje obiskovali v tujini.

V več državah se pri odločanju o napredovanju učenca v naslednji razred upošteva tudi položaj učenčeve družine. V Luksemburgu lahko otrok ponavlja razred zaradi daljše odsotnosti, ki jo je povzročila težka družinska problematika. V Sloveniji lahko učenec ponavlja razred zaradi preselitve iz enega območja v drugega. V Lihtenštajnu pa so težke družinske okoliščine ali zamenjava šole lahko navedene kot utemeljitev za napredovanje učenca s težavami v naslednji razred.

V francoski in v flamski skupnosti v Belgiji, pa tudi v Italiji in Romuniji, ima pri napredovanju v naslednji razred določeno vlogo tudi vedenje učencev. Če je ocena njihovega vedënja pod povprečjem, tvegajo, da bodo morali ponavljati razred ⁽¹⁸⁾. V splošni oceni ob koncu vsakega obdobja v flamski in nemško govoreči skupnosti v Belgiji se upošteva tudi ocena učenčevega intelektualnega razvoja, socializacija in vedënje. Na Poljskem je položaj malo drugačen, saj se vedënje učencev pri napredovanju v naslednji razred ne upošteva. Vendar je učenca mogoče zadržati v nižjem razredu, če ob koncu šolskega leta drugič dobi najnižjo mogočo oceno (nedopustno vedënje). Če učenec najnižjo oceno vedënja dobi tretjič, avtomatično ponavlja razred. Če se to zgodi v zadnjem letu, izobraževanja ne konča.

3.1.2 Napredek v znanju

V vsaki od držav, v katerih je na nižji sekundarni ravni mogoče ponavljanje razreda, je pri odločanju o ponavljanju ali napredovanju glavno merilo učenčev napredek v znanju. Ta je opredeljen v glavnem na podlagi ocen ali vrednotenja splošnega učnega uspeha učenca, pri čemer se upoštevajo ocene, sposobnosti in ravni dosežkov med šolskim letom.

V večini držav se napredek učenca v znanju izraža z ocenami. Ob koncu šolskega leta se odločitev o tem, ali učenec napreduje ali bo ponavljal razred, sprejme na podlagi prejetih ocen. Te lahko zajemajo več različnih vidikov dosežkov, na primer rezultate preizkusov, motivacijo, vedënje ali pridobljene spretnosti; različni vidiki se lahko kombinirajo za končno oceno, povprečje za vsak predmet posebej ali splošno povprečje za vse predmete. Odločitev, ali učenec napreduje v naslednji razred ali mora ponavljati, temelji na določeni lestvici, ki pokaže, ali so dobljene ocene zadovoljive ali ne. Pri presojanju, ali naj se zahteva ponavljanje, je odločilno število prejetih nezadostnih ocen. Določeni predmeti imajo lahko prednost pred drugimi. V nekaterih državah, kjer je mogoče pogojno napredovanje, pa odločitev bolj temelji na oceni splošnega uspeha učenca kot na ocenah posameznih predmetov (glej 3.2.2).

⁽¹⁸⁾ V flamski skupnosti je to mogoče le, če je tako določeno s šolskimi pravili.

V dvajsetih državah, v katerih je končna ocena glavno merilo za odločitev, ali mora učenec razred ponavljati, se število predmetov, pri katerih učenec nima pozitivne ocene, ne da bi zaradi tega moral ponavljati razred, razlikuje od države do države. V Bolgariji, Nemčiji, Italiji in Avstriji morajo učenci ob koncu šolskega leta za napredovanje v naslednji razred doseči vsaj minimalno pozitivno oceno pri vseh predmetih. Učenci, ki niso uspešni pri dveh predmetih, naj bi ponavljali razred na Madžarskem, Poljskem, v Romuniji in na Slovaškem. Na Češkem, v Estoniji, Španiji, Latviji in Sloveniji morajo ponavljati, če imajo tri nezadostne ocene ali več. Minimalna povprečna ocena za vse predmete je glavno merilo za napredovanje v naslednji razred v Luksemburgu, Lihtenštajnu in Turčiji.

V treh državah – Grčiji, na Cipru in Portugalskem – imajo nekateri predmeti prednost pred drugimi, rezultati pri prednostnih predmetih pa imajo pomembno vlogo pri napredovanju učencev v naslednji razred. V Grčiji so šolski predmeti razdeljeni v dve skupini. Rezultati, doseženi pri predmetih iz skupine A, imajo večjo težo kot tisti iz skupine B. V skupino B spadajo športna vzgoja, likovna in glasbena vzgoja, ekonomija, tehnologija in šolsko poklicno usmerjanje. Vsi drugi predmeti so uvrščeni v skupino A. Na Cipru učenci ne napredujejo v naslednji razred, če niso bili pozitivno ocenjeni pri moderni grščini in matematiki. Poleg tega učenci ne napredujejo v naslednji razred, če niso bili uspešni pri treh ali več predmetih, pri katerih se ob koncu šolskega leta opravljajo izpiti (moderna grščina, zgodovina, matematika in fizika), ali če niso bili uspešni pri dveh od teh predmetov in še pri dveh neizpitnih predmetih. V portugalskem izobraževalnem sistemu učenci na nižji sekundarni ravni ponavljajo zadnji razred, če imajo hkrati nezadostne ocene pri portugalščini in matematiki, ali če imajo nezadostne ocene pri treh predmetih ali pri dveh predmetih in projektnem področju (*área do projeto*).

V drugih državah se napredek v znanju učencev izrazi z oceno splošnega uspeha. Čeprav so v tej oceni lahko upoštevane posamezne ocene (končna ocena, povprečje pri vsakem predmetu ali splošno povprečje vseh predmetov), te niso edino merilo, ki se upošteva pri odločanju o učenčevem napredovanju v naslednji razred ali ponavljanju razreda; skrbno se presodijo tudi učenčeve sposobnosti, splošna razvitost, pričakovani rezultati in raven rezultatov, doseženih med šolskim letom. Takšno ravnanje prevladuje v šestih državah: Belgiji, na Danskem, v Franciji, na Malti, Finskem in Švedskem.

V Belgiji odločitev o učenčevem napredovanju, odložitvi napredovanja ali ponavljanja temelji na njegovem delu skozi vse šolsko leto. V nemško govoreči skupnosti se upoštevajo tudi rezultati dveh izpitov, s katerima se preverja, ali so bili učni cilji doseženi pri vseh predmetih. Izpiti se lahko organizirajo tudi v francoski in flamski skupnosti, vendar šole avtonomno izbirajo metode ocenjevanja in postopke napredovanja.

Danska, Francija, Malta in Švedska so za ponavljanje razreda opredelile podobna merila. V Franciji učiteljski zbor (*conseil de classe*) svoje presoje utemljuje z ocenami učenca in izda priporočilo za napredovanje ali ponavljanje; kot glavno merilo se upošteva, ali je učenec osvojil ključno znanje in spretnosti, opredeljene za tretjo raven (*collège*). Na Malti se kot glavno merilo za napredovanje upošteva učenčevo doseganje minimalnih zahtev pri ocenjevanju predmeta na določeni ravni izobraževanja. Če učenec s težavami ni razvil teh zmožnosti, je potrebno ponavljanje razreda, saj se ta ukrep šteje za drugo priložnost, ki mu omogoča doseči pričakovano raven. Na Danskem končna ocena učenca, ki mu preti ponavljanje razreda, prav tako temelji na za določeno raven izobraževanja zahtevanem znanju in spretnostih. Vendar se v tej državi, drugače

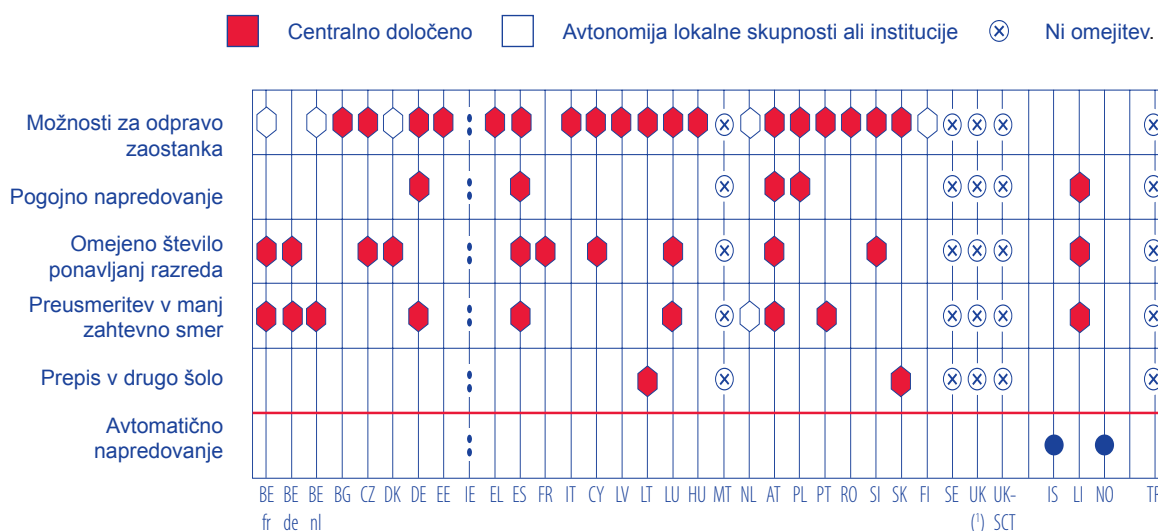
kot v Franciji in na Malti, končno ocenjevanje izpelje samo, če so se problemi z učenčevim napredovanjem v znanju pojavili že med šolskim letom. Na Švedskem je edino predpisano merilo za ponavljanje učenčeva splošna razvitost, odločitev pa temelji na presoji, ali je ta ukrep za določenega učenca primeren.

Na Finskem sta samo dva scenarija, po katerih učenec ponavlja razred, in sicer, če se po ocenjevanju presodi, da ni bil uspešen pri enem ali več predmetih, ali če je (kljub pozitivnim ocenam) njegov splošni napredek v znanju tako skromen, da je potrebno ponavljanje razreda. Napredovanje v naslednji razred pa se lahko dovoli učencem, ki imajo nezadostne ocene, če se presodi, da so ga sposobni uspešno končati.

3.2 Omejitve pri ponavljanju razreda

V državah, kjer učenci lahko ponavljajo razred, je bilo sprejetih več ukrepov z namenom, da bi ponavljanje omejili oziroma se mu izognili. Med take ukrepe spadajo priložnosti, ki omogočajo nadomestiti zaostanke, možnosti za pogojno napredovanje v naslednji razred, določbe, da učenci ne smejo ponavljati enega ali več povsem določenih razredov, ali omejitev, kolikokrat največ sme učenec ponavljati na sekundarni ravni.

Slika 3.2: Omejitve pri ponavljanju razreda na nižji sekundarni ravni (ISCED 2), 2009/10

Vir: Eurydice

UK⁽¹⁾: UK-ENG/WLS/NIR

3.2.1 Možnosti, da učenec odpravi zaostanek ob koncu šolskega leta

Skoraj v vseh državah, kjer je ponavljanje razreda utečena praksa (razen v Franciji, na Malti in Portugalskem), dobijo neuspešni učenci priložnost opravljati popravne izpite ali za dodatno učenje, ki jim pomaga izboljšati ocene, in se tako izogniti ponavljanju razreda. Rezultati, doseženi pri popravnih izpitih ali z dodatnim učenjem, vplivajo na dokončno odločitev o učenčevem napredovanju ali ponavljanju.

V večini držav, kjer so učencem na voljo priložnosti, da izboljšajo svoje dosežke, je število predmetnih izpitov, ki jih je mogoče opravljati, omejeno na enega ali dva. Grčija, Španija in Slovenija (v devetem razredu) so izjeme, saj imajo učenci s težavami pravico opravljati popravne izpite iz vseh predmetov, pri

katerih niso bili uspešni. V Estoniji, Litvi in Luksemburgu učencem naložijo dodatno učenje, da bi jim s tem pomagali izboljšati rezultate. Če jim uspe, so sprejeti v naslednji razred. V Litvi in Luksemburgu mora šola učencem, ki jim je zagotovljeno dodatno učenje, tudi individualno pomagati.

V Belgiji (v francoski in flamski skupnosti), na Danskem, Nizozemskem in Finskem je odločitev o tem, ali naj bodo te možnosti na voljo in v kakšni obliki, v pristojnosti šole. Na Finskem je z odredbo predpisano, da je učencu s težavami treba dati priložnost pokazati, da je dosegel sprejemljiv standard. Postopki odločanja morajo biti opisani v lokalnem kurikulumu. Popravni izpiti navadno obsegajo pisni preizkus in pogovor z učiteljem. Metode ponovnega ocenjevanja morajo biti primerne učenčevi starosti in sposobnostim.

3.2.2 Pogojno napredovanje

V Nemčiji, Španiji, Avstriji, na Poljskem in v Lihtenštajnu, kjer so za napredovanje pomembne ocene (glej 3.1.2), lahko učencem s težavami omogočijo pogojno napredovanje v naslednji razred. V Nemčiji je pogojno napredovanje dovoljeno v določenih razredih in v določenih tipih šol. Odobri se lahko, če učenec ni dosegel za napredovanje potrebnih ocen, vendar se zaradi njegovih dosežkov in splošne razvitosti pričakuje, da se bo uspešno učil v naslednjem šolskem letu. Pogojno napredovanje se ne dovoli, če vodi v formalno kvalifikacijo ali daje določeno pravico, kot na primer ob koncu nižjega sekundarnega izobraževanja. V Španiji učenci, ki ob koncu šolskega leta niso prejeli več kot dve negativni oceni, lahko napredujejo v naslednji razred, a se morajo vpisati v popravni in ponavljalni program, ki ga pripravijo učitelji, in biti vnovič ocenjeni. Ocene se upoštevajo pri ugotavljanju, ali učenec izpolnjuje merila za nadaljevanje učenja pri predmetih, pri katerih ni bil uspešen, in pri odločanju o njegovem napredovanju in spričevalu. V izjemnih okoliščinah se napredovanje v naslednji razred lahko odobri celo, če obravnavani učenec ni bil uspešen pri treh predmetih, in sicer tedaj, kadar učiteljski zbor meni, da je precejšnja verjetnost, da se bo napredovanje v naslednji razred uspešno končalo in pripomoglo k izboljšanju učenčevega šolskega uspeha. Na Poljskem se lahko učencem, ki so padli pri popravnih izpiti samo pri enem predmetu, dovoli pogojno napredovanje, pod pogojem, da se predmet, pri katerem niso bili uspešni, nadaljuje v razredu, v katerega napredujejo. V Avstriji se učenci s težavami lahko izognejo ponavljanju razreda, če so bili v prejšnjem letu pozitivni pri predmetu, pri katerem so v tekočem letu neuspešni, in če njihove trenutne sposobnosti kažejo, da bi lahko bili v naslednjem letu uspešni. V Lihtenštajnu je odločitev, ali se učencu s težavami lahko dovoli pogojno napredovanje v naslednji razred, odvisna od trenutne ravni njegovih dosežkov, njegovih ocen, učnega procesa in napovedi osebnostnega in učnega razvoja.

3.2.3 Omejitev števila let ponavljanja

Nekatere države so omejile prakso ponavljanja razreda z uvedbo pravil o tem, kolikokrat sme učenec ponavljati razred in katere razrede v nižjem sekundarnem izobraževanju lahko ponavlja. V Lihtenštajnu, na primer, smejo učenci isti razred ponavljati samo enkrat. V Luksemburgu se učenci ne morejo vpisati v isti razred več kot dvakrat, razen v zadnji razred nižjega sekundarnega izobraževanja ali zadnji razred programa za usposabljanje, v katerega se lahko vpišejo do trikrat. V Sloveniji učencem ni treba ponavljati zadnjega razreda obveznega sekundarnega izobraževanja, zato dobijo na voljo več priložnosti nadomestiti zamujeno. Na Cipru je največje število let ponavljanja povezano z institucijo: učenci smejo ponavljati

največ dvakrat v eni šoli. Če se zahteva tretje ponavljanje razreda, se morajo prepisati v drugo šolo.

Francoska in nemško govoreča skupnost v Belgiji, Luksemburg in Avstrija so prav tako določili omejitve na celotni nižji sekundarni ravni. V francoski in nemško govoreči skupnosti v Belgiji učenec za dokončanje prvega dveletnega obdobja (*degré*) nižje sekundarne ravni ne more porabiti več kot tri leta. V nemško govoreči skupnosti je mogoče dopustiti izjemo zaradi resne bolezni. V Luksemburgu je skupno število ponavljanj razreda na nižji sekundarni ravni omejeno na dve. V Avstriji učenec s težavami v osemletni *Allgemeinbildende höhere Schule* ne sme biti več kot deset let.

V Franciji zakonodaja narekuje omejitve za določena leta nižje sekundarne ravni (*collège*), organizirane v treh izobraževalnih obdobjih: prilagoditveni stopnji (11–12 let), glavni stopnji in usmerjevalni stopnji (14–15 let). Učiteljski zbor (*conseil de classe*) lahko za učenca predlaga ponavljanje razreda ob koncu vsakega obdobja (konec šestega, četrtega in tretjega razreda), med obdobjem pa se lahko ponavlja samo na prošnjo ali v soglasju s starši oziroma z učencem, če je ta že polnoleten.

Na Češkem, Danskem in v Španiji so omejitve med celotnim obveznim šolanjem – razred je mogoče ponavljati največ dvakrat. Na Češkem sme učenec ponavljati samo en razred na prvi ravni (primarni) in enega na drugi (nižji sekundarni). Učenec, ki je na določeni ravni že ponavljal, napreduje v naslednji razred, ne glede na rezultate. Danski zakon določa, da učenci med celotnim šolanjem lahko ponavljajo le enkrat, razen v zelo redkih primerih. V Španiji lahko učenec dvakrat ponavlja samo četrti razred nižjega sekundarnega izobraževanja, in to le, če prej, na nižji sekundarni ravni, še ni ponavljal nobenega razreda.

3.2.4 Sprememba smeri ali šole kot alternativa ponavljanju razreda

V Belgiji, Nemčiji, Litvi, Luksemburgu, na Nizozemskem, v Avstriji, Lihtenštajnu in na Slovaškem je na nižji sekundarni ravni na voljo več tipov izobraževanja. Struktura šolskega sistema ob začetku sekundarnega izobraževanja skoraj v vseh naštetih državah predvideva razvrščanje učencev v različne tipe programov ali šol.

V Belgiji lahko učenci po koncu prvega dveletnega obdobja (*degré*) nižje sekundarne ravni izbirajo med programi s splošnim, tehniškim, umetniškim ali poklicnim poudarkom. Učenec je pri 15 letih, ne glede na to, ali je končal prvo stopnjo sekundarnega izobraževanja ali ne, lahko sprejet v drugo stopnjo poklicnega izobraževanja.

V Luksemburgu so učenci s težavami bodisi razvrščeni v drugačen tip programa (tehniški, poklicni ali program tehniškega praktičnega usposabljanja) bodisi jih še za eno leto zadržijo na isti ravni. Druga možnost je namenjena učencem, ki niso bili uspešni, šola pa meni, da so sposobni s ponavljanjem nadomestiti zamujeno.

V Nemčiji je učenca mogoče prerazporediti iz enega programa v drugega ali iz ene šole v drugo, na primer iz *Gymnasium* v *Realschule* ali *Hauptschule*. Podoben postopek se lahko uporabi na Nizozemskem, kjer je

lahko učenec s težavami v preduniverzitetnem izobraževanju (*Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs – VWO*) namesto ponavljanja razporejen v drugačen tip programa, na primer v višje sekundarno izobraževanje (*Hoger algemeen voortgezet onderwijs – HAVO*) ali v predpoklicno izobraževanje (*Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs – VMBO*).

V Španiji je cilj začetnih programov za pridobitev poklicne kvalifikacije (*Programas de Cualificación Profesional Inicial – PCPI*) preprečevanje zgodnjega osipa iz izobraževanja; odpirajo nove možnosti usposabljanja in pridobitev kvalifikacij ter omogočajo dostop do zaposlitve. Programi PCPI so namenjeni tistim več kot šestnajst let starim učencem, ki nimajo zaključnega spričevala obveznega sekundarnega izobraževanja (*Graduado en Educación Secundaria Obligatoria*). V izjemnih okoliščinah se lahko uporabi tudi za učence, stare 15 let, ki so obiskovali drugo leto obveznega sekundarnega izobraževanja, pa ne izpolnjujejo pogojev za napredovanje v tretje leto in so na tej ravni že enkrat zaostali.

Usmerjanje učencev v drugačne programe je mogoče tudi na Portugalskem, kjer se učenci s težavami lahko odločijo za programe izobraževanja in usposabljanja (*Cursos de Educação e Formação – CEF*); tako se lahko izognejo ponavljanju razreda v programu na nižji sekundarni ravni. Ti programi mladim, ki so stari 15 let ali več in niso uspešno končali šestega ali devetega leta šolanja v rednem izobraževanju, ponujajo še eno priložnost – uspešno končati šolanje in se hkrati pripraviti za svet dela s poklicno in splošno kvalifikacijo.

V Avstriji lahko učenci v *Hauptschule* prav tako zamenjajo usmeritev na isti šoli in v istem letniku. Učenci se lahko izognejo ponavljanju razreda z nadaljevanjem izobraževalnega programa v skupini z nižjimi sposobnostmi, v kateri lahko izboljšajo dosežke pri določenem predmetu.

Z zamenjavo šole se je ponavljanju razreda mogoče izogniti v Litvi in na Slovaškem. V Litvi se lahko učenci, ki ne želijo ponavljati razreda, prepisejo v šolo za učence z nižjo ravno sposobnosti (v drugi splošni šoli, poklicni šoli ali šoli za mlade ⁽¹⁹⁾) ali svoje izobraževanje nadaljujejo samostojno. Na Slovaškem učence usmerjajo bodisi v posebne šole ali posebne oddelke v rednih šolah.

3.3 Ukrepi ob ponavljanju razreda

V nekaterih državah, kjer ponavljanje razreda uporabljajo kot sredstvo za premagovanje težav, zakon predpisuje ukrepe, ki jih je treba izvajati med ponavljanjem razreda. V Španiji ponavljanje razreda spremlja poseben individualizirani program, katerega namen je učencem pomagati pri premagovanju težav iz prejšnjega leta. Šole te programe izvajajo po posvetovanju z izobraževalnimi oblastmi. V Luksemburgu ponavljanje razreda vedno spremljajo ukrepi za izboljšanje uspeha učenca, ki jih skupaj določijo učenčevi učitelji, zbrani na sestanku oddelčnega učiteljskega zbora (*conseil de classe*). Če s tem soglašata tudi ravnatelj, lahko oddelčni učiteljski zbor (*conseil de classe*) za učenca, ki ponavlja razred, predlaga tudi prilagojen urnik. Tako je lahko oproščen pouka določenih predmetov pod pogojem, da ta čas porabi za izboljšanje uspeha ali utrjevanje znanja. Na Portugalskem *conselho de turma* (oddelčni učiteljski zbor) za vsakega ponavljavca sestavi analitično poročilo, v katerem navede učne cilje, ki jih učenec ni dosegel v prejšnjem letu, in tudi tip učenja, ki naj bi bil temelj učenčevega individualiziranega programa in kurikulumuma med ponavljanjem

⁽¹⁹⁾ Šole za mlade ponujajo izobraževanje socialno in pedagoško prikrajšanim najstnikom, starim 12 do 16 let.

razreda. Na Madžarskem mora šola ponavljavcu, ki je že prej enkrat ali večkrat ponavljal razred, zagotoviti dopolnilni pouk, ki mu omogoča doseči zahtevano raven.

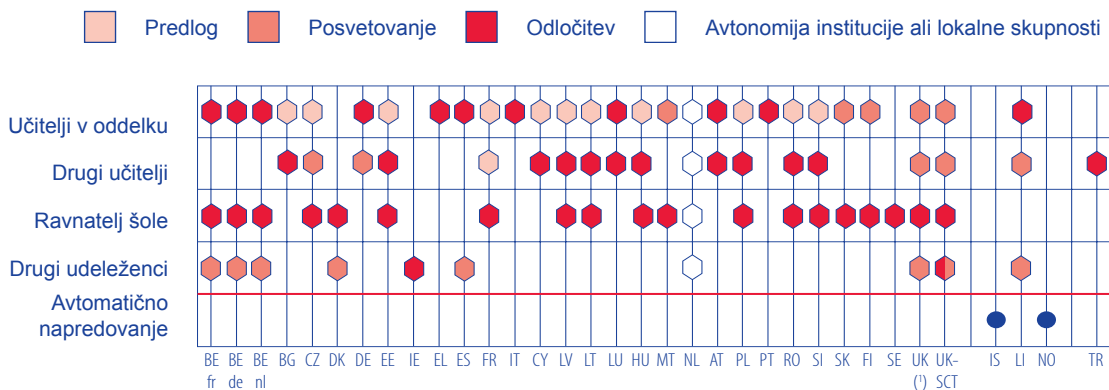
3.4 Udeleženci pri odločanju o ponavljanju

V večini držav so postopki odločanja o ponavljanju in vloga udeležencev v teh postopkih določeni z veljavnimi predpisi. Udeleženci v postopkih so lahko učitelji, učenčevi starši ali zunanji udeleženci, kot na primer lokalne izobraževalne oblasti in svetovalni centri. Največkrat pa se odločitev o tem, ali naj učenec napreduje v naslednji razred ali naj ponavlja, sprejme v šoli. Sodelovanje staršev pri odločanju se razlikuje od države do države. Poleg tega je v nekaterih državah mogoče, v drugih pa obvezno, tudi zunanje ocenjevanje – na primer ob pritožbi staršev.

3.4.1 Vloga strokovnih delavcev v šoli in zunaj nje

Šole imajo na nižji sekundarni ravni izobraževanja skoraj v vseh državah ključno vlogo pri odločanju, ali učenec napreduje ali ponavlja razred. Na tej ravni poučujejo predmetni učitelji in pogosto je eden izmed njih imenovan za razrednika, odgovornega za določeni razred. Ta učitelj in drugi učitelji, ki poučujejo v oddelku (ali nasploh vsi strokovni delavci šole), so glavni udeleženci pri odločanju na ravni šole. V postopku lahko sodelujejo tudi drugi udeleženci, na primer socialni delavci, pedagogi, psihologi in svetovalci za usmerjanje.

Slika 3.3: Vloga strokovnih delavcev v šoli in zunaj nje pri odločanju o ponavljanju razreda v nižjem sekundarnem izobraževanju (ISCED 2), 2009/10

Vir: Eurydice

UK (!): UK-ENG/WLS/NIR.

Dodatne opombe

Estonija, Latvija, Litva, Madžarska, Poljska, Romunija in Slovenija: Učitelji, ki poučujejo v oddelku, sodelujejo v učiteljskem zboru, sestavljajo ga vsi strokovni delavci in vodstvo šole ter je glavni organ odločanja.

Irska: Informacije so nepopolne in niso potrjene na nacionalni ravni.

Portugalska: Pedagoški svet (*conselho pedagógico*) sodeluje, kadar je predlagano drugo ponavljanje in ob ugovoru staršev.

Združeno kraljestvo (SCT): Med »druge udeležence« spadata šolske oblasti, ki si pristojnost odločanja delijo z ravnateljem šole, in drugi strokovnjaki, na primer pedagoški psihologi.

Lihtenštajn: Med »druge udeležence« spadajo *Schulrat* (svet šole), ta sodeluje in dokončno odloči, kadar *Klassenkonferenz* (oddelčni učiteljski zbor) predlaga zamenjavo šole.

Pojasnili

Drugi udeleženci: V to skupino spadajo drugi strokovnjaki (socialni delavci, pedagogi, svetovalci za usmerjanje, psihologi itd.), ki delajo v šoli, pa tudi tisti, ki so zaposleni zunaj nje v svetovalnih centrih ali v lokalnih oziroma šolskih oblasteh.

Posebnosti, povezane z udeležbo staršev v postopkih odločanja, na primer vložitev ugovora, na tej sliki niso upoštevane (glej razdelek 3.4.2)

V večini držav ima pri odločanju najpomembnejšo vlogo učiteljski zbor – organ, v katerem so vsi strokovni delavci šole. Sestava učiteljskega zbora je lahko različna: v nekaterih državah ga sestavljajo samo učitelji, ki poučujejo v določenem oddelku, drugje so v njem tudi vsi drugi učitelji in drugo šolsko osebje. Tudi vloga in naloge tega zbora ter njegovo sodelovanje z drugimi udeleženci v šoli se med državami razlikujejo. V Belgiji sta telesi, ki odločata o napredovanju, ponavljanju razreda in usmerjanju učencev, tako *conseil de classe/klassenraad/Klassenrat* kot odbor za vpis. Odelčni učiteljski zbor (*conseil de classe/klassenraad/Klassenrat*) sestavljajo vsi učitelji, odgovorni za poučevanje določene skupine učencev. Ravnatelj šole je član tega organa in torej sodeluje pri odločanju. V Nemčiji in Lihtenštajnu o ponavljanju odloča *Klassenkonferenz* (oddelčni učiteljski zbor), v katerem so vsi učitelji, ki poučujejo učenca, in mu predseduje razrednik. V Nemčiji se lahko v bolj zapletenih primerih z vprašanjem, ali naj učenec ponavlja razred, ukvarja tudi *Lehrerkonferenz*, ki ga sestavljajo vsi učitelji, ki poučujejo v šoli, in mu predseduje ravnatelj. Končno odločitev sprejme *Klassenkonferenz*. Na Portugalskem v drugem obdobju *ensino básico* o napredovanju, ponavljanju razreda in usmerjanju učencev odločajo učitelji v *conselho de turma* (učiteljskem zboru oddelka).

V več državah (Estoniji, Latviji, Litvi, na Madžarskem, Poljskem, v Romuniji in Sloveniji) je glavni organ odločanja, pristojen za vprašanja o napredovanju učencev ali ponavljanju, učiteljski zbor, v katerem so vsi učitelji in vodstvo šole. Učiteljski zbor svoje odločitve sprejme na podlagi ocen učiteljev, pristojnih za določen oddelek. Pripomniti je treba, da v Litvi predlog odločitve o napredovanju učenca ali ponavljanju razreda pripravi imenovani razrednik. Podobno je na Cipru, kjer so udeleženci v postopku odločanja učitelji, ki določijo ocene za vsak predmet, in šolski odbor učiteljev (*kathigitikos Syllogos*), ki te ocene potrdi.

V nekaterih državah ima glavno odgovornost za odločitev o ponavljanju razreda ravnatelj šole v sodelovanju z različnimi udeleženci v šoli ali zunaj nje. Na Češkem ravnatelj pri odločanju o ponavljanju upošteva mnenje učiteljskega zbora. V tem organu so vsi učitelji, zaposleni v šoli. Njegova vloga je pretehtati primere učencev, ki niso izpolnili vseh pogojev, in ravnatelju pripraviti mnenja. Na Danskem in Švedskem se ravnatelj pred odločitvijo posvetuje z učenčevimi starši. Na Finskem in Slovaškem se odloči v sodelovanju z učitelji učenčevega oddelka. Na Malti ravnatelj upošteva tako mnenje učenčevih učiteljev kot mnenje njegovih staršev. V Združenem kraljestvu si ravnatelj pridobi informacije v pogovorih z učitelji in drugimi, ki v šoli delajo z otrokom, pa tudi z zunanjimi udeleženci. Toda odločitev o ponavljanju navadno sprejme le s soglasjem staršev (glej 3.4.2) po temeljitem pogovoru o mogočih posledicah za otroka.

Pred odločitvijo o tem, ali naj učenec s težavami napreduje v naslednji razred ali ne, se šola v nekaterih državah lahko za boljšo presojo učenčevega položaja odloči zaprositi za dodatno mnenje, bodisi specialiste na šoli bodisi organ zunaj nje. V Španiji so najbolj razširjene svetovalne službe v sekundarnem izobraževanju šolski svetovalni oddelki. Ti so del šolske organizacije in imajo vodjo

oddelka (to je navadno šolski svetovalni delavec), učitelje za pomoč učencem z učnimi težavami ter socialne delavce. Osebe svetovalnega oddelka se vedno udeležuje ocenjevalnih sestankov; sodelujejo z informacijami, nasveti ali evidencami, ki so v pomoč pri ocenjevanju učenca ali odločanju o njegovem napredovanju. Svetovalni oddelek za pomoč lahko prosi vsak član šolske skupnosti (vodstveno osebo, učitelji, učenci in družine). Končno odločitev kolektivno sprejmejo učitelji oddelka. V Lihtenštajnu se učitelji, *Klassenkonferenz* (oddelčni učiteljski zbor) in *Schulrat* (svet šole), kadar učencu preti ponavljanje razreda, lahko posvetujejo s šolsko psihološko službo, socialnimi delavci in učitelji za pomoč učencem z učnimi težavami.

V Belgiji, na Danskem in v Združenem kraljestvu lahko šola pred odločitvijo o ponavljanju za dodatno ocenjevanje učenca zaprosi zunanjo službo. V Belgiji lahko *conseil de classe/klassenraad/Klassenrat* pri ocenjevanju učenca uporabi informacije, ki jih je zbral center za psihološko, zdravstveno in skrbstveno podporo (*Centre psycho-médico-social* v francoski skupnosti, *Centrum voor leerlingenbegeleiding* v flamski skupnosti in *Psycho-Medizinisch-Soziales Zentrum* v nemško govoreči skupnosti), in informacije, pridobljene v morebitnih intervjujih z učenci in s starši. Dokončno odloči *conseil de classe/ klassenraad/ Klassenrat*. Če se na Danskem šola odloči za dodatno ocenjevanje učenca s težavami, pri tem svetuje *Pædagogisk Psykologisk Rådgivning* (služba za pedagoško psihološko svetovanje). Dokončno odloči ravnatelj šole. V Združenem kraljestvu (Angliji, Walesu in na Severnem Irskem) ravnatelj pred odločitvijo o razporeditvi učenca zunaj njegove starostne skupine zaprosi za mnenje zunanje strokovnjake, kot denimo pedagoškega psihologa in lokalne oblasti. Nekoliko drugače je na Škotskem, kjer si pristojnost odločanja delijo ravnatelj in krajevne oblasti. Samo na Irskem vse odločitve o napredovanju učenca v naslednji razred nižjega sekundarnega izobraževanja vedno sprejmejo zunaj šole. Na prošnjo vodstva šole lahko le ministrstvo za izobraževanje in usposabljanje (Department of Education and Skills) odobri izjemo glede na veljavna pravila o napredovanju in odloči, da bo učenec ponavljal razred.

3.4.2 Vloga staršev

V vseh državah šole med šolskim letom redno obveščajo starše o napredovanju njihovega otroka. Odločitev o tem, ali bo otrok napredoval v naslednji razred ali bo ponavljal, se staršem sporoči ob koncu vsakega šolskega leta. V nekaterih državah (Estoniji, na Danskem, Malti, Nizozemskem in Švedskem) se mora šola, kadar učencu preti ponavljanje razreda, pred odločitvijo, ali naj napreduje v naslednji razred ali ponavlja, o tem posvetovati s starši učenca in si pridobiti njihovo mnenje. Dokončno potem, lahko tudi brez pristanka staršev, odloči šola. Na Nizozemskem šola in starši razpravljajo o otrokovem razvoju, dosežkih, rezultatih in nagnjenjih. Če o ponavljanju razreda ne soglašajo, lahko starši pretehtajo položaj skupaj s šolo in navedejo argumente za drugačno odločitev. Če se starši in šola ne morejo sporazumeti, dokončno odloči šola.

V več državah imajo starši pri odločanju dejavnejšo vlogo. Odvisno od predpisov države je njihova vloga ena od naslednjih treh: za ponavljanje je potrebno njihovo soglasje; lahko zahtevajo ponavljanje razreda; lahko vložijo ugovor zoper odločitev o ponavljanju razreda. Samo v Združenem kraljestvu se odločitev o ponavljanju lahko sprejme le s soglasjem staršev po poprejšnji podrobni obravnavi mogočih posledic za otroka.

V flamski skupnosti v Belgiji ⁽²⁰⁾, Franciji in na Madžarskem se lahko starši odločijo, naj njihov otrok ponavlja razred, če menijo, da bi to izboljšalo njegove učne dosežke. Na Češkem in v Sloveniji imajo starši pravico zaprositi za ponavljanje razreda, vendar le zaradi resnih zdravstvenih problemov. Tudi na Švedskem starši lahko zaprosijo za ponavljanje razreda. Toda dokončno o tem odloči ravnatelj šole; pri tem upošteva splošno razvitost otroka in presodi, ali je ta ukrep za obravnavanega učenca najustreznejši.

Starši se v več državah lahko pritožijo zoper odločitev šole o ponavljanju razreda. Pritožbeni postopek je lahko samo notranji, ob nesoglasju med šolo in družino pa lahko tudi zunanji. Na Češkem, v Litvi, na Portugalskem in v Lihtenštajnu se pritožba staršev rešuje v notranjem postopku. Na Češkem lahko starši, če dvomijo o veljavnosti ocen za svojega otroka, zaprosijo ravnatelja, naj ga ponovno oceni notranji izpitni odbor. Samo če je določen predmet poučeval ravnatelj, se starši lahko pritožijo na regionalno oblast. Če je pritožba utemeljena, lahko ta odloči, da primer prouči izpitni odbor druge šole. Pri takem preverjanju je lahko navzoč šolski inšpektor, če je za to zaprosen. Proti izidu ponovnega preverjanja niti v enem niti v drugem primeru (notranji ali zunanji postopek) ni več mogoče ugovarjati. Če v Litvi starši ne soglašajo z odločitvijo o ponavljanju razreda, lahko ravnatelj šole ponovno pregleda informacije, na katerih je temeljila odločitev razrednega ali predmetnega učitelja in zadevo v dokončno odločanje preda učiteljskemu zboru. Na Portugalskem se lahko učenčevi starši v tretjem obdobju *ensino básico* pritožijo po enakem postopku kot v drugem obdobju na šolski izvršilni organ. V Lihtenštajnu o ocenah in o ponavljanju razreda odloča *Klassenkonferenz*. Če starši ne soglašajo z odločitvijo šole o ponavljanju razreda oziroma s tipom izobraževanja, ki ga ta priporoča za njihovega otroka, lahko v štirinajstih dneh vložijo ugovor zoper odločitev *Klassenkonferenz* ter zahtevajo dokaze o nujnosti tega ukrepa in še, naj otrok dobi priložnost biti ponovno ocenjen. Dokončno potem odloči *Schulrat* (svet šole).

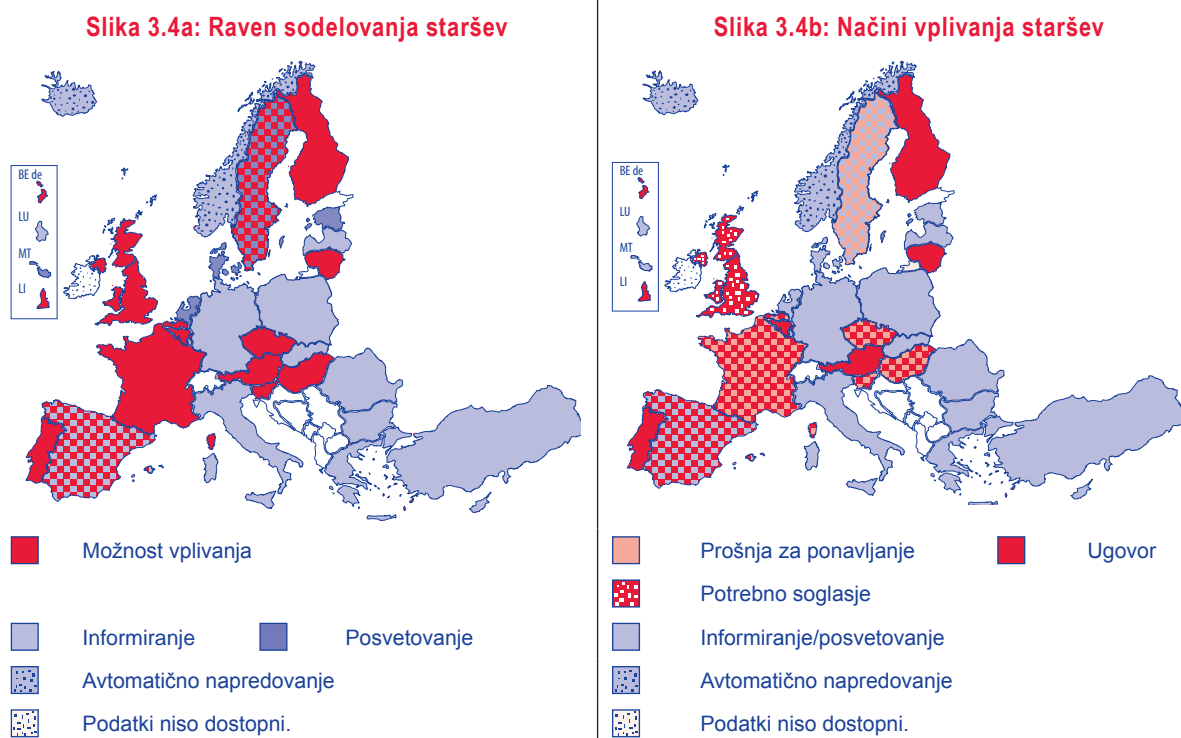
Kadar nesoglasja staršev in šole o pravici učenca napredovati v naslednji razred trajajo dlje časa, se lahko v pritožbeni postopek vključijo zunanji organi. Tak postopek poznajo v Belgiji, Španiji (v nekaterih avtonomnih skupnostih), Franciji, na Madžarskem, v Avstriji, Sloveniji in na Finskem.

Če v francoski ali v flamski skupnosti v Belgiji notranji postopek ne uspe, lahko starši zunanjo pritožbo naslovijo predsedniku pritožbenega odbora. Odbor ne upošteva le razlik med ravno znanja in spretnosti, ki jo je učenec dejansko dosegel, in tisto, ki bi jo moral; ogleda si tudi ocenjevalne preizkuse znanja, ki jih je uporabila šola. Tako se prepriča, ali so skladni s standardi testov, ki jih pripravljajo različni izpitni odbori. Kadar je odločitev pritožbenega odbora drugačna kot odločitev *conseil de classe/klassenraad*, njegova odločitev nadomesti prvotno.

⁽²⁰⁾ V flamski skupnosti v Belgiji lahko učenec z oceno »A« (pozitivno) ponavlja razred kot zasebni učenec samo s soglasjem šole.

V Španiji poznajo postopek pritožbe staršev v skoraj vseh avtonomnih skupnostih. V nekaterih od njih zakonodaja za družine, ki želijo ugovarjati odločitvam o otrokovem napredovanju, določa tako notranje kot zunanje postopke. Starši svojo pritožbo najprej naslovijo vodstvu šole; ta o njej presodi po posvetovanju z učitelji, ki so sodelovali pri odločanju. Če se nesoglasje nadaljuje, se starši lahko pritožijo na ustrezno šolsko ministrstvo avtonomne skupnosti, to pa mora zadevo rešiti po posvetovanju z inšpektoratom.

Slika 3.4: Sodelovanje staršev pri odločanju o ponavljanju razreda na nižji sekundarni ravni (ISCED 2), 2009/10

Vir: Eurydice

Dodatni opombi

Irska: Informacije niso potrjene na nacionalni ravni.

Španija: Raven sodelovanja staršev se med avtonomnimi skupnostmi razlikuje.

V Franciji starši lahko zaprosijo za šolsko usmerjanje, napredovanje v naslednji razred ali ponavljanje razreda. Oddelčni učiteljski zbor prouči primer in sestavi priporočilo. Dokončno odloči ravnatelj in z odločitvijo seznanijo starše. Če starši ne soglašajo, se ravnatelj sestane z njimi, jim pojasni predloge in posluša njihova mnenja. Če se nesoglasje nadaljuje, se starši lahko pritožijo na pritožbeno komisijo, ki ji predseduje glavni inšpektor šolske oblasti (*académie*), direktor območne (*département*) vladne izobraževalne službe; ta o zadevi dokončno odloči.

Na Madžarskem lahko starši ob nestrinjanju z oceno učenca naslovijo prošnjo ravnatelju, ta pa jo posreduje regionalni izpostavi šolske oblasti (*Oktatási Hivatal*). Nato je imenovana neodvisna komisija,

pred katero je mogoče vnovič opravljati končne oziroma popravne izpite, in ki učenca (ponovno) oceni. Komisija dokončno odloči; le zaradi kršitve zakona se starši lahko pritožijo še na izobraževalne oblasti.

V Avstriji lahko starši vložijo pisno pritožbo v šoli, in sicer v petih dneh po prejemu odločitve *Klassenkonferenz*. Šola mora pritožbo v dokončno odločanje posredovati višjemu šolskemu odboru: okrožnemu šolskemu odboru (*Bezirksschulrat*), če je učenec vpisan v *Hauptschule*, in deželnemu šolskemu odboru (*Landesschulrat*), če je vpisan v *Allgemeinbildende Höhere Schule*. Odbora dokončno odločita o učenčevem napredovanju ali ponavljanju.

Tudi v Sloveniji lahko starši ugovarjajo zoper končne ocene svojih otrok. Ravnatelj šole imenuje tričlansko komisijo, v kateri je en član zunanji. Komisija dokončno odloči o pritožbi staršev in učenec je lahko ponovno ocenjen.

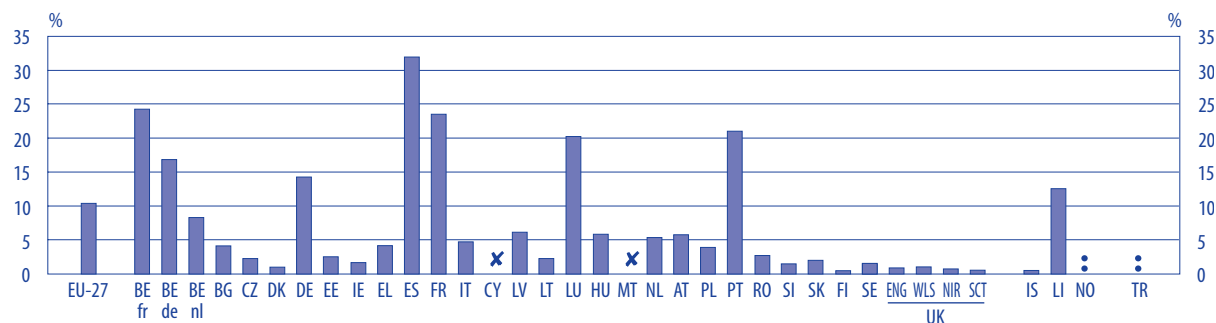
Na Finskem lahko pokrajinski državni urad na prošnjo staršev – če je bila sprejeta očitno zmotna odločitev o učenčevih končnih ocenah ali njegovem napredovanju v naslednji razred – odredi ponovno ocenjevanje ali odloči o učenčevih prvotnih ocenah in njegovi pravici do napredovanja v naslednji razred.

3.5 Statistični podatki

Da bi ocenili obseg ponavljanja razreda na nižji sekundarni ravni v evropskih državah, smo analizirali najnovejše mednarodne statistične podatke, pridobljene iz primerjalne študije PISA (2009) in Eurostata (2008).

Podatki iz študije PISA temeljijo na odgovorih na vprašanje, postavljeno 15-letnim učencem: »Si kdaj ponavljal razred?« Učenci, ki so nanj odgovorili pritrdilno, so potem označili tudi raven, na kateri so morali ponavljati razred: primarno, nižjo sekundarno ali višjo sekundarno.

Slika 3.5: Delež 15-letnih učencev, ki so na nižji sekundarni ravni (ISCED 2) vsaj enkrat ponavljali razred, 2009

x Države, ki niso prispevale v zbirko podatkov

EU-27		BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU	
10,4		24,2	16,8	8,3	4,1	2,3	1,0	14,2	2,5	1,7	4,2	31,9	23,5	4,7	x	6,1	2,2	20,2	
	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK-ENG	UK-WLS	UK-NIR	UK-SCT	IS	LI	NO	TR
	5,8	x	5,3	5,7	3,9	20,9	2,7	1,5	2,0	0,5	1,4	0,8	1,0	0,7	0,5	0,4	12,5	:	:

Vir: Sekundarna analiza iz baze podatkov PISA 2009, OECD

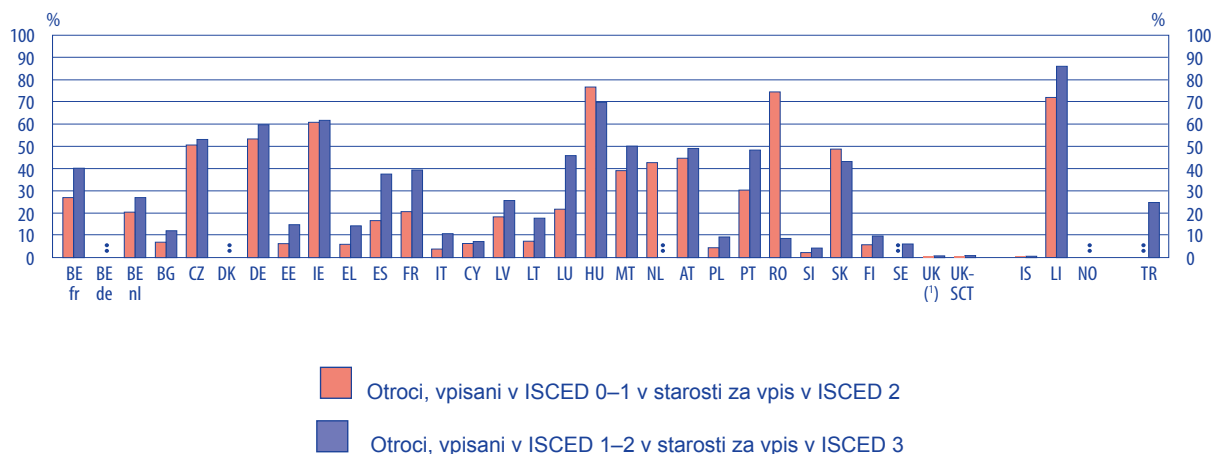
Dodatni opombi

Norveška: Zaradi avtomatičnega napredovanja učencem to vprašanje ni bilo postavljeno.

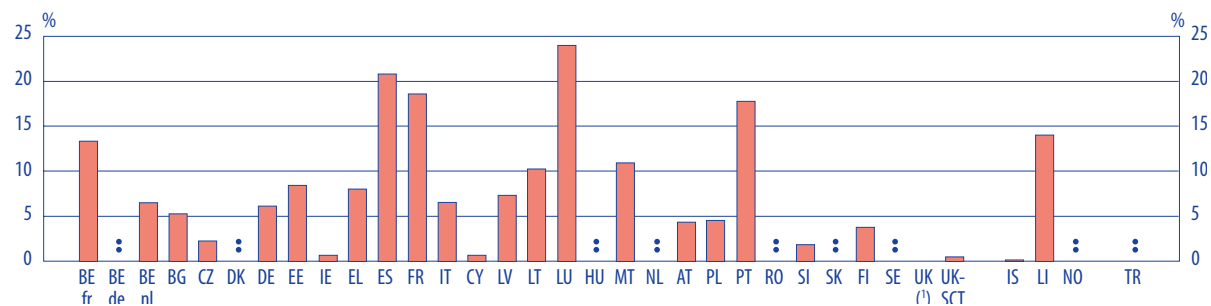
Turčija: Ker se obvezno izobraževanje konča pri 14 letih, v pregledu 15-letnikov niso upoštevani učenci, ki so šolo zapustili pri 14 letih; mogoče je, da so nekateri od njih v primarnem izobraževanju ali na nižji sekundarni ravni ponavljali razred. Ni razlikovanja med primarno in nižjo sekundarno ravno. Delež zajema obe ravni izobraževanja.

Sliki 3.6a in 3.6b, temelječi na podatkih Eurostata (2008), kažeta odstotni delež otrok, vpisanih v primarno izobraževanje (ISCED 1) ali predšolsko vzgojo (ISCED 0), ko so že dopolnili normalno starost za nižje sekundarno izobraževanje (ISCED 2), v primerjavi z odstotnim deležem otrok, ki so še vedno vpisani na nižjo raven izobraževanja (ISCED 1–2), ko so že dopolnili normalno starost za višje sekundarno izobraževanje (ISCED 3). Všteti so učenci, ki so primarno izobraževanje začeli pozneje, tisti, ki so ponavljali na primarni ravni, otroci, ki so prišli iz tujine in so bili vpisani v nižji razred, kot bi ustrezalo njihovi starosti, pa tudi otroci s posebnimi izobraževalnimi potrebami. S primerjanjem razlike med obema deležema dobimo približek deleža o ponavljanju razreda na nižji sekundarni ravni. Ta podatek dopolnjuje tiste, ki jih daje študija PISA (2009).

Slika 3.6a: Odstotni delež učencev, ki zaostanejo na primarni (ISCED 1) ali nižji sekundarni ravni (ISCED 2), 2007/08

Slika 3.6b: Ocena ponavljanja razreda na nižji sekundarni ravni (ISCED 2), 2007/08

Vir: Eurostat, 2008

UK (!): UK-ENG/WLS/NIR.

Podatki (sliki 3.6a in 3.6b)

	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU
■	27,0	:	20,5	7,0	50,8	:	53,5	6,5	61,0	6,3	16,8	20,8	4,2	6,6	18,4	7,6	21,8
■	40,3	:	27,0	12,3	53,1	:	59,7	15,0	61,7	14,4	37,6	39,4	10,8	7,3	25,8	17,9	45,8
Δ	13,3	:	6,5	5,3	2,3	:	6,2	8,5	0,7	8,1	20,8	18,6	6,6	0,7	7,4	10,3	24,0

	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK (*)	UK-SCT	IS	LI	NO	TR
■	77,0	39,2	42,8	44,7	4,6	30,5	74,6	2,4	49,0	6,0	:	1,0	0,5	0,3	72,0	:	:
■	69,5	50,1	:	49,1	9,2	48,3	8,7	4,3	43,2	9,8	6,4	1,0	1,0	0,5	86,1	:	25,0
Δ	:	10,9	:	4,4	4,6	17,8	:	1,9	:	3,8	:	0,0	0,5	0,2	14,1	:	:

Vir: Eurostat, 2008

UK (*): UK-ENG/WLS/NIR.

Dodatne opombe

Danska: Ker se izbirni 10. razred ob teoretični mejni starosti 16 let še vedno šteje za ISCED 2, ocene ni mogoče izračunati.

Grčija in Malta: Podatki, objavljeni 2006/07.

Švedska in Norveška: Podatki niso dostopni, ker se porazdelitve starosti, ki jih predvideva Eurostat, ocenjujejo po šolskih letih.

Združeno kraljestvo: Podatki DCSF – ministrstva za otroke, šolstvo in družino, (sedaj ministrstvo za izobraževanje – DFE). Javne in zasebne šole so štete skupaj, posebne šole so izzete. Referenčno leto je 2008/09.

Pojasnila

Izračuni temeljijo na Eurostatovih podatkih o učencih po ravneh ISCED in starostih. Ocena za vsako državo temelji na predpisani starosti za vstop v ISCED 2 in ISCED 3 (mejna starost). Za uradno mejno starost je bil iz celotnega števila učencev te starosti v posamezni državi izračunan odstotek učencev, ki so še obiskovali nižjo raven ISCED od pričakovane. Všteti so učenci s posebnimi izobraževalnimi potrebami. Neodvisne zasebne izobraževalne institucije niso upoštevane. O uradni mejni starosti za vstop v ravni ISCED glej shematične diagrame struktur evropskih šolskih sistemov v šolskem letu 2009/10 (Eurydice, 2009).

Ocena obsega ponavljanja razreda na primarni ravni je izračunana z odštevanjem odstotka učencev, ki zaostajajo na primarni ravni, od odstotka učencev, ki zaostanejo na nižji sekundarni ravni. Gre za oceno, saj se za isto referenčno leto upoštevajo različne generacije. Negativne vrednosti štejeemo za manjkajoče.

Za specifične opombe k državam o odstotku otrok, ki so še vedno na ravni ISCED 1, kljub starosti, ko bi morali biti v obveznem šolanju na ISCED 2, glej dodatne opombe k slikama 2.5a in 2.5b.

Pomembno pa je pripomniti, da je treba to na Eurostatovih podatkih temelječo oceno skupnega obsega ponavljanja v izobraževanju interpretirati previdno, še zlasti za maloštevilne države, v katerih se prehod iz nižjega sekundarnega izobraževanja na višjo sekundarno raven ujema s koncem obveznega šolanja. V teh primerih je določeno število učencev, ki so presegli starost za obvezno šolanje, mogoče zapustilo izobraževalni sistem in je že na trgu dela. Tako je mogoče v Romuniji s številom mladih, ki so zapustili šolo, deloma pojasniti očitno zmanjšanje števila pri ponavljanju razreda na koncu nižje sekundarne ravni. Poleg tega pa preplet obeh virov podatkov odkriva še več drugih trendov, povezanih s ponavljanjem razreda na nižji sekundarni ravni.

V prvi skupini držav, v katerih je delež ponavljanja ob koncu leta v primarnem izobraževanju blizu nič ali je zelo nizek (glej 2. poglavje), ta na nižji sekundarni ravni kljub razlikam med veljavnimi določili v zakonodaji v glavnem ostane enak ali se za malenkost poveča. Na Islandiji tako predpisi, veljavni za celotno obvezno izobraževanje, določajo, da učenci ne glede na njihove učne dosežke avtomatično napredujejo iz razreda v razred. Po drugi strani pa je na Danskem, Finskem in Švedskem, kjer se ta praksa res uporablja samo v izjemnih primerih, ponavljanje tehnično mogoče kadarkoli, vedno po merilih, ki veljajo v celotnem obveznem izobraževanju: odločitev se sprejme na ravni šole ob upoštevanju splošne razvitosti otroka in presoje, kaj bi bilo zanj najbolje. Podobno je v Združenem kraljestvu, kjer

ni posebnih predpisov. Prav tako veljavna zakonodaja tudi v Bolgariji, na Češkem, v Estoniji, Latviji, na Poljskem, v Sloveniji in na Slovaškem omogoča ponavljanje razreda, a učencem zagotavlja priložnosti, da zaostanke odpravijo, in določa omejitve, ki zmanjšujejo ali celo obidejo prakso ponavljanja.

V nekaterih državah, kjer je delež ponavljanja v primarnem izobraževanju po podatkih iz študije PISA 2009 relativno visok, se pogostost ponavljanja razreda v sekundarnem izobraževanju zmanjša. Tako je v Belgiji (flamski skupnosti), na Irskem in Nizozemskem. Ta trend deloma pojasni možnost za izbiro poklicne smeri na sekundarni ravni. Organizacijo nižjega sekundarnega šolstva v različnih tipih izobraževanja najdemo tudi v Nemčiji, Luksemburgu, Avstriji in Lihtenštajnu. Vendar je – kljub možnosti napotitve učencev v drugačno izobraževalno smer namesto ponavljanja razreda – delež ponavljanja tudi v nižjem sekundarnem izobraževanju podoben. Podobno je v Belgiji (francoski in nemško govoreči skupnosti), kjer je razvrščanje v tehniške in poklicne programe mogoče na nižji sekundarni ravni pri 14 letih. V treh državah (Španiji, Franciji in na Portugalskem), v katerih je delež ponavljanja razreda v primarnem izobraževanju precej visok, vsi učenci nadaljujejo v skupnem tipu izobraževanja, brez različnih smeri ali usmeritev. V Franciji in na Portugalskem je delež ponavljanja na sekundarni ravni podoben kot v primarnem izobraževanju, v Španiji pa se kljub predpisom, katerih namen je omejiti te prakse in učencem zagotoviti priložnosti za odpravo zaostankov, močno poveča. V vseh državah v tej skupini je potemtakem na obeh ravneh izobraževanja opazna določena tendenca k uporabi ponavljanja razreda kot ukrepa za pomoč učencem s težavami.

*

*

*

Iz analize predpisov o ponavljanju razreda v nižjem sekundarnem izobraževanju v evropskih državah sta razvidna dva glavna vzorca. Napredovanje v naslednji razred je bodisi avtomatično ali pa obstaja možnost ponavljanja razreda. Avtomatično napredovanje je priporočeno v uradnih smernicah na Islandiji in Norveškem. V Združenem kraljestvu je odločanje o napredovanju podobno, čeprav o ponavljanju razreda ni posebne zakonodaje. Razen v izjemnih primerih, kot na primer zaradi daljše odsotnosti od pouka, otroci v Združenem kraljestvu avtomatično napredujejo v naslednji razred – edino merilo za napredovanje je starost. V vseh drugih državah prakso ponavljanja razreda ureja zakonodaja.

V predpisih opredeljena merila, ki so podlaga za ponavljanje razreda, so si v vseh državah precej podobna. Glavni razlog za odločitev, naj učenec s težavami ponavlja razred, je, da njegov učni napredek med letom ni bil zadosten, čeprav je dobival dodatno pomoč. Druga podobnost je, da zakonodaja v vseh državah, kjer je ponavljanje dovoljeno, vsebuje različne omejitve za zmanjševanje njegove uporabe v praksi.

Velike razlike med državami v deležu ponavljanja na nižji sekundarni ravni pa kažejo na pomembne razlike v uporabi tega ukrepa: po podatkih iz študije PISA 2009 na Danskem, v Sloveniji, na Finskem,

Švedskem in v Združenem kraljestvu razred ponavlja manj kot 1,5 % učencev, v francoski skupnosti v Belgiji, Španiji, Franciji, Luksemburgu in na Portugalskem pa delež presega 20 %. Ta bistvena neskladnost razkriva pomembne kulturne razlike, povezane s ponavljanjem razreda med izobraževalnimi skupnostmi v evropskih državah. Kjer so deleži visoki, se zdi, da navkljub predpisom, ki so namenjeni omejevanju uporabe, prevladuje prepričanje o koristnosti ponavljanja kot ukrepa za izboljšanje učnega uspeha za učence s težavami.

V državah, kjer je delež ponavljanja razreda visok, sta najnavadnejša naslednja načina omejevanja njegove uporabe: prvi je prepoved ponavljanja določenega razreda ali razreda določene ravni, drugi je omejitev skupnega števila let, ki jih sme učenec ponavljati. Tako je v Belgiji, Franciji in Luksemburgu. V mnogih državah je učencem zagotovljena priložnost, da pred začetkom naslednjega šolskega leta poskusijo odpraviti zaostanke in se tako izogniti ponavljanju razreda. Namen takih določil (kot je opravljanje popravnih izpitov ali dodatnega dela doma) je učencem s težavami ponuditi priložnost, da dosežejo zahtevano raven, potem pa z učenjem na njej napredujejo. To na splošno velja v državah srednje in vzhodne Evrope, ki imajo s 7 % (podatki PISA 2009) razmeroma nizke deleže ponavljanja razreda.

Glavni udeleženci pri odločanju o ponavljanju razreda so navadno člani učnega osebja (učitelji, ravnatelj, psihologi in drugi). Zakonodaja sodelovanje zagotavlja tudi staršem učencev, a zdi se, da imajo na nižji sekundarni ravni manj pomembno vlogo kot v primarnem izobraževanju, kjer je za odločitev, da bo otrok razred ponavljal, pogosto potrebno njihovo soglasje. Pravzaprav se na nižji sekundarni ravni samo v Združenem kraljestvu o ponavljanju razreda ponavadi odloči s soglasjem staršev učenca, čeprav tam za to nimajo posebne zakonodaje. Samo v nekaj državah (na Danskem, v Estoniji, na Malti, Nizozemskem in Švedskem) se poprej vedno posvetujejo s starši. Ta pogoj lahko delno pojasni zelo nizek delež ponavljanja na Danskem in Švedskem. V državah, kjer je ponavljanje razreda na nižji sekundarni ravni uveljavljena praksa, staršem zakonodaja navadno zagotavlja pravico ugovora proti odločitvi izobraževalne institucije. V teh primerih v postopkih pogosto sodelujejo organi zunaj šole, tako da se zagotovi dodatno mnenje o tem, ali je ponavljanje res potrebno ali ne. Večinoma pa šola ostaja glavni organ odločanja.

GLAVNE UGOTOVITVE

V državah, v katerih pravila za vpis v primarno izobraževanje temeljijo na zrelosti in razvitosti, učenci lahko zaostanejo za eno leto.

Odložitev všolanja učenca, ki je dopolnil starost, predpisano za vpis v primarno izobraževanje, in odločitev, da bo še eno leto obiskoval predšolsko vzgojo ali bo razporejen v prehodni razred, je lahko povezana z vprašanjem ponavljanja razreda. Učenec, ki po merilih o zrelosti in razvitosti ni sprejet v prvi razred primarnega izobraževanja, pravzaprav za eno leto zaostane. V nekaterih državah se to zgodi kar precejšnjemu deležu otrok (na Češkem, v Nemčiji, na Madžarskem, v Avstriji, Romuniji, na Slovaškem in v Lihtenštajnu), kar razkriva močno izraženo pojmovanje, da morajo otroci za vpis v šolo doseči določeno raven pripravljenosti in zrelosti. V drugih državah, kjer predpisi iz razvojnih razlogov prav tako dovoljujejo odložitev vpisa otrok v primarno izobraževanje za eno leto (v Belgiji – francoski in flamski skupnosti, na Cipru, v Latviji, Sloveniji, na Finskem in Islandiji), pa to možnost redko uporabijo.

Nezadosten napredek je v predpisih najpogosteje naveden kot razlog za odločitev, da mora učenec ponavljati razred.

V predpisih o napredovanju učencev sta razvidna dva različna vzorca. Priporočeno je avtomatično napredovanje ali je dovoljeno ponavljanje razreda. Avtomatično napredovanje kot uradno načelo je uveljavljeno v zelo majhnem številu držav (na Islandiji in Norveškem, na primarni ravni pa tudi v Bolgariji in Lihtenštajnu). Podobno je v Združenem kraljestvu, saj se tu, čeprav ni posebnih predpisov o ponavljanju razreda, normalno pričakuje, da bo otrok skozi šolanje napredoval v svoji starostni skupini. V vseh drugih državah je ponavljanje razreda zakonsko dovoljeno, predpisi pa navadno vsebujejo tudi različne omejitve, katerih namen je omejevanje uporabe te prakse. Mednje spadajo na primer avtomatično napredovanje v prvih razredih primarnega izobraževanja ali pravila o tem, kolikokrat sme učenec ponavljati razred.

Glavni razlog, zaradi katerega naj bi učenec ponavljal razred, je v vseh primerih nezadosten napredek v šoli; v nekaterih državah zakonodaja omenja tudi druga merila, na primer pogoste izostanke ali vedênje. Tako se lahko razred ponavlja, kadar učencu različni ukrepi pomoči za premagovanje njegovih težav med šolskim letom niso omogočili zadostnega napredka. Vendar v mnogih državah slabe ocene ob koncu šolskega leta ne vodijo nujno v ponavljanje: v splošni oceni se lahko upoštevajo še drugi vidiki; učencem se lahko da dodatno delo, ki jim pomaga odpraviti zaostanke, ali dovoli opravljanje popravnih izpitov; v nekaj državah pa se učencem pod določenimi pogoji lahko dovoli napredovanje v naslednji razred.

V večini držav na odločitve najbolj vpliva mnenje učiteljev; mnenje staršev ima manj pomembno vlogo.

Pri odločanju o napredovanju učencev v naslednji razred lahko sodelujejo različni udeleženci, nekateri od njih imajo odločilno vlogo, drugi so vprašani le za mnenje. V veliki večini primerov odločitev sprejmejo na šoli, navadno učitelj(i) v oddelku. Prav tako imajo lahko pri odločanju določeno vlogo drugi učitelji ali ravnatelj. V nekaterih državah dokončno odloči ravnatelj šole. V nekaj državah lahko sodelujejo tudi strokovnjaki iz institucij zunaj šole, med njimi tisti iz lokalnih oblasti, pedagoški psihologi in svetovalne službe. Odvisno od države in okoliščin so ti strokovnjaki lahko bodisi povabljeni, naj predložijo mnenje, bodisi dokončno odločijo.

Starše ali zakonite skrbnike povsod redno obveščajo o napredku njihovih otrok. Ob predlogu za ponavljanje starši tako ali drugače sodelujejo v dveh tretjinah držav; predpisi nakazujejo tri ravni njihovega sodelovanja. Samo v nekaj državah je za ponavljanje razreda bodisi na primarni bodisi na nižji sekundarni ravni potrebno njihovo soglasje. V nekaterih drugih državah se v postopku odločanja z njimi vedno posvetujejo. Nazadnje imajo starši pravico tudi ugovarjati zoper odločitve, kar je bolj značilno za nižjo sekundarno raven kot za primarno. Toda v teh primerih je za dokončno odločitev, čeprav v postopku morda sodelujejo tudi zunanja telesa, navadno pristojna šola.

Kljub podobnim predpisom se deleži ponavljanja razreda med evropskimi državami močno razlikujejo. V državah z visokimi deleži v šolskih skupnostih še vedno prevladuje prepričanje, da je ponavljanje razreda za učence koristno.

Primerjava statističnih podatkov (Eurostat 2008 in PISA 2009) kaže, da med določili o ponavljanju razreda v zakonodaji in dejansko uporabo v praksi ni linearne povezave. V mnogih državah, kjer je ponavljanje dovoljeno, a omejeno s predpisi, se deleži med državami pomembno razlikujejo. Na primarni ravni imajo nekatere države, kot na primer Grčija (2,0 %) in Avstrija (4,9 %), nizke deleže ponavljanja, druge, kot npr. Francija (17,8 %), Portugalska in Nizozemska (22,4 %), pa izkazujejo mnogo višje. Na nižji sekundarni ravni se razlike med deleži ponavljanja po državah nadaljujejo, in so od 0,5-odstotne na Finskem do 31,9-odstotne v Španiji.

Za konec lahko sklenemo, da se dejanska praksa med državami močno razlikuje, čeprav je ponavljanje razreda mogoče v večini držav. Kultura ponavljanja razreda je razlog, zakaj se ta praksa v določenih državah uporablja pogosteje. V teh državah prevladuje prepričanje, da je ponavljanje koristno za učni napredek učencev. To stališče podpira učiteljstvo, šolska skupnost, pa tudi starši. V Evropi je še vedno trdno uveljavljeno v Belgiji, Španiji, Franciji, Luksemburgu, na Nizozemskem in Portugalskem. Da bi to prepričanje preobrnilo, ne zadošča le sprememba predpisov, izriniti ga je treba z alternativnimi načini za odpravljanje učnih težav otrok. Preoblikovanje določenih stališč in prepričanj pa je večji izziv kot le sprememba predpisov.

Publikacije in podatki

Bless, G., Bonvin, M., Schüpbach, M., 2008. *Le redoublement scolaire. Ses déterminants, son efficacité, ses conséquences*. Berne: Paul Haupt.

Crahay, M., 2003. *Peut-on lutter contre l'échec scolaire?* Bruxelles: de boeck.

Komisija Evropskih skupnosti, 2008a. *Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Krepitev kompetenc za 21. stoletje: agenda za evropsko sodelovanje v šolstvu*. COM(2008) 425 konč.

European Commission, 2008b. *Improving competences for the 21st Century: An Agenda for European Cooperation on Schools*. Commission staff working document accompanying the communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions, SEC(2008) 2177.

Evropska Komisija, 2010. *Evropa 2020. Strategija za pametno, trajnostno in vključujočo rast*. Sporočilo Komisije, COM(2010) 2020.

Evropska Komisija, 2011. *Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Zmanjševanje osipa kot ključni prispevek k strategiji Evropa 2020*. COM(2011)18 konč.

Eurydice, 2009. *The structure of the European education systems 2009/10: schematic diagrams*. Brussels: Eurydice.

MECT (Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului) [Ministry of Education, Research and Youth (RO)], 2007. *Raport Starea sistemului național de învățământului din România 2007* [Poročilo o stanju nacionalnega šolskega sistema v Romuniji 2007]. [pdf] Bukarešta: Ministrstvo za šolstvo, raziskovanje in mladino, str. 52. Dostopno na: <<http://www.edu.ro/index.php/articles/10376>> [Vpogled 9. novembra 2010].

Statistics Austria, 2010. *Bildung in Zahlen 2008/09 - Schlüsselindikatoren und Analysen*. [Education in figures 2008/09: key indicators and analysis]. [pdf] Wien: Statistics Austria. Dostopno na: <http://www.statistik.at/web_en/statistics/education_culture/index.html> [Vpogled 8. novembra 2010].

UNESCO-UIS (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization-Institute for Statistics), 2006. *International Standard Classification of Education. ISCED 1997*. Re-edited. [pdf] s.l.: s.n. Dostopno na: <http://www.uis.unesco.org/TEMPLATE/pdf/isced/ISCED_A.pdf> [Vpogled 14. januarja 2011].

Zakonodaja

Belgija – flamska skupnost

Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs van 19 Juli 2002 [Sklep Flamske vlade z dne 19. julija 2002 o organiziranju rednega sekundarnega izobraževanja].

Decreet Basisonderwijs van 25/02/1997 [Dekret o primarnem izobraževanju 25. 2. 1997].

Onderwijsdecreet II van 18/08/1990 [Dekret o izobraževanju II, 18. 8. 1990].

Belgija – francoska skupnost

Décret définissant les missions prioritaires de l'enseignement fondamental et de l'enseignement secondaire et organisant les structures propres à les atteindre [Dekret, ki določa prednostna poslanstva primarnega in sekundarnega izobraževanja ter organiziranje in strukturo za njihovo izvajanje] 24. 7.1997.

Loi concernant l'obligation scolaire [Zakon o obveznem izobraževanju] 29. 6. 1983.

Loi relative à la structure générale et à l'organisation de l'enseignement secondaire [Zakon o splošni strukturi in organiziranju sekundarnega izobraževanja] 19. 7. 1971.

Belgija – nemško govoreča skupnost

Dekret über das Regelgrundschulwesen [Dekret o primarnem šolstvu] 26. 4. 1999.

Königlicher Erlass vom 29. Juni 1984 betreffend die Organisation des Sekundarschulwesens [Kraljevski dekret z dne 29. junija 1984 o organiziranju sekundarnega šolstva].

Bolgarija

Закон за народната просвета (2.07.2010г.) - чл. 23. и чл. 24 [Zakon o javnem izobraževanju (verzija z dne 2. 7. 2010) – 23. in 24. člen].

Наредба № 3 за системата за оценяване (15.09.2009г.) - чл. 28 [Odredba št. 3 o sistemu ocenjevanja (verzija z dne 15. 9. 2009) – 28. člen].

Правилник за прилагане на закона за народната просвета (8.06.2010 г.) - чл. 111. и чл. 112 [Pravilnik o izvrševanju zakona o javnem izobraževanju (verzija z dne 8. 6. 2010) – 111. in 112. člen].

Češka

Vyhláška MŠMT č. 48/2005 Sb., ze dne 18. ledna 2005, o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, m.m. [Ministrstvo za šolstvo, mladino in šport, dekret št. 48/2005 z dne

18. januarja 2005, zbirka zakonov o primarnem šolstvu in nekatere zahteve za obvezno prisotnost v šoli].

Zákon č. 561/2004 Sb., ze dne 24. září 2004, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), m.m. [Zakon št. 561/2004 z dne 24. septembra 2004, zbirka zakonov o predšolski vzgoji, primarnem, sekundarnem in terciarnem poklicnem in drugem izobraževanju (Zakon o izobraževanju)].

Danska

Bekendtgørelse af lov om folkeskolen, LBK nr 998 af 16/08/2010 [Zakon o Folkeskole, št. 998 z dne 16. 8. 2010].

Nemčija – Bavarska

Schulordnung für die Grundschulen und Hauptschulen (Volksschulen) in Bayern (Volksschulordnung – VSO) vom 11.09.2008, zul. geänd. durch § 8 d. Gesetzes vom 23.07.2010 [Šolska pravila za šole primarnega in in nižjega sekundarnega izobraževanja (redne šole) na Bavarskem z dne 11. 9. 2008, zadnje dopolnilo 8 čl. zakona z dne 23. 7. 2010].

Schuordnung für die Gymnasien in Bayern (Gymnasialschulordnung – GSO) vom 23.01.2007, geänd. durch VO vom 07.07.2009 [Šolska pravila z dne 23. 1. 2007 za *Gymnasien* na Bavarskem, dopolnjena z odredbo z dne 7. 7. 2009].

Schulordnung für die Realschulen (Realschulordnung – RSO) vom 18.07.2007, zul. geänd. durch VO vom 06.07.2009 [Šolska pravila za *Realschulen*, zadnje dopolnilo z odredbo z dne 6. 7. 2009].

Nemčija – Berlin

Schulgesetz für das Land Berlin (Schulgesetz – SchulG) vom 26.01.2004 – zul. geänd. durch Gesetz vom 28.06.2010 [Šolski zakon z dne 26. 1. 2004 za deželo Berlin, nazadnje dopolnjen z zakonom z dne 28. 6. 2010].

Verordnung über den Bildungsgang der Grundschule (Grundschulverordnung – GsVO) vom 19.01.2005 – zul. geänd. durch Verordnung vom 09.10.2010 [Zakon o primarnem izobraževanju z dne 19. 1. 2005, nazadnje dopolnjen z odredbo z dne 9. 10. 2010].

Verordnung über die Schularten und Bildungsgänge der Sekundarstufe I (Sekundarstufe I – Verordnung – Sek. I – VO) vom 31.03.2010 – geänd. durch Verordnung vom 17.09.2010 [Zakon o vrstah šol in programih nižjega sekundarnega izobraževanja, nazadnje dopolnjen z odredbo z dne 17. 9. 2010].

Nemčija – Severno Porenje Vestfalija

Schulgesetz für das Land Nordrhein-Westfalen, (Schulgesetz NRW – SchulG) vom 15.02.2005, zuletzt geänd. durch Gesetz vom 17.12.2009 [Zakon o šolstvu z dne 15. 2. 2005 za deželo Severno Porenje

Vestfalijo, nazadnje dopolnjen z zakonom z dne 17. 12. 2009].

Verordnung über den Bildungsgang in der Grundschule (Ausbildungsordnung Grundschule – AO-GS) vom 23.03.2005, zul. geänd. durch VO vom 05.11.2008 [Odredba z dne 23. 3. 2005 o primarnem šolstvu, nazadnje dopolnjena z odločbo z dne 5. 11. 2008].

Verordnung über die Ausbildung und die Abschlussprüfungen in der Sekundarstufe I (Ausbildungs- und Prüfungsordnung in der Sekundarstufe I – APO-SI) vom 29.04.2005, zul. geänd. durch VO vom 05.11.2008 [Odredba z dne 29. 4. 2005 o izobraževanju in končnih izpitih na nižji sekundarni ravni, nazadnje dopolnjena z odločbo z dne 5. 11. 2008].

Estonija

Põhikooli ja gümnaasiumiseadus Vastu võetud 09.06.2010 [Zakon o osnovni šoli in višji sekundarni šoli, razglašen 9. 6. 2010].

Õpilase põhikooli ja gümnaasiumi vastuvõtmise, ühest koolist teise ülemineku ja kooli õpilastenimekirjast väljaarvamise tingimused ja kord. Haridus- ja teadusministri määrus nr 52, 06.12.2005 [Pogoji in postopki sprejema, prešolanja, prenehanja šolanja in izključitve učencev osnovnega in višjega sekundarnega izobraževanja. Minister za šolstvo in raziskovanje, Odredba št. 52, 6. 12. 2005].

Grčija

Εγκύκλιος Επανάληψη της τάξης [Okrožnica o ponavljanju razreda].

N. 3518/2006 Θέματα Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης [Zakon 3518/2006 o vprašanjih primarnega in sekundarnega izobraževanja].

N. 2327/1995 Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας, ρύθμιση θεμάτων έρευνας παιδείας και μετεκπαίδευσης εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις [Zakon 2327/1995 Državnega sveta za izobraževanje o urejanju vprašanj glede raziskovanja v izobraževanju in nadaljnega izobraževanja in usposabljanja učiteljev].

Π.Δ. 201/1998 Οργάνωση και λειτουργία Δημοτικών Σχολείων [Predsedniški dekret 201/1998 o upravljanju in delovanju šol primarnega izobraževanja].

Π.Δ. 8/1995 Αξιολόγηση μαθητών του Δημοτικού Σχολείου [Predsedniški dekret 8/1995 o ocenjevanju učencev v primarnem izobraževanju].

Π.Δ. 121/1995 Αξιολόγηση των μαθητών του Δημοτικού Σχολείου [Predsedniški dekret 121/1995 o ocenjevanju učencev v primarnem izobraževanju].

Π.Δ. 182/1984 Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων που ρυθμίζουν θέματα των Σχολείων Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης [Predsedniški dekret 182/1984, ki dopolnjuje in spreminja določila, ki urejajo vprašanja sekundarnega šolstva].

Π.Δ. 485/1983 Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων περί φοιτήσεως και απουσιών μαθητών Μέσης

Γενικής και Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης [Predsedniški dekret 485/1983, ki dopolnjuje in spreminja določila, ki urejajo prisotnost in odsotnost učencev v splošnem sekundarnem in poklicnem izobraževanju].

Π.Δ. 465/1981 Περί του τρόπου προαγωγής, απολύσεως και εξετάσεων των μαθητών των Γυμνασίων [Predsedniški dekret 465/1981, ki določa postopke za napredovanje, izključitev in ocenjevanje učencev v Junior High Schools].

Irska

Nacionalna agencija ni posredovala podatkov.

Španija

Ley Orgánica de Educación 2/2006 de 4 de Mayo [Zakon o šolstvu 2/2006 z dne 4. maja].

Real Decreto 1513/2006 de 7 de diciembre por el que se establecen las enseñanzas mínimas de la educación primaria [Kraljevi dekret 1513/2006 z dne 7. decembra, ki opredeljuje državni jedrni kurikulum za primarno izobraževanje].

Real Decreto 1631/2006, de 29 de diciembre por el que se establecen las enseñanzas mínimas en educación secundaria obligatoria [Kraljevi dekret 1631/2006 z dne 29. decembra, ki določa državni jedrni kurikulum za obvezno sekundarno izobraževanje].

Francija

Décret n° 85-924 du 30 août 1985 modifié relatif aux établissements publics locaux d'enseignement (collèges et lycées) [Dekret št. 85-924 z dne 30. avgusta 1985, spremenjen glede izobraževalnih institucij (institucije nižjega in sekundarnega izobraževanja)].

Décret n° 90-788 du 6 septembre 1990 modifié par le décret n° 2005-1014 du 24 août 2005 [Dekret št. 90-788 z dne 6. septembra 1990, dopolnjen z dekretom št. 2005-1014 z dne 24. avgusta 2005].

Décret n° 2006-583 du 23 mai 2006 relatif aux dispositions réglementaires du livre III du code de l'éducation [Dekret št. 2006-583 z dne 23. maja 2006 glede regulativnih ukrepov tretje knjige zakonika o izobraževanju].

Loi n° 2005-380 du 23 avril 2005 d'orientation et de programme pour l'avenir de l'école [Zakon št. 2005-380 z dne 23. aprila 2005 o smernicah in programih za prihodnost šole].

Italija

Decreto del Presidente della Repubblica, DPR 20 marzo 2009, n. 89 [Dekret predsednika republike, DPR z dne 20. marca 2009, št. 89].

Decreto del Presidente della Repubblica, DPR 22 giugno 2009, n. 122 [Dekret predsednika republike, DPR z dne 22. junija 2009, Št. 122].

Decreto legislativo, D.Lgs. 19 febbraio 2004, n. 59 [Zakonodajni dekret, D.Lgs. z dne 19. februarja 2004, Št. 59].

Legge 28 marzo 2003, n. 53 [Zakon z dne 28. marca 2003, Št. 53].

Legge 30 ottobre 2008, n. 169 [Zakon z dne 30. oktobra 2008, Št. 169].

Ciper

Κ.Δ.Π. 310/1990 Οι περί Λειτουργίας των Δημόσιων Σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης Κανονισμοί του 1990 και οι τροποποιητικοί Κανονισμοί Κ.Δ.Π. 311/2005 και Κ.Δ.Π. 590/2005 του 2005. [Uredbeni upravni zakon 310/1990 in njegove dopolnitve 311/2005, ter Uredbeni upravni zakon 590/2005 o javnih sekundarnih šolah (splošne in tehnične šole)].

Κ.Δ.Π. 225/2008 Οι περί Λειτουργίας των Δημόσιων Σχολείων Δημοτικής Εκπαίδευσης Κανονισμοί του 2008 [Uredbeni upravni zakon 225/2008 o javnih šolah primarnega izobraževanja (vrtci, osnovne šole in posebne šole)].

Latvija

LR Ministru kabineta 2005. gada 1.novembra noteikumi Nr. 822 „Noteikumi par obligātajām prasībām izglītojamo uzņemšanai un pārceļšanai nākamajā klasē vispārējās izglītības iestādēs (izņemot internātskolas un speciālās izglītības iestādes) [Uredba št. 822 Kabineta ministrov Republike Latvije sprejet 1. novembra 2005 o določitvi obveznih pogojev za vpis in napredovanje učencev v institucijah splošnega izobraževanja (razen domov za učence in institucij za posebno šolstvo)].

Vispārējās izglītības likums [Zakon o splošnem izobraževanju] 10. 6. 1999.

Litva

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas [Zakon o spremembah Zakona o izobraževanju Republike Litve] 17. 6. 2003.

Nuosekliojo mokymosi pagal bendrojo lavinimo programos tvarkos aprašas [Ukaz Ministra za izobraževanje in znanost o postopkih za zaporedno učenje v skladu s kurikulumom splošno izobraževalnih šol] 5. 4. 2005.

Priėmimo į valstybines ir savivaldybių bendrojo lavinimo, profesinę mokyklą bendrųjų kriterijų sąrašas [Ukaz Ministra za izobraževanje in znanost o seznamu splošnih meril za sprejem učencev v državne in občinske splošno izobraževalne in poklicne šole] 25. 4. 2004.

Vaiko brandumo mokytis pagal priešmokyklinio ir pradinio ugdymo programos įvertinimo tvarkos

aprašas [Ukaz Ministra za izobraževanje in znanost o postopkih ocenjevanja zrelosti otroka za sledenje predšolskemu in pred-primarnemu kurikulumu] 29. 10. 2005.

2009–2011 metų bendrasis pradinio ugdymo programos ugdymo planas [Ukaz Ministra za izobraževanje in znanost o splošnem učnem načrtu primarnega izobraževanja za 2009–2011] 18. 5. 2009.

2009–2011 metų pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrieji ugdymo planai [Ukaz Ministra za izobraževanje in znanost o splošnem učnem načrtu primarnega in sekundarnega izobraževanja za 2009–2011] 15. 5. 2009.

Luksemburg

Loi du 6 février 2009 relative à l'obligation scolaire [Zakon o obveznem izobraževanju z dne 6. februarja 2009].

Loi du 6 février 2009 portant organisation de l'enseignement fondamental [Zakon z dne 6. februarja 2009 o organizaciji osnovnega šolanja].

Règlement grand-ducal du 14 juillet 2005 déterminant l'évaluation et la promotion des élèves de l'enseignement secondaire technique et de l'enseignement secondaire, [...] modifié par le règlement grand-ducal du 1er septembre 2006 [Uredba Velike vojvodine z dne 14. julija 2005 o ocenjevanju in napredovanju učencev v tehničnem sekundarnem in sekundarnem izobraževanju [...] dopolnjena z uredbo Velike vojvodinje z dne 1. septembra 2006].

Règlement grand-ducal du 6 juillet 2009 déterminant les modalités d'évaluation des élèves ainsi que le contenu du dossier d'évaluation [Uredba Velike vojvodine z dne 6. julija 2009, ki določa pravila ocenjevanja učencev in vsebino ocenjevalne mape].

Madžarska

1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról [Zakon o javnem izobraževanju št. LXXIX iz 1993].

11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről [Ministrska uredba št. 11 iz 1994. (VI. 8.) o delovanju izobraževalnih institucij].

Malta

Education Act Chapter 327 of the Laws of Malta. [Poglavje 327 Zakona o izobraževanju Zakonov Malte].

Letter Circular from the Directorate for Quality and Standards in Education, to all Heads of State Primary Schools and Sections regarding Annual Examinations 2010, 21 April 2010. [Okrožnica Direktorata za kakovost in standard v izobraževanju vsem ravnateljem državnih šol in oddelkov v primarnem izobraževanju glede letnih izpitov 2010, 21. aprila 2010].

Letter Circular from the Directorate for Quality and Standards in Education to all Heads of State Primary

Schools and Sections regarding Annual Examinations 2010 – Primary, 21 April 2010. [Okrožnica Direktorata za kakovost in standard v izobraževanju vsem ravnateljem državnih šol in oddelkov v primarnem izobraževanju glede letnih izpitov 2010 – primarno, 21. aprila 2010].

Nizozemska

Wet op het Primair Onderwijs [Zakon o primarnem izobraževanju] 1985.

Wet op het Voortgezet Onderwijs [Zakon o sekundarnem izobraževanju] 1968, dopolnjen 1998.

Avstrija

Bundesgesetz über die Ordnung von Unterricht und Erziehung in den im Schulorganisationsgesetz geregelten Schulen (Schulunterrichtsgesetz 1986 – SchUG) [Zvezni zakon o organizaciji poučevanja in vzgoje v šolah, organiziranih v skladu z Zakonom o organizaciji šolstva iz leta 1986].

Poljska

Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r (z późniejszymi zmianami) [Zakon o šolstvu z dne 7. septembra 1991 (z dopolnili)].

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (z późniejszymi zmianami. [Odredba Ministra za državno izobraževanje z dne 30. aprila 2007 o pogojih in načinih ocenjevanja učencev, razvrščanju in napredovanju učencev ter za izvajanje izpitov in preizkusov znanja v javnih šolah (z dopolnitvami)].

Portugalska

Despacho Normativo n.º 1/2005 de 5 de Janeiro [Zakonodajni dekret št. 1/2005 z dne 5. januarja].

Despacho Normativo n.º 50/2005 de 9 de Novembro [Zakonodajni dekret št. 50/2005 z dne 9. novembra].

Despacho Normativo n.º 18/2006 de 14 de Março [Zakonodajni dekret št. 18/2006 z dne 14. marca].

Despacho n.º 13170/2009 de 4 de Junho [Dekret št. 13170/2009 z dne 4. junija].

Romunija

Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar, aprobat prin Ordinul M.Ed.C. nr. 4925/08.09.2005 [Pravilnik o organiziranju in delovanju šol, odobren z ukazom Ministra za izobraževanje in raziskovanje 4925/08.09.2005].

Slovenija

Zakon o osnovni šoli 1996, nazadnje dopolnjen leta 2007.

Slovaška

Metodický pokyn č.7/2009-R na hodnotenie žiakov základnej školy [Metodične smernice št. 7/2009-R o ocenjevanju učencev v primarnem izobraževanju].

Vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 320/2008 Z.z o základnej škole [Dekret Ministerstva za izobraževanje Slovaške republike, št. 320/2008 Zakonika o primarnem izobraževanju].

Zákon č. 245/2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov [Zakon št. 245/2008 o izobraževanju in usposabljanju (Zakon o izobraževanju) in o dopolnitvah določeni zakonov].

Finska

Perusopetuslaki / Lag om grundläggande utbildning (1998/628) [Zakon o osnovnem šolstvu (1998/628)].

Švedska

Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygget (Prop 2009/2010:165) [Novi Zakon o izobraževanju – za znanje, izbiro in varnost (Vladni glasnik 2009/10:165)].

Skollagen [Zakon o izobraževanju] 1985.

Združeno kraljestvo – Anglija in Wales

Education Act [Zakon o izobraževanju] 1996.

Združeno kraljestvo – Severna Irska

Education Reform (Northern Ireland) Order 1989 [Reforma izobraževanja (Severna Irska) Ukaz 1989].

Združeno kraljestvo – Škotska

Education (Scotland) Act 1980 [Zakon o izobraževanju (Škotska) 1980].

Islandija

Lög um grunnskóla [Zakon o obvezni šolij] 2008.

Lihtenštajn

Schulgesetz vom 15. Dezember 1971 (SchulG) [Zakon o šolstvu z dne 15. decembra 1971].

Verordnung vom 25. April 1995 über die Beurteilung der Kinder und deren Beförderung an der Primarschule [Odredba z dne 25. aprila 1995 o ocenjevanju otrok in njihovem napredovanju v primarnem izobraževanju].

Verordnung vom 19. Januar 1999 über den Eintritt in den Kindergarten und in die Schule [Odredba z dne 19. januarja 1999 o sprejemu otrok v vrtec in primarno izobraževanje].

Verordnung vom 23. März 1999 über den Lehrplan für den Kindergarten, die Primar- und Sekundarschulen [Odredba z dne 23. marca 1999 o kurikulumu vrtca, primarnega in sekundarnega izobraževanja].

Verordnung vom 14. August 2001 über den Lehrplan, die Promotion und die Matura auf der Oberstufe des Liechtensteinischen Gymnasiums [Odredba z dne 14. avgusta 2001 o kurikulumu, napredovanju in zaključnem izpitu na višji sekundarni ravni *Gymnasium*].

Verordnung vom 14. August 2001 über die Aufnahme in die sowie die Promotion und den Übertritt auf der Sekundarstufe [Odredba z dne 14. avgusta 2001 o vpisu na sekundarno raven in napredovanju].

Verordnung vom 18. Dezember 2001 über die besonderen schulischen Massnahmen, die pädagogisch-therapeutischen Massnahmen, die Sonderschulung sowie den Schulpsychologischen Dienst [Odredba z dne 18. decembra 2001 o posebnih izobraževalnih ukrepih, pedagoško-terapevtskih metodah, izobraževanju po prilagojenih programih in šolski psihološki službi].

Verordnung vom 6. Juli 2004 über die Organisation der öffentlichen Schulen (Schulorganisationsverordnung, SchulOV) [Odredba z dne 6. julija 2004 o organiziranju javnih šol (Odredba o organiziranju šol)].

Norveška

Opplæringslova - oppl. Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (LOV-1998-07-17-61, sist endret LOV-2010-06-25-49 fra 2010-08-01) [Zakon o izobraževanju – Zakon o primarnem in sekundarnem izobraževanju (Zakon št. 61 z dne 17. julija 1998 z dopolnitvami z dne 25. junija 2010, velja od 1. avgusta 2010)].

Turčija

Eğitim Hareketi [Zakon o izobraževanju] 27. 8. 2003.

İlköğretim Kurumları Yönetmeliği [Odredba o institucijah primarnega izobraževanja] 1997.

POJMOVNIK

Oznake držav

EU/EU-27	Evropska unija	NL	Nizozemska
		AT	Avstrija
BE	Belgija	PL	Poljska
BE fr	Belgija – francoska skupnost	PT	Portugalska
BE de	Belgija – nemško govoreča skupnost	RO	Romunija
BE nl	Belgija – flamska skupnost	SI	Slovenija
BG	Bolgarija	SK	Slovaška
CZ	Češka	FI	Finska
DK	Danska	SE	Švedska
DE	Nemčija	UK	Združeno kraljestvo
EE	Estonija	UK-ENG	Anglija
EL	Grčija	UK-WLS	Wales
ES	Španija	UK-NIR	Severna Irska
FR	Francija	UK-SCT	Škotska
IE	Irska	Države EFTA/EEA	Tri države Evropskega združenja za prosto trgovino, ki so članice Evropskega gospodarskega prostora
IT	Italija	IS	Islandija
CY	Ciper	LI	Lihtenštajn
LV	Latvija	NO	Norveška
LT	Litva	Država kandidatka	
LU	Luksemburg	TR	Turčija
HU	Madžarska		
MT	Malta		

Podatkovna oznaka

: Ni podatka.

Pojmovnik

Mednarodna standardna klasifikacija izobraževanja (ISCED 1997)

Mednarodna standardna klasifikacija izobraževanja (ISCED 1997) je orodje za zbiranje in prikazovanje mednarodnih statistik o izobraževanju. Vsebuje dve glavni, navzkrižni spremenljivki: raven in področje izobraževanja, ter dopolnilni merili: naravnost izobraževanja – splošnoizobraževalno, predpoklicno ali poklicno-strokovno – in vrsto izobraževanja – za nadaljnje izobraževanje ali zaposlitev. Sedanja različica, ISCED 97 (UNESCO-UIS, 2006), pozna sedem ravni izobraževanja (od ISCED 0 do ISCED 6). ISCED namreč predvideva, da je mogoče z naštetimi in pomožnimi merili (značilna kvalifikacija, ki se zahteva za vpis, minimalni vpisni pogoji, starost, pri kateri se je mogoče vpisati v program, kvalifikacije učnega osebja itd.) programe razvrščati po ravneh v urejen sistem.

ISCED 0: Predšolska ali predprimarna vzgoja

Predšolska vzgoja je definirana kot začetno obdobje organizirane vzgoje v šolah ali predšolskih institucijah in je namenjena otrokom od tretjega leta naprej.

ISCED 1: Primarno izobraževanje

Ta raven izobraževanja se začne pri petih do sedmih letih, je obvezna v vseh državah in navadno traja štiri do šest let.

ISCED 2: Nižje sekundarno izobraževanje

Na tej ravni se nadaljujejo osnovni programi s primarnega izobraževanja, zanjo pa je značilen predmetni pouk. Konec te ravni se navadno ujema s koncem obveznega izobraževanja.

ISCED 3: Višje sekundarno izobraževanje

Ta raven se navadno začne po končanem obveznem izobraževanju. Značilna vstopna starost je 15 ali 16 let. Navadno je treba za vpis izpolniti pogoje: končano obvezno izobraževanje in druge minimalne vpisne pogoje. Pouk je pogosto še bolj predmetno naravnost kot na ravni ISCED 2. Značilno trajanje izobraževanja na ravni ISCED 3 je dve do pet let.

PREGLEDNICA SLIK

Slika 1.1:	Merila za vpis v prvi razred primarnega izobraževanja (ISCED 1), 2009/10	12
Slika 1.2:	Udeleženci pri odločanju o odložitvi vpisa v prvi razred primarnega izobraževanja (ISCED 1), 2009/10	16
Slika 1.3:	Odstotni delež učencev, ki so dopolnili predpisano starost za vpis v obvezno primarno izobraževanje (ISCED 1), vključeni v predšolsko vzgojo (ISCED 0), 2007/08	18
Slika 2.1:	Napredovanje v naslednji razred (ISCED 1) po veljavnih predpisih, 2009/10	22
Slika 2.2:	Merila, ki urejajo ponavljanje razreda v primarnem izobraževanju (ISCED 1), 2009/10	26
Slika 2.3:	Vloga strokovnih delavcev v šoli in zunaj nje pri odločanju o ponavljanju razreda v primarnem izobraževanju (ISCED 1), 2009/10	31
Slika 2.4:	Sodelovanje staršev pri odločanju o ponavljanju razreda na primarni ravni, 2009/10	34
Slika 2.4a:	Raven sodelovanja staršev	34
Slika 2.4b:	Načini vplivanja staršev	34
Slika 2.5a:	Odstotni delež učencev, ki zaostanejo v predšolski vzgoji (ISCED 0) in na primarni ravni (ISCED 1), 2007/08	35
Slika 2.5b:	Ocena deleža ponavljanja razreda v primarnem izobraževanju (ISCED 1), 2007/08	35
Slika 2.6:	Delež 15-letnih učencev, ki so v primarnem izobraževanju (ISCED 1) vsaj enkrat ponavljali razred, 2009	36
Slika 3.1:	Merila za ponavljanje razreda na nižji sekundarni ravni (ISCED 2), 2009/10	42
Slika 3.2:	Omejitve ponavljanja razreda na nižji sekundarni ravni (ISCED 2), 2009/10	45
Slika 3.3:	Vloga strokovnih delavcev v šoli in zunaj nje pri odločanju o ponavljanju razreda v nižjem sekundarnem izobraževanju, (ISCED 2), 2009/10	49
Slika 3.4:	Sodelovanje staršev pri odločanju o ponavljanju razreda na nižji sekundarni ravni (ISCED 2), 2009/10	53
Slika 3.4a:	Raven sodelovanja staršev	53
Slika 3.4b:	Načini vplivanja staršev	53
Slika 3.5:	Delež 15-letnih učencev, ki so na nižji sekundarni ravni (ISCED 2) vsaj enkrat ponavljali razred, 2009	54
Slika 3.6a:	Odstotni delež učencev, ki zaostanejo na primarni (ISCED 1) ali nižji sekundarni ravni (ISCED 2), 2007/08	55
Slika 3.6b:	Ocena ponavljanja razreda na nižji sekundarni ravni (ISCED 2), 2007/08	55

**IZVRŠNA AGENCIJA ZA IZOBRAŽEVANJE,
AVDIOVIZUALNE VSEBINE IN KULTURO**

P9 EURYDICE

Avenue du Bourget 1 (BOU2)
B-1140 Brussels
(<http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>)

Glavna urednica

Arlette Delhaxhe

Avtorici

Olga Borodankova, Ana Sofia de Almeida Coutinho

Urejanje in grafika

Patrice Brel

Koordinatorica izdaje

Gisèle De Lei

B. NACIONALNE ENOTE EURYDICE

BELGIQUE / BELGIË

Unité francophone d'Eurydice
Ministère de la Communauté française
Direction des Relations internationales
Boulevard Léopold II, 44 – Bureau 6A/002
1080 Bruxelles
Prispevek enote: skupna odgovornost

Eurydice Vlaanderen / Afdeling Internationale Relaties
Ministerie Onderwijs
Hendrik Consciencegebouw 7C10
Koning Albert II – laan 15
1210 Brussel
Prispevek enote: strokovnjaki Oddelka za izobraževanje in usposabljanje: Leen Mortier, Ann Van Driessche, Veronique Adriaens, Isabelle Erauw

Eurydice-Informationsstelle der Deutschsprachigen
Gemeinschaft
Agentur für Europäische Bildungsprogramme VoG
Postfach 72
4700 Eupen
Prispevek enote: Johanna Schröder (strokovnjakinja)

BULGARIA

Eurydice Unit
Human Resource Development Centre
15, Graf Ignatiev Str.
1000 Sofia
Prispevek enote: strokovnjakinja: Reni Rangelova
(Ministrstvo za šolstvo, mladino in znanost)

ČESKÁ REPUBLIKA

Eurydice Unit
Institute for Information on Education
Senovážné nám. 26
P.O. Box č.1
110 06 Praha 1
Prispevek enote: Andrea Turynová

DANMARK

Eurydice Unit
Danish Agency for International Education
Fiolstræde 44
1171 København K
Prispevek enote: skupna odgovornost

DEUTSCHLAND

Eurydice-Informationsstelle des Bundes
EU-Büro des Bundesministeriums für Bildung und Forschung
(BMBF) / PT-DLR
Carnotstr. 5
10587 Berlin

Eurydice-Informationsstelle der Länder im Sekretariat der
Kultusministerkonferenz
Graurheindorfer Straße 157
53117 Bonn
Prispevek enote: Brigitte Lohmar

EESTI

Eurydice Unit
SA Archimedes
Koidula 13A
10125 Tallinn
Prispevek enote: Kersti Kaldma

ÉIRE / IRELAND

Eurydice Unit
Department of Education and Science
International Section
Marlborough Street
Dublin 1
Prispevek enote: skupna odgovornost

ELLÁDA

Eurydice Unit
Ministry of Education, Lifelong Learning and Religious Affairs
Directorate for European Union Affairs
Section C 'Eurydice'
37 Andrea Papandreou Str. (Office 2168)
15180 Maroussi (Attiki)
Prispevek enote: Athina Plessa-Papadaki (Direktorica za zadeve EU, Ministrstvo za šolstvo), Maria Spanou (Grška enota Eurydice)

ESPAÑA

Unidad Española de Eurydice
Instituto de Formación del Profesorado, Investigación e
Innovación Educativa (IFIIE)
Ministerio de Educación
Gobierno de España
c/General Oraa 55
28006 Madrid
Prispevek enote: Flora Gil Traver (koordinacija), Ana Isabel Martín Ramos, Ángel Ariza Cobo (zunanji strokovnjak), Alicia García Fernández (raziskovalka)

FRANCE

Unité française d'Eurydice
Ministère de l'Éducation nationale, de l'Enseignement
supérieur et de la Recherche
Direction de l'évaluation, de la prospective et de la
performance
Mission aux relations européennes et internationales
61-65, rue Dutot
75732 Paris Cedex 15
Prispevek enote: Thierry Damour

ÍSLAND

Eurydice Unit
Ministry of Education, Science and Culture
Office of Evaluation and Analysis
Sölvhólgötu 4
150 Reykjavík
Prispevek enote: Margrét Harðardóttir

ITALIA

Unità italiana di Eurydice
Agenzia Nazionale per lo Sviluppo dell'Autonomia Scolastica
(ex INDIRE)
Via Buonarroti 10
50122 Firenze
Prispevek enote: Alessandra Mochi

KYPROS

Eurydice Unit
Ministry of Education and Culture
Kimonos and Thoukydidou
1434 Nicosia
Prispevek enote: Christiana Haperi;
strokovnjakinja: Despina Charalambidou - Solomi

LATVIJA

Eurydice Unit
Valsts izglītības attīstības aģentūra
State Education Development Agency
Valņu street 1
1050 Riga
Prispevek enote: Mudīte Reigase (strokovnjakinja, Državni
center za vsebino izobraževanja)

LIECTENSTEIN

Informationsstelle Eurydice
Schulamt
Austrasse 79
9490 Vaduz
Prispevek enote: Eva-Maria Schädler

LIETUVA

Eurydice Unit
National Agency for School Evaluation
Didlaukio 82
08303 Vilnius
Prispevek enote: Laima Paurienė (strokovnjakinja)

LUXEMBOURG

Unité d'Eurydice
Ministère de l'Éducation nationale et de la Formation
professionnelle (MENFP)
29, Rue Aldringen
2926 Luxembourg
Prispevek enote: Mike Engel

MAGYARORSZÁG

Eurydice National Unit
Ministry of National Resources
Szalay u. 10-14
1055 Budapest
Prispevek enote: skupna odgovornost

MALTA

Eurydice Unit
Directorate for Quality and Standards in Education
Ministry of Education, Culture, Youth and Sport
Great Siege Rd.
Floriana VLT 2000
Prispevek enote: Peter Vassallo (pomočnik direktorja
– matematika in naravoslovje; Enota za ocenjevanje v
izobraževanju, Oddelek za upravljanje kurikula in e-učenje,
Ministrstvo za izobraževanje, zaposlovanje in družino –
MEEF)

NEDERLAND

Eurydice Nederland
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Directie Internationaal Beleid
IPC 2300 / Kamer 08.051
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
Prispevek enote: Raymond van der Ree

NORGE

Eurydice Unit
Ministry of Education and Research
Department of Policy Analysis, Lifelong Learning and
International Affairs
Akersgaten 44
0032 Oslo
Prispevek enote: skupna odgovornost

ÖSTERREICH

Eurydice-Informationsstelle
Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur
Ref. IA/1b
Minoritenplatz 5
1014 Wien
Prispevek enote: skupna odgovornost

POLSKA

Eurydice Unit
Foundation for the Development of the Education System
Mokotowska 43
00-551 Warsaw
Prispevek enote: Anna Smoczyńska, Magdalena Fells
v sodelovanju s strokovnjaki iz Ministrstva za državno
izobraževanje

PORTUGAL

Unidade Portuguesa da Rede Eurydice (UPRE)
Ministério da Educação
Gabinete de Estatística e Planeamento da Educação
(GEPE)
Av. 24 de Julho, 134 – 4.º
1399-54 Lisboa
Prispevek enote: Teresa Evaristo, Carina Pinto

ROMÂNIA

Eurydice Unit
National Agency for Community Programmes in the Field of
Education and Vocational Training
Calea Serban Voda, no. 133, 3rd floor
Sector 4
040205 Bucharest
Prispevek enote: Veronica - Gabriela Chirea v sodelovanju
z: dr. Gheorghe Bunescu, Profesor na Univerzi Valahia,
Targoviste

SLOVENIJA

Eurydice Unit
Ministry of Education and Sport
Department for Development of Education (ODE)
Masarykova 16/V
1000 Ljubljana
Prispevek enote: Barbara Kresal Sterniša, Tatjana Plevnik
(Ministrstvo za šolstvo šport)

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

Eurydice Unit
Slovak Academic Association for International Cooperation
Svoradova 1
811 03 Bratislava
Prispevek enote: skupna odgovornost

SUOMI / FINLAND

Eurydice Finland
Finnish National Board of Education
P.O. Box 380
00531 Helsinki
Prispevek enote: skupna odgovornost

SVERIGE

Eurydice Unit
Vocational Training & Adult Education Unit
International Programme Office for Education and Training
Kungsbrogatan 3A
Box 22007
104 22 Stockholm
Prispevek enote: skupna odgovornost

TÜRKIYE

Eurydice Unit Türkiye
MEB, Strateji Geliştirme Başkanlığı (SGB)
Eurydice Türkiye Birimi, Merkez Bina 4. Kat
B-Blok Bakanlıklar
06648 Ankara
Prispevek enote: Osman Yıldırım Uğur, Bilal Aday, Dilek
Gülecyüz

UNITED KINGDOM

Eurydice Unit for England, Wales and Northern Ireland
National Foundation for Educational Research (NFER)
The Mere, Upton Park
Slough SL1 2DQ
Prispevek enote: Sigrid Boyd

Eurydice Unit Scotland
International Team
Schools Directorate
2B South
Victoria Quay
Edinburgh
EH6 6QQ
Prispevek enote: Škotska enota Eurydice, Škotska vlada

EACEA; Eurydice

Ponavljanje razreda v obveznem izobraževanju v Evropi: predpisi in statistika

Brussels: Eurydice

2011 – 80 str.

ISBN 978-92-9201-176-5

doi:10.2797/59347

Opisniki: ponavljanje, šolska neuspešnost, vpisni postopki, urejanje, napredovanje v naslednji razred, ocenjevanje učencev, odgovornost, učitelj, ravnatelj, šolske oblasti, sodelovanje staršev, obvezno izobraževanje, primarno izobraževanje, nižje sekundarno izobraževanje, primerjalna analiza, statistični podatki, Turčija, EFTA, Evropska Unija

Omrežje Eurydice pripravlja informacije in analize o evropskih sistemih in politikah izobraževanja. Od leta 2011 ga sestavlja 37 nacionalnih enot iz vseh 33 držav, ki sodelujejo v programu EU Vseživljenjsko učenje (države članice EU, članice EFTA, Hrvaška in Turčija), koordinira in upravlja pa ga Izvršna agencija EU za izobraževanje, avdiovizualne vsebine in kulturo v Bruslju; ta pripravlja tudi publikacije in podatkovne baze.

Omrežje Eurydice je namenjeno nacionalnim, regionalnim in lokalnim snovalcem izobraževalnih politik, pa tudi vsem, ki delajo v institucijah Evropske unije. Omrežje proučuje, kako je v Evropi strukturirano in organizirano izobraževanja vseh ravni. Publikacije Eurydice je mogoče v grobem razdeliti na opise nacionalnih izobraževalnih sistemov, tematske primerjalne študije ter kazalnike in statistiko. Brezplačno so dostopne na spletni strani Eurydice, po naročilu pa tudi v natisnjeni obliki.

EURYDICE na medmrežju –

<http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>

